

EDITURA PENTRU LITERATURĂ UNIVERSALĂ

79

1969

Cunoscut la noi mai cu seamă pentru romanul istoric de factură modernă *EU, CLAUDIUS ÎMPĂRAT*, Robert Graves este și un maestru al genului scurt, volumul de față cuprinzând o selecție din nuvelele sale cele mai reprezentative.

ROBERT GRAVES • ÎNGROZITORUL DOMN GUNN

ROBERT GRAVES

ÎNGROZITORUL DOMN GUNN

EM

COLECȚIA MERIDIANE

EM

Lei 4,50

EM

Desenul copertei de *L. Braun*

Robert Graves

COLLECTED SHORT STORIES

Cassell — London

© 1953, 1954, 1955, 1956, 1957, 1958, 1959, 1960, 1962, 1964

by Robert Graves

Robert Graves

Îngrozitorul domn Gunn

În românește de
Nina Stănculescu

Editura pentru Literatură Universală

București — 1969

POVESTIRI
ENGLEZEȘTI

STRIGĂTUL

Medicul șef al ospiciului veni să ne strângă mîna de cum ajunserăm cu bagajele pe terenul de crichet. Îl cunoscusem mai înainte, în casa în care locuiam, așa că i-am spus că în ziua aceea aveam doar să marchez scorul pentru echipa Lampton (cu o săptămînă în urmă îmi rupsesem un deget apărînd poarta împotriva unei lovituri strașnice).

— Ei, în cazul ăsta, exclamă el, veți avea un tovarăș interesant.

— E vorba de cel ce marchează scorul pentru echipa adversă? l-am întrebat.

— Crossley e cel mai inteligent om din ospiciu, îmi răspunse doctorul; citește mult, e-un jucător de șah de mîna întîi și așa mai departe. Pare să fi colindat lumea-ntreagă. A fost adus aici pentru că are unele idei fixe. Cea mai gravă dintre ele este că ar fi un criminal și povestește că ar fi omorît doi bărbați și o femeie la Sydney, în Australia. Cealaltă idee fixă, mai nostimă, e că sufletul lui ar fi spart în fărîme — Dumnezeu știe ce-o fi-nsemnînd asta. De altfel, redactează revista noastră

lunară, e regizorul spectacolelor noastre teatrale de Crăciun și mai deunăzi a dat o foarte originală reprezentație de prestidigitație. Are să vă placă.

Mă prezintă. Masiv, între patruzeci-cincizeci de ani, Crossley avea o față stranie, nu tocmai neplăcută. Dar m-am simțit cam stingherit stînd lîngă el în cabina de marcaj, și avînd mîinile lui acoperite de păr negru atît de aproape de ale mele. Nu că mi-ar fi fost teamă că s-ar fi putut deda la vreun act de violență, dar aveam oarecum senzația că mă aflu în prezența unui bărbat de-o forță neobișnuită, sau poate chiar — mi-a trecut prin minte — înzestrat cu forțe oculte.

Cu toate că fereastra era larg deschisă, în cabină era cald.

— Vreme de furtună, spuse Crossley, care vorbea cu un accent pe care oamenii de la țară l-ar fi numit „universitar“, deși n-aș fi putut identifica universitatea. Și pe noi, pacienții, vremea de furtună ne face să fim și mai agitați ca de obicei.

L-am întrebat dacă în echipă jucau și pacienți.

— Doi în această primă fază a jocului. Acela înalt, B. C. Brown, a jucat pentru Hants acum trei ani, iar celălalt este un bun jucător de club. De obicei joacă pentru noi și Pat Slingsby — știți, australianul care lovește repede — dar astăzi ne lipsim de serviciile lui. Pe-o vreme ca asta e-n stare să tragă în capul adversarului. Nu-i nebun în sensul obiș-

nuit al cuvîntului, mai curînd ai spune că-i nemaipomenit de arțăgos. Doctorii nu pot să-i facă nimic. Zău c-ar trebui-mpușcat !

Începu să vorbească despre doctor :

— Are inimă bună și, ca doctor de boli mintale, își cunoaște îndeajuns meseria. De fapt studiază psiho-patologia ; citește destul de mult, și e la curent cu lucrările noi, dar nu chiar cu cele de ultimă oră. Eu mă amuz cu el. Cum nu citește nici în germană, nici în franceză, i-o iau înainte cu cîte o poștă sau chiar două în ce privește ultimele noutăți în psihologie ; el trebuie să aștepte traducерile englezești. Îi inventez vise semnificative, ca să le interpreteze ; am descoperit că-i plac visele cu șerpi sau cu plăcintă cu mere, așa că-i pun înăuntru șerpi și plăcintă cu mere. E convins că boala mea mintală se datorește unei vechi „fixații antipaterne“ — bine-ar fi să fie atît de simplu !

Pe urmă Crossley mă-ntrebă dacă puteam să marchez scorul și în același timp să ascult o povestire. I-am spus că puteam : partida se desfășura încet.

— Povestirea mea e-adevărată, adăugă el, fiecare cuvînt e-adevărat. Adică vreau să spun că doar forma în care o povestesc e nouă. De fapt e aceeași povestire totdeauna, doar că uneori îi schimb punctul culminant și chiar îi redistribui rolurile. Schimbările o fac să rămîna proaspătă și deci adevărată. Dacă-ăș folosi mereu tot aceeași formă, ar începe curînd să treneze și-ar ajunge falsă. Am tot interesul s-o păstrez vie și este o povestire adevărată,

fiecare cuvînt al ei e-adevărat. Îi cunosc personal pe cei despre care e vorba ; sînt din Lampton.

Ne-am învoit ca eu să țin scorul jocului, iar el să facă analiza loviturilor și, ca la fiecare punct, să copiem unul de la celălalt rezultatele. Puteam, în felul ăsta, să stăm și de povestit.

Richard se trezi într-o dimineată spunîndu-i Rachelei :

— Ei, dar ce vis neobișnuit !

— Povestește-mi-l, dragule, spuse ea, dar grăbește-te, căci vreau și eu să ți-l povestesc pe-al meu.

— Stăteam de vorbă, începu el, cu o persoană (sau cu mai multe persoane, fiindcă își tot schimba înfățișarea) foarte inteligentă. Și îmi aduc aminte limpede toată discuția. Cu toate că e prima oară că-mi aduc aminte o discuție purtată în somn. De obicei visele mi se deosebesc atît de mult de realitate, încît nu pot să le descriu decît așa : „E ca și cum aș trăi și aș gîndi ca un copac, sau ca un clopot, sau ca osia unui car, sau ca o bancnotă de cinci lire ; ca și cum niciodată n-aș fi fost o ființă omenească.“ Viața îmi e acolo uneori îmbelșugată și alteori săracă, dar repet : de fiecare dată e-atît de diferită, încît dac-ar fi să zic : „am stat de vorbă“ sau „eram îndrăgostit“ sau „am ascultat muzică“ sau „am fost supărat“, ar fi tot atît de departe de ceea ce trăisem de fapt, pe cît ar fi să caut să explic o problemă de filozofie doar prin mimica ochi-

lor și a buzelor, ca Panurge al lui Rabelais către Thaumast.

— Și cu mine se petrece cam la fel, spuse ea. Cred că atunci când dorm devin, poate, o piatră, cu toate gusturile firești și convingerile unei pietre. „Nesimțit ca o piatră“ glăsuiește o zicală. Dar s-ar putea ca o piatră să aibă mai multă simțire, sensibilitate, sentimente, emotivitate, decît mulți bărbați și femei. Și nici mai puțină senzualitate, adăugă ea pe gînduri.

Era o dimineată de duminică, așa că puteau rămîne în pat, cu brațele încolăcite unul în jurul celuilalt, fără să le pese cît e ceasul; și cum n-aveau copii, micul dejun putea să aștepte. El îi povesti cum în visul lui umblase pe dunele de nisip cu acea persoană (sau persoane), care-i spunea: „Dunele astea nu fac parte nici din marea din față, nici din cîmpia cu iarbă din urma noastră și nici din munții de dincolo de cîmpie, sînt de sine stătătoare. Când umbli pe ele, îți dai seama numaidecît de asta după un anume gust care plutește în aer. Și dacă n-ai mîncă, nici n-ai bea, nici n-ai dormi sau vorbi, nici n-ai gîndi sau dori ceva, ai putea umbla așa la nesfîrșit, fără să survină nici o schimbare. Nu e nici viață, nici moarte pe dune. Și se poate întîmpla absolut orice.“

Rachel îi spuse că asta n-avea nici un sens și-l întrebă:

— Dar care era discuția? Spune mai repede.

El îi răspunse că fusese vorba despre locul unde se află sufletul, dar tot grăbindu-l atîta, îl făcuse să uite ce anume spusese. Își amintea doar că omul acela fusese mai întîi un japonez, apoi un italian, și-n cele din urmă un cangur.

Îi povesti și ea, la rîndul ei, ce visase, sărind peste cuvinte :

— Umblam pe dune ; erau și iepuri pe-acolo ; cum se potrivește asta cu ceea ce îți spunea persoana aceea despre viață și moarte ? L-am văzut venind către mine, braț la braț cu tine, și am fugit de voi amîndoi și am băgat de seamă că avea o batistă neagră de mătase ; a alergat după mine, și catarama pantofului meu a sărit, dar n-am putut să stau s-o ridic. Am lăsat-o acolo jos, iar el s-a aplecat și a vîrît-o în buzunar.

— De unde știi că era aceeași persoană ? o întrebă el.

— Pentru că, rîse ea, avea fața neagră și purta haine albastre, ca în portretul căpitanului Cook. Și pentru că s-a întîmplat pe dune.

Atunci el îi spuse, sărutînd-o pe gît :

— Noi nu numai că locuim împreună și stăm de vorbă împreună și dormim împreună, dar se pare că acum și visăm împreună !

Și rîseră.

Pe urmă el se sculă și-i aduse micul dejun.

Pe la orele unsprezece și jumătate ea-i spuse :

— Acum du-te să faci o plimbare, dragule, și adu-mi acasă ceva la care să mă gîndesc ;

și vezi să fii-napoi la timp pentru dejun, la ora unu.

Era o dimineață caldă, pe la mijlocul lunii mai, și el o luă în pădure și nimeri în drumul de pe coastă, care după o jumătate de milă dădea în Lampton.

(—Cunoașteți bine Lamptonul? a întrebat Crossley.

— Nu, i-am răspuns. Am venit aici doar în concediu, stau la niște prieteni.)

Merse ca la o sută de yarzi pe drumul de coastă. Pe urmă se întoarse și o luă peste câmpia cu iarbă, gândindu-se la Rachel și urmărind fluturii albaștri și uitându-se la florile de măceș și de cimbru și iarăși gândindu-se la ea și cât de ciudat era ca să fie așa aproape unul de altul și luînd apoi o floare de drobiță o mirosi cu gândul la mireasmă și la Rachel: „Dac-ar muri, ce m-aș face?” și apucînd o placă de ardezie de pe un zid năruit și aruncînd-o razant pe apă gândind mai departe: „Prea sînt neajutorat ca să-i fiu soț!” și luînd-o spre dune, ca apoi să se îndepărteze de ele, poate de teamă să nu întîlnească cumva omul din vis, și pînă la urmă, descriind un semicerc în direcția vechii biserici de dincolo de Lampton, la picioarele muntelui.

Slujba de dimineață se isprăvise și oamenii ieșiseră printre dolmenii din spatele bisericii, umblînd cîte doi și cîte trei, cum era obiceiul, peste iarba moale. Proprietarul conacului vorbea cu voce tare despre regele George, Martirul :

— Un om mare, foarte mare, dar trădat tocmai de cei pe care-i iubea cel mai mult!

Și doctorul discuta cu pastorul despre muzica de orgă.

Era și un grup de copii, care se jucau cu mingea :

— Azvîrle-o-ncoa', Elsie !

— Ba nu, la mine, Elsie !

— Elsie !

— Elsie !

Pe urmă apărură pastorul și le luă mingea spunînd că e duminică și că s-ar fi convenit ca ei să nu uite asta. Cînd se depărtă, copiii se strîmbară în urma lui.

Și atunci un străin veni și ceru voie să se așeze lîngă Richard și începură să vorbească. Străinul asistase la slujbă și voia să discute predica. Subiectul fusese nemurirea sufletului, ultima predică dintr-o serie care începuse la Paști. Spunea că nu poate să admită premiza predicatorului că *sufletul sălășluiește într-una în trup*. De ce să fie așa ? Ce treabă-ndeplinește sufletul în viața zilnică a trupului ? Sufletul nu e nici creierul, nici plămîinii, nici stomacul, nici inima, nici memoria, nici imaginația. E sigur că e ceva deosebit de toate astea. Și nu e mai puțin probabil să se afle în trup decît undeva în afara lui ? N-avea nici o dovadă că ar fi așa sau altfel, dar oricum, putea să spună : nașterea și moartea sînt taine atît de stranii, încît principiul vieții se poate să se afle foarte bine în afara trupului, care este mărturia vizibilă a trăirii. „Nu putem, spuse el,

nici măcar să ştim cu exactitate momentul naşterii şi al morţii. De altfel în Japonia, unde am călătorit, se socoteşte că un om are un an, când el de-abia s-a născut; şi mai târziu, în Italia, un om mort... dar, hai să ne plimbăm pe dune şi lasă-mă să-ţi împărtăşesc concluziile mele. Mi-e mai uşor să vorbesc când umblu.“

Cînd auzi toate astea, lui Richard i se făcu frică. Pe deasupra, să-l mai vadă şi ştergîndu-şi fruntea cu o batistă neagră de mătase. Bolborosi ceva.

În clipa aceea copiii, care se furişaseră după dolmeni, deodată, la un semnal stabilit, scoaseră un strigăt în urechile celor doi şi apoi stătură pe loc, rîzînd. Străinul se sperie şi se mînie, îşi deschise gura ca şi cum ar fi vrut să-i blesteme şi-şi arată dinţii pînă la gingii. Trei dintre copii ţipară şi o luară la goană. Dar aceea pe care o strigaseră Elsie căzu jos de frică şi rămase acolo, hohotind. Doctorul, care era în apropiere, căută să o liniştească. „Are o faţă ca de drac“ o auziră zicînd pe fetiţă.

Străinul zîmbi cu bunăvoinţă :

— Am fost chiar drac, şi nu de mult. Asta s-a întîmplat în Australia de Nord, unde am stat douăzeci de ani printre băştinaşii de-acolo. „Drac“ este cuvîntul englez cel mai apropiat de ceea ce mă considera tot tribul lor; şi-mi mai dădura şi o uniformă englezească din secolul al XVIII-lea, ca s-o port la ceremonii. Hai cu mine să ne plimbăm pe dune şi lasă-mă să-ţi povestesc toată întîmplarea. Ador să mă

plimb pe dune, d-aia am și venit în orașul asta... Numele meu e Charles.

Richard îi spuse :

— Mulțumesc, dar trebuie să mă grăbesc să ajung acasă, să iau masa.

— Prostii, obiectă Charles, masa poate să aștepte. Sau, dacă vrei, pot să vin și eu să iau masa cu dumneata. Între altele, să știi că n-am mâncat nimic de vineri. N-am nici un ban.

Richard se simți stingherit. Se temea de Charles și nu voia să-l ia cu el acasă, la masă, din cauza visului și a dunelor și a batistei ; pe de altă parte, omul era inteligent și liniștit și îmbrăcat cuviincios și nu mâncase nimic de vineri ; dacă Rachel ar fi aflat c-a refuzat să-i dea o masă, și-ar fi reînceput tachineările. Când Rachel nu era în apele ei, se plîngea mai cu seamă că el se îngrijea prea mult de bani ; deși când trăiau în armonie recunoștea că era cel mai generos om pe care-l cunoștea și că nici prin minte nu-i trecea ceea ce spusese mai înainte ; când iar se supăra pe el, din nou îl acuza de zgîrcenie : „Zece pence jumătate, ar spune ea, zece pence jumătate, și din aceștia trei pence în timbre“ ; urechile-i ardeau și-i venea să-i tragă o palmă. Așa încît spuse :

— Desigur, vino la noi la prînz. Dar fetița asta tot mai plînge de frica dumitale. Ar trebui să faci ceva.

Charles îi făcu fetei semn să se apropie și-i spuse încet un singur cuvînt ; era un cuvînt magic australian, după cum i-a spus el mai tîrziu lui Richard, care înseamnă *lapte*. Numai-

decît Elsie se linişti şi se aşeză pe genunchii lui Charles, jucîndu-se cîtva timp cu nasturii vestei lui, pînă cînd Charles îi spuse să plece.

— Ai puteri ciudate, domnule Charles, spuse Richard.

Charles răspunse :

— Iubesc copiii, dar strigătul lor m-a speriat. Îmi pare bine că n-am făcut ceea ce, pentru o clipă, era cît pe-aci să fac.

— Adică ce ? întrebă Richard.

— Aş fi putut să strig şi eu, spuse Charles.

— Păi bine, replică Richard, asta le-ar fi plăcut mai mult. Ar fi făcut mare haz. Poate că tocmai asta şi aşteptau de la dumneata.

— Dac-aş fi strigat, spuse Charles, strigătul meu sau i-ar fi omorît pe loc, sau i-ar fi înnebunit. Probabil că i-ar fi omorît, pentru că erau aproape.

Richard zîmbi prosteste. Nu ştia dacă era cazul să rîdă sau nu, căci Charles vorbea cu gravitate şi grijă. Aşa încît spuse :

— Dar, zău, ce fel de strigăt ar fi fost acela ? Lasă-mă să te aud strigînd !

— Nu numai copiilor le-ar face rău strigătul meu, adăugă Charles. Oameni în toată firea pot să fie cuprinşi de nebunie, auzindu-l ; cel mai puternic om ar fi azvîrlit la pămînt. E un strigăt magic pe care l-am învăţat de la şeful diavolilor din Teritoriul de Nord. Mi-au trebuit optsprezece ani ca să-l perfecţionez şi pîn-acum nu l-am mai folosit, în totul, mai mult de cinci ori.

Richard era atât de tulburat din cauza visului și a batistei și a cuvîntului pe care omul i-l spusese Elsiei, că nici nu mai știa ce să spună, de-abia murmură :

— Îți dau chiar acum cincizeci de lire, să dai la o parte dolmenii cu un strigăt.

— Văd că nu mă crezi, răspunse Charles. Poate că n-ai auzit niciodată pînă acum de strigătul de groază.

Richard se gîndi un timp :

— Păi, am auzit de strigătul eroic pe care-l scoteau vechii războinici irlandezi și care făcea armate-ntregi să dea-napoi. Și oare Hector, troianul, nu a scos și el un strigăt înspăimîntător ? Și mai erau și strigătele neașteptate de prin pădurile Greciei, care erau atribuite zeului Pan și-i înnebuneau pe oameni de spaimă — legendă de la care a și venit cuvîntul „panică“. Și-mi mai aduc aminte și de un alt strigăt în *Mabinogion*, în povestea lui Lludd și Llevelys. Se auzea în fiecare ajun de întîi mai sfredelind toate inimile și îngrozea atât de rău, încît bărbații își pierdeau vloga și puterea, femeile lepădau pruncii, tinerii și fetele își ieșeau din simțiri, și animalele și copacii, pămîntul și apele rămîneau sterpe. Dar era scos de un dragon.

— Trebuie să fi fost un vrăjitor britanic din clanul dragonilor, spuse Charles. Eu aparțineam de canguri. Da, corespunde, efectul nu-i identic, dar se aseamănă.

Au ajuns acasă la ora unu, și Rachel era în ușa, cu prînzul gata.

— Rachel, spuse Richard, dînsul este domnul Charles. A venit să ia masa cu noi. Domnul Charles a călătorit foarte mult.

Rachel își trecu mîna peste ochi ca și cum ar fi vrut să înlătore un nor, dar poate a făcut-o din pricina soarelui. Charles îi luă mîna și i-o sărută, ceea ce pe ea o uimi. Rachel era o făptură grațioasă, micuță, cu ochi neobișnuiți de albaștri pentru părul ei negru, cu mișcări delicate și cu o voce destul de joasă ; avea un sprințar simț al humorului.

(— Are să vă placă Rachel, îmi spuse Crosley, uneori vine aici să mă vadă.)

Despre Charles ar fi fost greu să spui un lucru sau altul : era de vîrstă mijlocie și înalt ; părul îl avea cărunț ; fața nu-i era niciodată liniștită ; ochii largi și luminoși îi erau cîteodată galbeni, cîteodată cafenii, iar alteori cenușii ; își schimba tonul și accentul după subiect ; mîinile îi erau bronzate și păroase, cu unghii îngrijite. Despre Richard e de ajuns să spun că era muzician, un om nu prea viguros, dar norocos. Norocul era forța lui.

După masă Charles și Richard spălară împreună vasele, și Richard îl întrebă dintr-odată pe Charles dacă l-ar lăsa să-i audă strigătul, fiindcă crede că n-ar mai avea liniște pînă ce nu l-ar auzi. Un lucru atît de înspăimîntător era cu siguranță mai rău să ți-l închipui decît să-l auzi : căci acumă credea în strigăt.

Charles se opri din spălat cu cîrpa în mînă.

— Cum vrei, spuse el. Eu te-am prevenit ce fel de strigăt e. Și dac-am să strig, asta va trebui să se întâmple într-un loc singuratic, unde nimeni altul să nu mă poată auzi ; și n-am să scot un strigăt de gradul al doilea, care omoară sigur, ci de gradul întâi care doar înspăimîntă, și cînd vrei să mă opresc, să-ți duci mîinile la urechi.

— De acord, încuviință Richard.

— Niciodată n-am mai strigat doar așa, pentru a satisface o simplă curiozitate, spuse Charles ; n-am făcut-o decît cînd viața mi-a fost în primejdie, în fața dușmanilor, băștinași sau albi, și o dată cînd eram singur într-un pustiu, fără mîncare și fără băutură. Atunci am fost nevoit să strig pentru ca să am ce mîncă.

Richard se gîndi : „Doar sînt un om norocos, și norocul mă va ajuta chiar și acum.“

— Nu mi-e teamă, îi spuse lui Charles.

— Ne vom duce pe dune mîine, în zorii zilei, spuse Charles, cînd nu-i nici țipenie de om ; și am să strig. Spui că nu ți-e teamă.

Dar lui Richard îi era o teamă cumplită. Și ceea ce îi sporea încă teama, era că nu putea să vorbească asta cu Rachel. Știa că dacă i-ar fi spus, ea sau i-ar fi interzis să se ducă, sau ar fi venit cu el. Dacă i-ar fi interzis, faptul că i-a fost teamă de un strigăt și impresia unei lașități ar fi atîrnat din ziua aceea într-una deasupra lui ; dar dacă venea cu el, fie că nu era nimic de strigăt și ea ar fi avut un nou motiv să rîdă de credulitatea lui și Charles ar fi rîs de ea ; fie că era într-adevăr ceva, și atunci putea

foarte bine să înnebunească. Așa că nu-i spuse nimic.

Charles fu invitat la vilă să doarmă peste noapte și rămaseră pînă tîrziu, vorbind.

La culcare, Rachel îi spuse lui Richard că-i plăcea Charles și că era cu siguranță un om care văzuse multe lucruri, deși era cam într-o ureche și copilăros. Pe urmă Rachel vorbi o mulțime de nimicuri, fiindcă băuse două pahare de vin, ceea ce i se întîmpla destul de rar. Și, între altele, spuse :

— Of, dragule, am uitat să-ți spun : cînd mi-am pus pantofii cu cataramă, azi dimineată pe cînd erai plecat, am văzut că-mi lipsea o cataramă. Ieri seară, înainte de-a mă culca, se vede că am observat asta, dar nu i-am dat prea multă importanță, așa că-n somn mi-a apărut ca o descoperire. Dar am impresia, de fapt sînt chiar sigură, că domnul Charles are catarama în buzunar ; și sînt sigură că el e omul pe care l-am întîlnit în vis. Dar nu-mi pasă ! Chiar de loc !

Richard se-nspăimîntă din ce în ce mai mult și nu îndrăzni să-i pomenească de batista de mătase neagră sau de invitația pe care i-o făcuse Charles de-a se plimba cu el pe dune. Și ceea ce era și mai rău, Charles folosisese numai o batistă albă cît fusese în casă, așa că nici măcar nu putea fi sigur că pînă la urmă o văzuse pe cea neagră.

Întorcîndu-și capul, adăugă evaziv :

— Ce-i drept, Charles știe o mulțime de lucruri. Mîine în zori am să fac o plimbare cu el,

dacă n-ai nimic împotrivă ; o plimbare de dimineată, iată exact ceea ce îmi trebuie.

— O, vin și eu, spuse ea.

Richard nu știu cum să o împiedice ; înțelese că greșise să-i pomenească de plimbare. Dar rosti :

— Lui Charles are să-i pară bine ! Atunci, la șase !

La ora șase se sculă, dar Rachel era prea somnoroasă, după atîta vin cît băuse în ajun, ca să mai vină cu ei. Îl sărută spunîndu-i „la revedere“ și el plecă cu Charles.

Richard avusese o noapte proastă. Nimic din tot ce visase nu era omenesc, tot lucruri încîlcite și înspăimîntătoare, și se simți mai departe de Rachel ca oricînd de la căsătoria lor, iar groaza de strigăt îl chinuia. Îi mai era și foame și frig. Un vînt îndărătnic bătea dinspre munți către mare, aducînd cu el și picături de ploaie răzlete. Charles de-abia scotea o vorbă, mestecca un fir de iarbă și grăbea pasul.

Amețit, Richard îi spuse lui Charles :

— Așteaptă puțin, mă înjunghie ceva într-o parte.

Așa că se opriră, iar Richard întrebă gîfîind :

— Ce fel de strigăt e ? Puternic sau ascuțit ? Cum îi dai drumul ? Cum poate să înnebunească pe cineva ?

Charles nu răspunse, așa că Richard urmă, zîmbind într-o doară :

— Sunetul are puteri ciudate. Mi-aduc aminte că odată, pe cînd eram la Cambridge, îi venise

rîndul unuia de la King's College să citească lecția de seară. Dar nici n-apucă să spună zece cuvinte și se porni un huruit și-un vîjîit și-un scîrțîit și bucăți de lemn și de praf căzură din tavan — căci glasul lui era acordat perfect cu cel al clădirii. Încît trebui să se oprească pentru ca să nu se dărîme tot tavanul ; așa cum ai sparge un pahar de vin, intonînd nota lui specifică pe o vioară.

Charles se hotărî să răspundă :

— Strigătul meu n-are nimic cu tonul și vibrația, e ceva ce nu poate fi explicat. Este strigătul malefic prin excelență și n-are nici un loc anume în gamă. Poate lua orice notă. E groază curată. Și dacă n-aș avea un anume gînd pe care nu e nevoie să ți-l spun, aș refuza să strig pentru dumneata.

Richard era destul de-nspăimîntat și așa. Lucrurile noi pe care le află despre strigăt îl tulburară tot mai mult. Ar fi vrut să fie acasă, în pat și două continente să-l despartă de Charles. Dar era fascinat. Acuma treceau peste cîmpia cu iarbă aplecată și umedă, care-i înțepa și-i umezea prin ciorapi.

Ajunseră la dune. De pe cea mai înaltă dintre ele, Charles se uită în jur ; putea zări plaja întinzîndu-se aproape două mile și mai bine. Nu se vedea nimeni. Pe urmă Richard îl văzu pe Charles luînd ceva din buzunar și, cum stătea așa, apucîndu-se să se joace cu obiectul, aruncîndu-l de pe vîrfurile unui deget pe vîrfurile altuia și învîrtindu-l între degete pentru a-l prinde pe spatele mîinii. Era catarama Rachelei.

Richard răsufla gîfîit, inima-i bătea nebună și-i venea aproape să verse. Tremura de frig și totuși nădușea. În curînd ajunseră la un loc deschis, printre dune, lîngă mare. Acolo era un mal înalt, cu tufe de scai vînat și ierburi prizărite. De jur împrejur erau presărate pietre, aduse aici pare-se de mare, cu ani în urmă. Deși locul se găsea în spatele primei centuri de dune, printre ele era o spărtură, prin care marea ar fi putut să năvălească, iar vînturile, strecurîndu-se prin spărtură, măturau nisipul. Richard își ținea mîinile în buzunarele pantalonilor, să le-ncălzească, și învîrtea nervos între degete o bucată moale de ceară, un muc de lumînare, rămas acolo în buzunar din noaptea trecută, cînd coborîse la parter ca să încuie ușa.

— Ești gata? întrebă Charles.

Richard încuviință.

Un pescăruș coborî pe creasta dunei și se ridică iar, țipînd, cînd îi zări.

— Stai lîngă tufele de scai, spuse Richard, cu gura uscată, iar eu am să rămîn aici, printre pietre, nu prea aproape. Cînd ridic mîna, strigă ; cînd îmi duc mîinile la urechi, oprește-te numaidecît !

Charles făcu atunci douăzeci de pași către tufele de scai vînat. Richard îi văzu spatele lat și batista de mătase neagră ieșind din buzunar. Își aduse aminte visul și catarama pantofului și spaima Elsiei. Fermitatea lui se topi : rupse repede bucata de ceară în două și-și astupă urechile. Charles nu-l văzu.

Se întoarse, și Richard dădu semnalul cu mîna.

Charles se plecă în mod ciudat înainte, cu bărbia în afară, cu dinții rînjiți, și pînă atunci Richard nu mai văzuse niciodată o asemenea expresie înspăimîntătoare pe fața unui om. Nu se aștepta la una ca asta. Fața lui Charles, de obicei blîndă și mobilă, schimbătoare ca un nor, acum se întări ca o mască de piatră, mai întîi lividă ca de mort și apoi înroșindu-se tot mai mult în jurul pomeților, ca apoi să devină neagră ca și cum ar fi fost gata să se înăbușe. Atunci, încet, gura i se deschise larg și Richard căzu cu fața în jos, cu mîinile la urechi, leșinat.

Cînd își reveni, stătea lungit singur printre pietre. Se ridică, întrebîndu-se uluit dacă era de mult timp acolo. Se simțea slăbit, bolnav, cu un sloi de gheață pe inimă, ceea ce era mai rău decît înghețarea propriului său trup. Nu putea gândi. Își lăsă mîna în jos pentru a se putea ridica și atinse o piatră, una mai mare decît celelalte. O ridică și-i mîngîie suprafața, fără gând. Mîntea îi umbla razna. Se gîndea la cizmărit, o meserie despre care nu știuse nimic pînă atunci, dar căreia acum îi cunoștea toate tainele. „Se vede că sînt cizmar!” spuse cu voce tare.

Pe urmă se corectă : „Da' de unde, sînt muzician. Oane înnebunesc ?” Azvîrli piatra ; aceasta se lovi de o altă și sări într-o parte.

Se întrebă : „De ce-o fi spus că sînt cizmar ? Cu o clipă înainte mi se părea că știam tot ce se poate ști despre făcutul pantofilor și acum

nu mai știu nimic despre asta. Trebuie să mă-ntorc acasă la Rachel. De ce-am plecat ?“

Pe urmă-l văzu pe Charles în vârful unei dune, la o depărtare de o sută de yarzi, privind marea. Își aminti de spaima lui și se asigură că ceara îi mai era încă în urechi ; se ridică în picioare. Văzu un vârtej de nisip și-apoi un iepure culcat pe o parte, scuturat de-o convulsie. Cum Richard se-ndreptă spre el, vârtejul se opri : iepurele era mort. Richard se furișă în spatele uneia dintre dune, ca Charles să nu-l vadă, apoi o luă spre casă, într-o goană nebună, prin nisipul moale.

Nu făcu nici douăzeci de pași că dădu de pescăruș. Zăcea prosteste pe nisip și nu se ridică la apropierea lui, căci era mort.

Cum 'ajunse acasă nu știu niciodată, dar iată-l deschizînd ușa din spate și tîrîndu-se sus pe scări, cu mîinile și picioarele. Își desfundă urechile.

Rachel stătea în pat în capul oaselor, palidă, și tremura.

— Slavă Domnului. Bine că te-ai întors, spuse, am avut un coșmar, cel mai groaznic din toată viața mea. A fost înspăimîntător. Eram în vis, în cel mai profund vis, ca cel despre care ți-am spus. Eram ca o piatră, și-mi dădeam seama că ești lîngă mine : erai tu, limpede, deși eu eram o piatră, și ție ți-era o teamă cumplită, deși nu puteam face nimic să te ajut și așteptai ceva, dar acel groaznic lucru nu ți s-a întîmplat ție, ci mie. Nu-ți pot spune ce a fost, dar ca și cum toți nervii mi-ar fi urlat de durere, dintr-o dată, și un mănunchi puternic de raze

malefice mi-ar fi străpuns trupul dintr-o parte în cealaltă rotindu-se dinăuntru în afară. M-am trezit și inima-mi bătea atât de tare, încît trebuia să gîfîi pentru a putea respira. Crezi c-am avut vreo criză de inimă și că mi s-a oprit? Se spune că atunci așa simți. Unde-ai fost, iubitele? Unde-i domnul Charles?

Richard se așeză pe marginea patului și-i luă mîna.

— Și eu am făcut o experiență nenorocită, spuse, am ieșit cu Charles pe malul mării și cum el o luase înainte, suindu-se pe duna cea mai înaltă, mi s-a făcut rău și am căzut printre pietre, și cînd mi-am revenit eram tot scaldat într-o nădușeală de groază și deznădejde. A trebuit să alerg acasă! Am venit într-un suflet singur. Asta s-a întîmplat poate acum o jumătate de ceas, spuse el.

Nu i-a povestit mai mult. O întrebă dacă avea ceva împotrivă ca el să se culce în pat și ea să-i pregătească micul dejun. Iată ceva ce Rachel nu făcuse niciodată în toți anii de cînd erau căsătoriți.

— Sînt tot atât de bolnavă ca și tine, spuse ea.

Era de la sine înțeles între ei că atunci cînd Rachel era bolnavă, Richard trebuia să se simtă bine.

— Nu ești, replică el, și iar își pierdu cunoștința.

Ea îl ajută să se suie în pat, și, prost dispusă, se îmbracă și coborî. Un miros de cafea și slănină o întîmpină din capul scării și-l găsi pe Charles, care aprinsese focul și așezase pe o ta-

vă două gustări pentru micul dejun. Se simți atît de ușurată că nu trebuia să pregătească ca micul dejun și atît de tulburată de ceea ce i se întîmplase, încît îi mulțumi și-i spuse că era foarte drăguț, din partea lui, iar el îi sărută mîna, grav, și i-o strînse. El pregătise micul dejun exact așa cum îi plăcea ei, cafeaua era tare, iar ouăle prăjite pe amîndouă părțile.

Rachel se îndrăgosti de Charles. Se îndrăgostise adesea de cîte cineva și înainte și după căsătorie, și obișnuia să-i spună lui Richard cînd i se întîmpla așa ceva, după cum și el era de acord să-i spună ei cînd i se întîmpla lui : în felul ăsta, la lumină, orice pasiune se destrăma, și nu mai încăpea nici o gelozie ; ea obișnuia să spună (și el avea libertatea să spună) : „Da, *m-am îndrăgostit* de cutare, dar *te iubesc* numai pe tine“.

Întotdeauna lucrurile ajunseseră doar pînă aici. Dar de data asta era altfel. Ciudat, nu stia de ce, ea nu putea să mai admită că era îndrăgostită de Charles ; căci nu-l mai iubea pe Richard. Îl ura pentru că era bolnav, și-și spuse că era leneș și că se prefăcea. Pe la amiază el se sculă, dar începu să umble prin dormitor gemînd, pînă cînd ea-l trimise înapoi în pat, să geamă acolo.

Charles o ajută cu gospodăritul, făcînd mîncare, dar nu se duse sus să-l vadă pe Richard, deoarece nu i s-a cerut s-o facă. Rachelei îi era rușine și se scuză față de Charles pentru grosolanția lui Richard de-a fugi dinaintea lui. Dar Charles răspunse cu blîndețe că n-a luat-o ca

pe-o insultă ; că și el se simțise ciudat în dimineța aceea ; ca și cum ceva malefic ar fi fost în aer când ajunseseră la dealurile de nisip. Ea îi povesti atunci că și ea avusese aceeași impresie ciudată.

Mai târziu află că întreg Lamptonul vorbea despre asta. Doctorul susținea că fusese un cutremur de pământ, dar țăranii spuneau că trecuse dracul pe-acolo. Venise să ia sufletul negru al lui Solomon Jones, pîndarul, găsit mort în dimineța aceea în căsuța lui de lîngă dune.

Cînd Richard putu să coboare și să umble puțin fără să geamă, Rachel îl trimise la cizmar să-i aducă o cataramă nouă pentru pantof. Veni cu el pînă la capătul grădinii. Poteca o lua în jos pe lîngă o hîrtoapă. Richard arăta rău și pe cînd mergeau, gema încet, așa că Rachel, pe jumătate supărată, pe jumătatea în glumă, îl împinse în jos spre hîrtoapă, unde el căzu întinzîndu-se printre urzici și fiare vechi. Iar ea o luă la goană înapoi spre casă, rîzînd tare.

Richard oftă, căută să facă haz pe socoteala sa împreună cu Rachel — dar ea plecase — așa că se ridică, culese pantofii și după puțin sui cu greu panta, ieși pe poartă și coborî în cîmpie, în neobișnuita strălucire a soarelui.

Cînd ajunse la cizmar, se așeză jos greoi. Cizmarul era bucuros să stea de vorbă cu el.

— Arăți rău, îi spuse.

Richard încuviință.

— Da, vineri dimineța am avut o amețeală și de-abia acum îmi revin.

— Dumnezeuule, izbucni cizmarul, dacă dumneata ai avut ameteală, eu ce-am avut? Se făcea că cineva m-ar fi scos din piele. Ca și cum mi-ar fi scos sufletul să se joace cu el, cum te-ai juca cu o piatră și pe mine m-ar fi azvîrlit cît colo. N-am să uit niciodată dimineața din vinerea trecută.

În mod ciudat, lui Richard îi trecu prin minte că sufletul cizmarului fusese cel cu care se jucase el, ca și cum ar fi fost o piatră. „Se poate“, se gîndi, „ca sufletele fiecărui bărbat și fiecărei femei și copil din Lampton să se găsească acolo.“ Dar nu spuse nimic, ceru o cataramă și se duse acasă.

Rachel era gata să-i dea o sărutare și să facă o glumă; ar fi putut să tacă, fiindcă tăcerea lui totdeauna o rușina pe Rachel. „Dar“, se gîndi el „de ce să o rușinez pe Rachel? De la rușine va trece la justificări și va începe o ceartă despre cu totul altceva, și e de zece ori mai rău. Am să fiu vesel și am să accept gluma.“

Era nefericit. Iar Charles se stabili în casă: vorbind amabil, lucrînd din greu, și totdeauna luîndu-i partea lui Richard împotriva glumelor disprețuitoare ale Rachelei. Era umilitor, pentru că Rachel nu-i purta nici o pică.

(Cealaltă parte a povestirii, spuse Crossley, este deznodămîntul comic, adică despre felul în care Richard se duse iar la dune, la grămada de pietre, și identifică sufletele doctorului și pastorului — al doctorului pentru că avea forma unei sticle de whisky, iar al pastorului

pentru că era tot atît de negru ca şi păcatul originar — şi cum îşi dovedi lui însuşi că nu era vorba de o iluzie. Dar am să trec peste asta şi am să ajung acolo unde, peste două zile, Rachel începu dintr-odată să aibă mai multă afecţiune pentru Richard şi să-l iubească, spunea ea, mai mult decît oricînd înainte.)

Motivul era că Charles plecase, nimeni nu ştia unde, şi desfăcuse nodul magic pentru un timp, fiind sigur că-l va putea reînnoda la întoarcere. Aşa că o zi, două, Richard se simţi iar bine şi totul era iar ca mai înainte, pînă într-o după-amiază cînd uşa se deschise şi în prag apără Charles.

Intră fără o vorbă de salut şi-şi agăţă pălăria în cuier. Se așeză în fața focului şi întrebă :

— Cînd e gata cina ?

Richard se uită la Rachel, sprîncenele i se ridicară, dar Rachel părea fascinată. Răspunse, cu glasul ei șoptit :

— La opt.

Și aplecîndu-se, îi scoase lui Charles bocancii plini de noroi şi-i dădu o pereche de papuci ai lui Richard.

Charles spuse :

— Bine, acum e ora șapte. Într-o oră, cina. La nouă, băiatul va aduce gazeta de seară. La zece, Rachel, dumneata şi cu mine ne vom culca împreună.

Richard se gîndi că Charles probabil înnebunise, dar Rachel răspunse liniștită :

— Da, desigur, dragul meu.

Apoi se întoarse cu răutate spre Richard :

— Iar tu, pleacă de-aici.

Și-l lovi peste obraji cu toată puterea.

Richard rămase încremenit, cu mîna pe obraz. Cum nu putea crede că Rachel și Charles înnebuniseră amîndoi, probabil că înnebunise el însuși. În orice caz, Rachel știe ce face, și ei se învoiseră ca dacă vreunul dintre ei ar dori vreodată să plece, celălalt să nu-i stea în cale. Făcuseră această învoială fiindcă voiau să se simtă legați prin dragoste și nu prin forma căsătoriei. Așa că spuse cît putu de calm :

— Foarte bine, Rachel. Am să vă las pe amîndoi împreună.

Charles azvîrli cu un bocanc după el :

— Dacă-ți vîri nasul pe ușa pînă la micul dejun, am să strig de-o să-ți sparg timpanul !

Richard ieși, de data asta fără să se mai teamă, ci înghețat pe dinăuntru și cu capul limpede. Trecu pe poartă, în jos în cîmpie și peste coastă. Mai erau trei ore pînă la asfințit. Glumi cu băieții care jucau crichet pe terenul școlii. Azvîrli cu pietre. Se gîndi la Rachel și-l podidiră lacrimile. Pe urmă se porni să cînte ca să se liniștească. „O, desigur că am înnebunit“, își spuse ; „și oare ce naiba s-a întîmplat cu norocul meu ?“

În cele din urmă ajunse la pietre. „Acum“, spuse, „am să-mi găsesc sufletul în această grămadă și am să-l fărîm într-o mie de bu-

căți cu ciocanul ăsta." Ieșind din casă luase ciocanul din șopronul de cărbuni.

Pe urmă se apucă să-și caute sufletul. Or, dacă poți recunoaște sufletul unui alt om, nu poți niodată să-l recunoști pe-al tău. Richard nu putu să-l găsească pe-al lui. Dar din întâmplare dădu peste sufletul Rachelei și-l recunoscu (o piatră verde, subțirică, cu luciri de cuarț) pentru că acum era îndepărtat de al lui. Alături se afla o altă piatră, o bucată informă, urâtă, de cremene, de un cafeniu pătat. Jură: „Am să o fărîm pe asta. Trebuie să fie sufletul lui Charles.“

Sărută sufletul Rachelei; parcă i-ar fi sărutat buzele. Pe urmă luă sufletul lui Charles și cumpăni deasupra ciocanul. „Am să te fărîm în cincizeci de bucăți.“

Se opri. Richard avea scrupule. Știa că Rachel îl iubea pe Charles mai mult decît pe el, și era nevoit să respecte învoiala. O a treia piatră (a lui, fără îndoială) se afla de partea cealaltă a pietrei lui Charles; era un granit cenușiu cu fețe netede, aproape de mărimea unei bile de crichet. Își spuse: „Am să-mi sparg propriul meu suflet în bucățele și așa are să se termine cu mine.“ Și atunci pămîntul se întunecă, nu mai văzu nimic și aproape își pierdu cunoștința. Dar își reveni, și cu un strigăt puternic, lăsă să cadă ciocanul de cărbuni peste piatra cenușie; o lovi iară și iară.

Se sparse în patru, exalînd un miros ca de iarbă de pușcă; și cînd Richard văzu că era tot în viață și întreg, începu să rîdă în hohote.

Ei, era nebun, nebun de tot ! Azvîrli cît colo ciocanul ; se lăsă jos sleit, și adormi.

Se trezi la asfințitul soarelui. Se-ntoarse acasă tulburat, gîndindu-se : „Ce vis rău am avut. Rachel are să mă ajute să ies din el.“

Cînd ajunse la marginea orașului, întîlni un grup de oameni vorbind cu însuflețire sub un felinar. Unul întreba : „S-a-ntîmplat în jurul orei opt, nu-i așa ?“ Celălalt îi răspundea : „Da.“ Un al treilea adăuga : „Nebun de legat.“ „Atinge-mă“, povestea un altul, „și am să strig, am să strig să vă bag în boală, toată afurisita voastră de poliție. Strig pînă înnebuniți.“ Și inspectorul zicea : „Hai, Crossley, ridică mîinile, pînă la urmă tot am pus mîna pe tine.“ „O ultimă șansă“, spunea el. „Du-te de-aici, lasă-mă, sau am să strig să-nțepenești și să cazi mort.“

Richard încetă să mai asculte.

— Și ce s-a întîmplat atunci cu Crossley ?
întrebă el. Și ce-a spus femeia ?

— Pentru numele lui Dumnezeu, i-a spus ea inspectorului, pleacă de-aici sau are să te omoare.

— Și ăla a strigat ?

— N-a strigat. Și-a răsucit fața o clipă și a tras aer în piept. Dumnezeule, n-am văzut în viața mea o față atît de groaznică. A trebuit pe urmă să iau trei sau patru rachiuri să-mi revin. Și inspectorul scăpă revolverul, care se descărcă ; dar nimeni nu a fost atins. Pe urmă se petrecu o schimbare cu omul ăsta, Crossley. Se plesni pe șolduri, apoi pe inimă,

și fața îi deveni iar netedă și moartă. Apoi începu să rîdă și să danseze și să sară. Și femeia îl privea și nu-i venea să-și creadă ochilor, iar poliția îl duse de-acolo. Dacă fusese nebun înainte, apoi acum era de-a dreptul un idiot inofensiv ; nu le-a fost de loc greu să-l ia. L-au ridicat cu ambulanța și l-au dus la ospiciul din ținutul de vest.

Și atunci Richard se duse acasă la Rachel și-i povesti totul și ea-i povesti lui totul, deși nu prea era mult de povestit. Nu se îndrăgostise de Charles, îi spuse ea ; l-a tachinat doar pe Richard și niciodată n-a spus nimic și nici nu l-a auzit pe Charles vreodată spunînd cît de cît din tot ce zicea el c-ar fi auzit ; fusese doar o parte din vis. Întotdeauna l-a iubit, și numai pe el, cu toate defectele lui ; și începu să le enumere : zgîrcenia, limbuția, dezordinea lui. Charles și cu ea cinaseră liniștiți împreună, și ea crede că Richard nu făcuse bine s-o ia la goană pe ușă fără o vorbă de explicație și să stea trei ceasuri pe-afară. Charles ar fi putut s-o omoare. Începuse s-o tragă puțin, în glumă, vrînd s-o facă să danseze cu el, pe urmă a bătut cineva la ușă și inspectorul a strigat : „Walter Charles Crossley, în numele regelui te arestez, pentru că ai omorît pe George Grant, Harry Grant și Ada Coleman în Sydney, Australia“. Atunci Charles parcă înnebunise de tot. Scoase o cataramă de pantof și-i spuse : „Ține-o tu în locul meu“. Pe urmă îi spuse poliției să plece sau are să strige așa încît să moară cu toți. După asta făcu o

grimasă înspăimântătoare și-apoi nu mai rămase nimic din el. „Fusesse un om destul de draguț; îmi plăcea foarte mult fața lui și-mi pare rău pentru el.“

— Ți-a plăcut povestea? întrebă Crossley.

— Da, am spus eu, marcînd de zor punctele, e una dintre cele mai bune povești din Milet. Te felicit, Lucius Apuleius.

Crossley se întoarse spre mine cu fața tulburată și mîinile i se încleștară tremurînd.

— Fiecare cuvînt e adevărat, spuse el. Sufletul lui Crossley a fost spart în patru și eu sînt nebun. O, nu-i învinovățesc pe Richard și pe Rachel. Sînt o pereche de nebuni simpatici și îndrăgostiți și nu am vrut niciodată să le fac vreun rău; adeseori vin să mă vadă aici. În orice caz, acum că sufletul meu e spart în bucăți, puterile mi-au dispărut. Îmi mai rămîne doar un singur lucru, spuse el, și ăsta e strigătul.

Am fost atît de preocupat de marcarea punctelor și de poveste, că n-am băgat de seamă uriașul nor negru care venea plutind, pînă acoperi soarele și întunecă tot cerul. Porniră să cadă picături calde de ploaie: strălucirea unui fulger ne-a orbit și o dată cu el se auzi pocnitura puternică a unui tunet.

Se produse pe loc o hărmălaie de nedescris. Se porni o ploaie torențială, jucătorii alergară sub o streășină, nebunii care erau deja acolo începură să țipe și să se bată pentru loc. Un tînăr voinic, același B. C. Brown care jucase

odată pentru Hants, își scosese toate hainele de pe el și o luă la goană în pielea goală. Lângă cabina de marcaj, un bătrîn cu barbă începu să se roage de tunet : „Bah ! Bah ! Bah !“

Ochii lui Crossley sclipiră cu mîndrie :

— Da, spuse el, arătînd spre cer, așa e și strigătul meu : așa-i și urmarea lui ; dar eu pot să fac mai mult decît atît.

Pe urmă fața deodată i se destinse și deveni copilăros de nefericit și îngrijorat.

— Doamne, Dumnezeu, spuse el, Crossley are să strige iară la mine. Are să-mi înghețe măduva în oase.

Ploaia clipcea pe acoperișul de tablă, încît de-abia îl puteam auzi. Încă un trăsnet, încă o pocnitură de tunet, mai puternică decît prima.

— Dar ăsta-i numai de gradul doi, strigă el în urechea mea, cel de gradul întîi omoară.

— O, spuse apoi, nu-nțelegi ? Zîmbi-n prostie : Acum sînt Richard, și Crossley are să mă omoare.

Omul cel gol alerga agitînd în fiecare mînă cîte-un ciocan de crichet și țipînd ; oribilă priveliște ! „Bah ! Bah ! Bah !“ se ruga bătrînul, ploaia șiroindu-i pe spate de pe pălăria cu boruri ridicate.

— Prostii, am spus, fii bărbat, amintește-ți că ești Crossley. Faci cît o duzină de Richarzi. Ai jucat o partidă și ai pierdut fiindcă Richard avea noroc ; dar mai ai încă strigătul.

Aproape că înnebuneam și eu. Pe urmă doctorul ospiciului năvăli în cabina de marcaj, ud learcă, purtînd încă apărătoarele de pi-

cioare și mănușile, dar fără ochelari ; ne auzise ridicînd glasul, și-i luă mîinile lui Crossley dintr-ale mele.

— Du-te-n dormitor numaidecît, Crossley !
îi porunci.

— Nu mă duc, spuse Crossley, mîndru iar ; nu ești decît un nenorocit amator de șerpi și plăcintă cu mere !

Doctorul îl apucă de haină și încercă să-l împingă afară.

Crossley îl azvîrli cît colo, ochii jucîndu-i în cap cu străluciri de nebunie :

— Ieși afară, îi spuse, și lasă-mă-n pace sau strig. Auzi ? Strig. Vă omor pe toți. Năruiesc tot ospiciul cu un strigăt, usuc toată iarba. Strig.

Fața îi era schimonosită de groază. O pată roșie îi apăru pe osul fiecărui obraz și i se întinse pe față.

Mi-am pus degetele în urechi și-am luat-o la goană din cabina de marcaj. Am alergat poate vreo douăzeci de yarzi cînd o limbă de foc mă rostogoli la pămînt și mă lăsă năuc și-mpietrit. Trecusem pe lîngă moarte. Presupun că sînt norocos ca acel Richard din povestire. Dar fulgerul îi trăzni pe Crossley și pe doctor și-i lăsă morți.

Trupul lui Crossley a fost găsit țeapăn, al doctorului ghemuit într-un colț, cu mîinile la urechi. Nimeni n-a putut să înțeleagă asta, căci moartea a fost instantanee și doctorul nu era omul care să-și astupe urechile de tunet.

Deși întreaga poveste capătă astfel un final destul de nemulțumitor, am să spun totuși că Rachel și Richard erau prietenii la care locuiam — Crossley îi descrisese cu toată acuratețea — dar când le-am spus că în același timp cu prietenul lor, doctorul, a fost lovit unul pe care îl chema Charles Crossley, mi s-a părut că vestea morții lui au primit-o destul de ușor în comparație cu cea a doctorului. Richard părea preocupat ; Rachel întreabă :

— Crossley ? Cred că era acela care spunea că e un iluzionist australian și a dat zilele trecute un spectacol minunat de magie. De fapt nu avea nici un aparat, decît o batistă neagră de mătase. Mi-a plăcut foarte mult fața lui. Iar lui Richard nu i-a plăcut de loc.

— Nu, nu puteam suporta felul în care se uita la tine tot timpul, spuse Richard.

PAPA JOHNSON

În iulie 1916 mă aflu într-un spital împreună cu un căpitan H. H. Johnson de la intendență, care obișnuia să vorbească despre sine la persoana a treia : papa Johnson. Pe mine mă internaseră pentru o rană la plămîni ; el avea bazinul fracturat rău.

— Printre-atîtea întîmplări caraghioase, spune, închipuie-ți-l pe papa Johnson, dintre atîția oameni, dat la o parte din mijlocul unui război european de copita unui catîr de armată. Și adăugă, pentru a înlătura orice neînțelegere : Să nu crezi cumva că trupa mea e intendență ; doar acum sînt aici, așa, din întîmplare. Eu sînt din cavalerie, zău !-cincisprezece ani am activat la lăncieri. Am fost cu ei la Le Cateau și am fost rănit. Pe urmă i-am regăsit la Ypres, și iar m-au nimerit. Dar de data asta a fost un obuz, nu un simplu glonț, și medicii m-au înscris : „Definitiv inapt pentru serviciu combatant“. Uite-așa am fost vîrșat la intendență ! — da, știu că voi, tinerii ofițeri din infanterie, care mîncăți foc, vă uitați de sus la trupa asta venerabilă — și nici mie

nu-mi făcea prea mare plăcere să lucrez ca ajutor de brutar și distribuitor la măcelărie. Totuși era mai bine decît să fiu în Anglia. Și pe urmă, catîrul ăla nenorocit...

Papa Johnson avea aproape patruzeci și cinci de ani, umerii foarte lați, o statură potrivită — am apreciat eu — (dar e greu să-ți dai seama de înălțimea verticală a unui om pe care-l vezi numai în poziție orizontală) și o față de comediant. O singură dată fața lui n-a fost aceea a unui comediant, și asta s-a întîmplat cînd un infirmier din spital a fost impertinent. Atunci s-a crispat dintr-odată, fața i s-a împietrit, iar vocea, care de obicei îi era aceea a unui comediant, scrișni sfredelitor ca a unui instructor; infirmierul se înspăimîntă. Papa Johnson vorbea mai tot timpul în cel mai caraghios argou, făcîndu-le pe surori să se prăpădească de rîs. O dată a trebuit chiar să-l rog să se oprească fiindcă-mi făcea rău la rană să rîd atît; putea să-mi provoace o hemoragie. Avea o cutie de machiaj cu o oglindă și farduri și un întreg sortiment de bărbi și mustăți. În timp ce sora Morgan îi lua temperatura, se vîra sub cearceafuri cu o lanternă de buzunar și cu termometrul în gură — și după două minute răsărea de dedesubt cu o față nouă, înfricoșătoare. O batistă și un prosop erau singurele recuzite scenice, pe lîngă cutie. Sora Morgan îi lua termometrul din gură cu sobrietate și el spunea: „Helo, fete și băieți, sînt regina Victoria, tînără soție și mamă“, sau: „Păziți-vă, ticăloșilor, sînt văduva Twankey“, sau: „Ascultă, o Veniamin, sînt Saul, fiul lui Kish,

în căutarea măgarilor tatălui meu“ ; iar ea nu putea să nu-nceapă să rîdă. Și el continua să vorbească, jucîndu-și rolul, pînă cînd se aducea micul dejun. Specialitatea lui erau, mai ales, scenele din Biblie.

Într-o zi îl urmăream meșterind o farsă complicată cu tăiatul unei hîrtii. Împăturise o foaie de jurnal în fel și chip, rotunjind-o cu atenție pe ici, pe colo, cu o foarfecă de unghii ; îmi spusese că în momentul în care avea s-o deschidă, avea să se întîmple ceea ce el numea, „o ceremonie de Bogey-Bogey în Sumatra“. Cunoștea o mulțime de farse de felul ăsta. I-am citat în legătură cu asta un verset din psalmi — am uitat care — și el îmi spusese, dînd din cap supărat :

— Nu, nu, Gravey micuțule, ai încurcat-o rău de tot. Nu-i mai cita lui papa Johnson niciodată psalmii lui David atît de greșit, că el îi știe pe toți pe de rost.

Și era adevărat, după cum mi-am dat seama cînd l-am somat să-i spună ; ba știa și Proverbele, și evanghelia lui Marcu („cea care mi se pare cea mai adevărată — spunea — celelalte mi se par răstălmăcite de cineva care voia să dovedească ceva“) și cea mai mare parte din Isaiia și toată cartea lui Iov. De asemenea și *Sonetele* lui Shakespeare. Eram uluit.

— Unde naiba ai ajuns să înveți toate astea ? l-am întrebat. La un colegiu iezuit, ca pedeapsă pentru prea multă independență ?

— Da' de unde, vino-ți în fire, băiete ! Au folosit vreodată iezuiții *Sonetele* ca manual ?

Cea mai mare parte le-am învățat în Antarctica — am fost acolo în două expediții — cînd ne înzăpezisem. Unele le-am învățat în Arctica. Dar cele mai multe le-am învățat cînd am fost agent al Coroanei pe Insula Dezolării.

— Unde-i asta ? E una din insulele Fiji ?

— Da' de unde, băiete ! Asta-i tot în Antarctica. Este cea mai sudică țară sub steag englez. Salariul se dă o dată pe an — și ai să spui că-i destul de bun — dar alții n-ar fi de aceeași părere — o mie de lire anual și întreținerea completă. De obicei, slujba asta o preia un scoțian. Scoțienilor nu le pasă atît de mult cît ne pasă nouă englezilor să trăiască cu totul singuri într-o cruntă sălbăticie ; sînt un popor foarte, foarte sănătos. Atîta doar că predecesorul meu scoțian a rezistat numai nouă luni, iar eu am rezistat doi ani ; vezi că papa Johnson e puțin cam țicnit. Totdeauna a fost așa, de copil. Și tocmai d-aia n-a avut nici un fel de neajuns acolo. Și-apoi, în ultimele zece luni a mai avut și tovărășie.

— Dacă insula-i sălbatică, ce rost are să ții acolo un agent și să risipești toți banii ăștia pe el ? Ca să se păstreze pretențiile britanice asupra insulei ? Sau are cumva zăcămintele miniere care așteaptă să fie exploatare ?

Înainte de-a răspunde. Johnson își lăsă jos cu grijă jucăria lui de „Bogey-Bogey“. Aceasta, fiindcă veni vorba de ea, era un dar pentru ziua de naștere a sorei Morgan. Johnson se dădea peste cap să fie prietenos cu sora Morgan, deși nu puteam înțelege de ce. Era o infirmieră vo-

luntară de vîrstă mijlocie, incompetentă și făcînd totdeauna pe marea doamnă printre celelalte infirmiere, care o detestau. Cu Johnson însă se purtă după un timp foarte bine și mi-a devenit și mie simpatică, deși cînd fusesem într-alt salon o crezusem cu totul imposibilă.

— Ca agent al Coroanei, aș vrea să te fac să înțelegi, căpitane Graves, trebuia să supraveghez vămile Maiestății Sale, să țin evidența importurilor și exporturilor, să lucrez ca șef general al poștei, ca supraveghetor general al materialelor și să răspund singur de Pax Britannica în regiunile antarctice — la nevoie cu frînghia sau cu revolverul.

Niciodată nu știam cînd papa Johnson glumea, așa că i-am spus :

— Da, excelență, și presupun că pinguinii și renii aveau multă nevoie de supraveghere : și cu atîtea ilustrate cîte și-or fi trimițînd unii altora, cred că nu-ți vedeaî capul de treabă.

— Hignoranță, izbucni papa Johnson în limbajul stîlcit pe care-l folosea cînd făcea pe văduva Twankey. Reni, hadevărat ! Nu s-au văzut jivine ca hastera în toată Hantartica. Hafurisiții hăia de reni locuiesc numai în ținuturile Harcticii. Și nici penhguini nu erau. Nici un penhguin în toată hinsula aia. Veneau păsări în vizită, și foci, și hmorse ; dar nu haceștia mă necăjeau.

Pe urmă continuă cu glasul lui obișnuit :

— Valoarea brută a importurilor și exporturilor în cursul celor doi ani cît am fost acolo s-a ridicat la... ia ghicește, băiete !

Am refuzat să ghicesc, așa că-mi spuse că răspunsul corect era : peste un milion șapte sute de mii de lire.

— Căci ar fi trebuit să-ți spun, Gravey micuțule, că Insula Dezolării are un port care o lună, două, în fiecare an, în jurul Crăciunului, e mai mult sau mai puțin dezghețat. Și atunci baleniarele acostează. Nu orice vas poate transporta, ca *Larssen*, o încărcătură nelimitată de balene ; așa că atunci când vasele mici au mai mult ulei decît pot duce și nu vor să se întoarcă încă în Norvegia — pe partea cealaltă a pămîntului — îl depozitează în butoaie pe Insula Dezolării, în grija agentului Coroanei, și iau în schimb o chitanță. Depozite mari sînt săpate în stîncă. Vasele cisternă vin apoi să strîngă marfa. Ba, o societate norvegiană și-a așezat pe insulă, pentru uzul vaselor ei mai mici, o instalație de prelucrare a grăsimii de balenă — trei cazane mari metalice, fiecare de două ori mai mare decît camera asta și cîntărind nu știu cîte sute de tone. Probabil că au fost descărcate în bucăți și sudate pe loc, dar asta s-a întîmplat înainte de venirea mea.

Cînd oamenii aceia coborau pe coastă să prelucreze grăsimea de balenă, aveam totdeauna treabă pînă peste cap. Trebuia să-i păzesc să nu șterpească ceva din ce aparținea guvernului sau din uleiul altor vase pe care îl aveam în depozit, sau să-mi năvălească în casă pe cînd nu eram acolo. Îmi țineam revolverul la-ndemîna gata încărcat, și de-abia aveam vreme să ațipesc. Dar eram singurul reprezentant al Maies-

tății Sale, cu puteri depline să stabilesc orice legi cred de cuviință pe întreaga perioadă a șederii mele acolo și să am grijă să fie respectate. După prima mea experiență cu o șleahță din asta care adusesese grăsime de balenă, și care s-a terminat cu o moarte de om și un foc de armă, am decretat ca de atunci înainte Insula Dezolariei să fie cea mai uscată, tot așa cum era și cea mai rece, dintre posesiunile Majestății Sale. Nu puteam opri brutele să se îmbete cât le place pe bordul propriilor lor vase ancorate în port, dar vegheam să nu descarce nici un strop de băutură pe pământ englezesc. (Cu toate că, n-ai să crezi ce huligani îndărătnici puteau să fie balenierii ăștia norvegieni. Numai că ofițerii lor erau încă și mai îndărătnici și-i țineau în frâu.)

Într-o zi acostă un vas cisternă și doi vizitatori neașteptați coborîră dinăuntru. Unul dintre ei, un bărbat voinic cu o mustață de mușchetar (și papa Johnson își ticlui pe loc din cutia lui de machiaj o mustață asemănătoare, ca să-mi arate cum era) și un obraz cam irascibil (aici papa Johnson prezintă obrazul respectiv), veni spre mine și-mi spuse cu un aer superior (aici papa Johnson se apucă să-l imite): „Presupun că sînteți domnul Henry Johnson, agentul Coroanei britanice? Numele meu e Morgan, maiorul Anthony Morgan din armata indiană. Am venit să locuiesc cu dumneavoastră. Dînsul este profesorul Durnsford, de la muzeul de istorie naturală din New-York“, și împinse în față un omuleț cu aspect nevinovat, cu nasul

cîrn și expresia unui pekinez. „Intenționez să facem aici cercetări științifice“. Și-mi întinse o scrisoare de prezentare de la guvernul Noii Zeelande. Eram prea ocupat cu treburi de vamă ca s-o citesc, așa că am pus-o în buzunar — vezi că mi-a displicut omul de la bun început și nu-mi plăcea să-mi fie impusă tovărășia lui fără măcar un „vă rog“ sau un „mulțumesc“, așa că i-am răspuns : „Bine, presupun că nu pot să vă refuz, de vreme ce ați hotărît să locuiți cu mine. Asta mi-e casa ; e singura casă de pe insulă. Faceți-vă comozi în timp ce eu am să examinez hîrțile astea. Bagajele am să vi le trimit după ce le voi fi cercetat.“

Morgan izbucni : „Dar bine-nțeleș că n-o să faceți așa ceva, să cotrobăiți prin bagajul meu personal.“

Am strîns din umeri și i-am spus : „Asta mi-e meseria ; eu sînt aici vama. Dați-mi cheile.“

Văzu că vorbeam serios și își dădu seama că vasul se mai afla încă în port, vasul care putea să-i ia de-acolo, iar eu puteam refuza să-l primesc în casa mea, și atunci ar fi fost nevoit să se întoarcă pe vas. Îmi azvîrli prost dispus chelie și Durnsford mi le dădu politicos pe ale lui. Erau chei numerotate, așa că nu mi-a fost greu să văd la ce valize se potriveau.

Seara am pregătit de cină, și Morgan își scoase din valiză un vas soldătesc să mănînce din el. Morgan ăsta vru să-l dea gata pe papa Johnson, soldat vechi, cu decorațiile lui. Și știi ce erau ? Băiete, nimica toată : una era Decorația Inconorării și alta era Durbar, și alta Osmanieh, pe

care o capeți aproape automat cînd ești pus în disponibilitate de armata egipteană, iar a patra și ultima era Ordinul Victoria, clasa a III-a. Așa că lăsîndu-l să creadă că m-a făcut praf, am ieșit cu tigaia în mînă și mi-am pus vechea mea tunică de campanie, care avea pe ea medalii din Ashanti, din Egipt și China, medalii regale din Africa de Sud și de la Frontiera de Nord-Vest. Nici o medalie obișnuită de serviciu printre ele ; toată expoziția lui nu mai făcea două parale pe lîngă ele ! Atîta doar că eu n-aveam decît două stele, așa încît el încercă să mă ia de sus cu coroana lui.

Crede-mă, băiete, al naibii m-a costat embargoul pe vinuri și pe alcool ; adusese cu el douăzeci de sticle de whisky scoțian. La început nu și-a dat seama că pe Insula Dezolării nu se bea whisky. Spuse că după părea lui ar fi fost amabil din partea mea, poate, să pun pe masă o sticlă din propriile mele rezerve, cum nu luasem nici una dintr-ale lui din prima încărcătură a corăbiei. Dar cînd i-am explicat cum stăteau lucrurile, sări cît colo și se porni să răcnească la mine de parc-ar fi fost la el la cazarmă și eu un biet nenorocit de recrut sudanez. N-am să repet ce-a spus, băiete, căci s-ar putea să intre vreo infirmieră și auzind o vorbă sau două din astea, să creadă cine știe ce. Am fost cuviincios, dar ferm, amintindu-i că eram Șeful Justiției și autoritatea executivă supremă și orice altceva pe insulă și că ceea ce spuseseam rămînea spus. I-am atras atenția că profesorul Durnsford fusese martor la amenințările lui,

și că dacă era nevoie, aveam să-l dau în judecată. Și am citat din *Alice în Țara Minunilor* : „Eu îți voi fi judecător, eu îți voi fi juriu, eu am să judec întregul caz și eu te voi condamna la moarte“.

„Nu mă poți împiedica să-l aduc la țarm“, spuse în oele din urmă.

„Nu pot?“ întrebai pe un ton răutăcios, arătându-i revolverul meu Colt.

Atunci înjură mai rău ca oricînd și singurele lucruri adevărate pe care le spuse despre mine au fost că probabil nu sînt prea întreg la minte și că am o față ca a actorului Dan Leno în una din serile în care nu era în formă. Sfirși cu : „Amintește-ți vorbele astea, pentru că sînt cele din urmă pe care ți le voi adresa cît voi sta pe insulă“. Am răspuns improvizînd după bietul Dan Leno : „Ha virgulă Ha, printre trîmbițe. Sînt calul de luptă al lui Iov și simt lupta de departe după miros.“

Morgan nu mai spuse nimic tot timpul mesei. Dacă voia sare sau fasole sau muștar, și dacă acestea erau aproape de farfuria mea, i le cerea lui Durnsford, care ședea între noi. Am hotărît să-l îmbarc pe Morgan pe vasul care se întorcea acasă, chiar a doua zi, cu tot whisky-ul lui, dar cînd începu jocul acela copilăros de-a nu mai voi să aibă de-aface cu mine în nici un fel, am fost atît de încîntat, încît am hotărît să-l opresc la mine. După cum știi, băiete, îmi plac jocurile. Și asta era un joc drăguț, fiindcă Morgan și cu mine aveam cărțile, iar Durnsford era potul cîștigătorului. Nu că-mi păsa pe-atunci de

Durnsford, dar aducea cu un mic pechinez cumsecade, prea bun pentru a se întovărăși cu un uriaș dog englezesc violent, ca Morgan. Aranja-seră să vină împreună în această expediție, prin scrisori, înainte de a se fi întâlnit. Morgan scrisese că putea căpăta o permisie de la guvernul Noii Zeelande pentru ambii pentru a locui în casa mea ; și Pekey Durnsford era bucuros să aibă un tovarăș. Nici unul dintre ei nu mai fusese în Antarctica.

Durnsford era cel mai bun pot posibil pentru jocul nostru de cărți ; căuta să fie cât mai imparțial. Bineînțeles că n-am renunțat la felul meu de a fi, ca să-i devin simpatic : asta n-ar mai fi fost joc — ci o licitație cu oferta în bomboane, și câștigul să-l ia cel ce oferă mai mult. Nu, nu, nu ! Îi răspundeam politicoasă la întrebări, deși nu totdeauna la momentul potrivit, îi dădeam tot ce avea nevoie și-i purtam de grijă să nu cadă în vreo primejdie ; dar nu-i permiteam în nici un fel să se așeze la taifas cu mine. Micul Pekey Durnsford se simți cât se poate de prost tot timpul (chiar cred că a ajuns până acolo încât să-l roage pe Morgan să-mi ceară scuze), dar eu eram deplin fericit. Vezi, băiete, după ce mă obișnuisem cu tăcerea de mormânt a Insulei Dezolării, unde am fost singur luni și luni de zile, m-am bucurat de tăcerea atât de vie a acelui om, Morgan. De multe ori era cât pe-aci să mă-ntrebe câte ceva important despre insulă, ceva ce numai eu i-aș fi putut spune, dar orgoliul îi oprea atunci întrebarea pe buze. Așa că a doua zi, întrebarea apărea cu destulă can-

doare prin Durnsford. Îmi luam un glas nevino-
vat de fetiță de pension și-i răspundeam: „Dra-
gă, e un mare secret. Dar dacă-mi dai *cuvîntul*
de onoare că nu vei spune nimănui pe lume, ni-
ciodată, am să ți-o povestesc“. Durnsford zîm-
bea nefericit, iar Morgan se încrunta.

Baraca mea avea mai multe încăperi — dar
majoritatea magazii — și numai o singură sobă
mare. Morgan făcu mare tîmbălău mutîndu-și
lucrurile în altă încăpere; dar cum era prea
frig se văzu nevoit să se furișeze înapoi. Trebuie
să-ți spun că era o baracă din bîrne, cu uși de
fier și obloane de fier la ferestre. Avea în plus
o închidere ermetică și era prinsă de stîncă cu
patru cabluri mari de oțel, care treceau de-a
dreptul prin acoperiș. Înțelege, băiete, în Antarc-
tica aveam de-a face cu un viscol cu totul spe-
cial și nemaiîntîlnit, încît precauțiile astea erau
necesare.

Și așa! Vasul cisternă ridică ancora și bale-
nieri veniră să-și descarce butoaiele, să-și ca-
pete partea lor de untură și să-și ia rămas bun;
și-acum, dacă nu se oprea accidental vreun vas,
prins amarnic în gheață, ca cel cu care plecase
predecesorul meu — care bea whisky scoțian de
stingea și nu putea să se lase căci n-avea pe ni-
meni la-ndemînă să-i spună să nu se-ndobitoc-
ască într-atît — deci în afară de cazul cînd s-ar
fi oprit întîmplător un vas, ne aflam acolo îm-
preună pentru nouă sau zece luni întregi. Aveam
un aparat de telegrafie fără fir, dar n-ajungea
prea departe și, în afară de sezon, rar i se-n-
tîmpla să prindă vreun vas în trecere.

Cinci luni bune Morgan ăsta se ținu bine (aici papa Johnson își reaseză mustața, care-i căzuse). „Durnsford, bătrîne, crezi că l-ai putea convinge pe-acest comediant prieten al dumitale să se dea la o parte de pe lada pe care șade? Întîmplător conține plăcile fotografice. Se pare că le-a închiriât pe trei ani, cu obținerea unei prelungiri. Ha, ha, ha!” Durnsford se uita la mine parcă cerîndu-și scuze. Bineînțeles că nu mă sculam de pe ladă... Niciodată nu-i ceream lui Durnsford să-i transmită vreun mesaj lui Morgan. Consideram că el nici nu există și dacă ar fi stat pe ladă și eu aș fi vrut ceva dinăuntru, aș fi deschis-o pur și simplu, cu el deasupra. Îi era teamă de mine și avea grijă să nu înceapă vreun scandal.

Nu înaintau prea strălucit cu studiile lor de istorie naturală, fiindcă nu știau unde să caute. Eu îmi cunoșteam insula și pot spune că, dacă privești acolo unde trebuie, există neobișnuit de multă viață pe ea, în afară de gîndaci specifici australieni și de celelalte ființe pe care ți le-am amintit mai înainte, care nu se lăsau prea mult căutate, și de cîteva rozătoare care-și petreceau mai tot timpul hibernînd, și chiar de cîteva păsări adevărate. Înăuntrul insulei sînt iazuri cu apă rece și cu tot felul de gînganii mărunte trăind în gheață. Numai Dumnezeu știe cum de se țin vii, dar cînd le dezgheți, viermuiesc încolo și-ncoace. Durnsford nu știa că eu cunosc lucrurile astea și nici eu nu i-am spus; marele lui prieten îl lua cu el în recunoașterea

locurilor, dar nu putea fi în nici un caz un ghid atât de bun cum ar fi fost papa Johnson.

Într-o zi, pe la amiază, în ajunul solstițiului de vară, pe când termometrul arăta 44°F sub zero și stelele străluceau o minunăție — ai auzit, sper, de frumoasele noastre nopți lungi polare, care durează luni și luni de zile fără o singură spărtură de lumină să le-nterupă? Ei bine, într-o zi — sau într-o noapte, dacă preferi — după micul dejun — sau după cină, dacă preferi — omul ăsta, Morgan, își încălță cizmele și-i spuse lui Durnsford: „Vii la o plimbare pe-afară, profesore?“ „Prea bine, domnule maior“, răspunse Durnsford, lăsându-și cartea din mână și luându-și și el cizmele.

„Durnsford“, i-am spus, „nu ieși“. Mă întrebă mirat: „De ce?“ I-am răspuns: „Uită-te la barometru!“ Morgan mă-nterupse, adresându-se lui Durnsford: „Imbecilul tău de cunoscut nu pricepe nimic dintr-un barometru. Țsta-i înțepenit de 24 de ore!“

„Durnsford“, am spus iar „nu ieși!“

Morgan izbucni în râs: „Nu sta să-l ascuți; hai să facem puțină mișcare. Lasă-l pe bătrînul Nas-Roșu cu cîrnații lui atîrnați pe sfoară și cu vătraiele lui înroșite; nu e-n apele lui de cîteva zile“.

Durnsford șovăi cu o cizmă deja încălțată. Șovăi destul de mult. În cele din urmă și-o scoase. „Mulțumesc, domnule Johnson“, spuse. „Am să-ți ascult sfatul. Nu știu ce vrei să spui cu barometrul, dar desigur cunoști situațiile de aici mai bine decît maiorul Morgan“.

Era plăcut să auzi așa ceva ; în sfârșit, câștigasem jocul cu Morgan și-mi încasam potul. Și nu era glumă : neobișnuita încremenire a barometrului însemna că vremea se strica. Cu câteva ore mai înainte mă încredințasem de tăria obloanelor.

Așa că Morgan plecă singur, fluierînd : „Hei, dar ce-ncîntătoare noapte senină de plin sezon !“ După două minute totul se porni să se zgîlție și să duduie și să pîrîie. Durnsford mă privi surprins și crezu că fac vreo farsă. „Nu“, i-am spus „nu eu, casa scoate zgomotele astea : se mișcă puțin și cablurile trag. E-o adiere de vînt. Dar ia te uită la barometrul întepenit“.

Se duse să se uite la barometru și, ce să vezi ! Îneebunise de-a binelea și sărea ca o mazăre într-o tigaie. Durnsford tăcu câteva minute și apoi întrebă : „Johnson, știu că maiorul s-a purtat îngrozitor cu dumneata. Dar nu crezi... ?“

„Nu dragă“, i-am spus, „bunicuței dumitale tare-i mai e somn acuma, și numai la maiori plictisitori nu-i trece prin minte să se gîndească și la unii ca ei...“

„Oh, încetează cu gluma odată !“ strigă. „Mă duc să-l caut“.

Își înșfăcă din nou cizmele. Așa că mă răstii la el, arătîndu-i pușca și spunîndu-i că puțin îmi pasă că se omoară dacă ține la asta, dar îi interzic să-l ucidă și pe papa Johnson. Erau uși duble ; cele din afară erau de oțel, iar cele dinăuntru de placaj solid de stejar de două in-cii, cu un spațiu de aerisire între ele. În momentul în care ar deschide ușa din afară, vîntul ar nă-

văli în spațiul dintre uși și ar azvîrli-o pe cea dinăuntru în baracă, și ar sfărîma întreaga baracă în trei secunde.

„Dar maiorul?” blîngui el. „Nu va muri înghețat?”

„Inteligentul dumitale prieten a fost ucis de prima rafală de vînt, la cîteva secunde după ce a părăsit baraca”, i-am spus.

Viscolul vîjîi fără întrerupere șaptezeci și două de ore; în fiecare clipă mă așteptam să nu mai țină cablurile. M-am apucat să învăț Cartea lui Ruth, pentru a nu mă mai gîndi la fatalul nostru destin iminent. Apoi viscolul se opri la fel de subit cum începuse. Am găsit trupul maiorului doar la cincizeci de yarzi depărtare de baracă, înghesuit între două stînci. Și n-ai să crezi, dar viscolul răsturnase unul din acele cazane uriașe de metal — de două ori mai mari decît camera asta, cum ți-am spus — și-l azvîrlise de-a dreptul în port. În calitatea mea de ofițer al stării civile cu sarcina de a înregistra nașterile, morțile și căsătoriile am raportat toate aceste întîmplări unei baleniere din larg, cu o lună sau două mai tîrziu, și cînd vasul cisternă în sfîrșit sosi, îmi aduse o scrisoare de la sora omului aceuia, Morgan, cerîndu-mi să așez rămășițele fratelui ei în coșciugul de plumb pe care-l trimisese odată cu scrisoarea. Așa că a trebuit să le dezgrop iar, deși le făcusem slujba de înmormîntare în întregime, pînă în cele mai mici amănunte.

Cît despre Pekey Durnsford, îmi era atît de recunoscător că-i salvasem viața, încît de atunci

îmi purtă o afecțiune nemaipomenită. Și, după puțin, descoperirii că și lui îi plăceau glumele nevinovate ca și mie. El a fost cel care l-a învățat pentru prima oară pe papa Johnson cum să împăturească hîrtia în felul ăsta, cu toate că de-atunci papa Johnson i-a adus metodei lui o serie de îmbunătățiri. Și-n schimb, papa Johnson i-a arătat unde să descopere viețuitoarele din împărăția noastră. Pekey a găsit o specie cu totul nouă de viermi de apă curgătoare, pe care o numi Papa Johnsonensis, sau cam așa ceva. Și ar fi trebuit să vezi ce scrisoare de mulțumire am primit din partea muzeului de istorie naturală din New-York.

Cît despre sora lui Morgan — acum, băiete, nu te-apuca să-i spui cine-i H. H. Johnson — i-am recunoscut scrisul cînd mi-a trecut numele pe diagrama de temperatură. Să știi că nu-i femeie rea, cu toate 'aerele ei de superioritate, deși mi-au trebuit trei săptămîni și multă răbdare ca s-o conving să se-mprietenească cu mine. Și mai știi ceva, Gravey micuțule? De n-ar fi fost întîmplarea aia cu whisky-ul, sînt convins că papa Johnson ar fi putut cu timpul să se-mprietenească și cu năbădăiosul ei de frate.

ÎNGROZITORUL DOMN GUNN

Într-o luni dimineată, prin septembrie 1910, îngrozitorul domn J. O. Gunn, profesorul clasei a treia de la colegiul Fraților Brown coborî plin de demnitate de pe catedră și trecînd printre cele două rînduri de bănci de pin, îmi apucă șuvița de păr scurt de deasupra urechii drepte. Domnul Gunn avea o față palidă, mușchiuloasă și largă și obișnuia să-și lipească de pielea capului părul negru cu un ulei ce mirosea a miere.

Mă ridică de jos cu cîtiva centimetri anunțînd clasei :

— Și acum, profesorul Graves vă va etala minunata lui erudiție, ținînd o prelegere despre prima călătorie misionară a sf. Pavel. (Rîsete).

Am vorbit șovăind, mintea luîndu-mi-o, ca de obicei, înaintea limbii, așa încît limba spuse „Petrus” cînd voiam să spun „Pavel” și „înainte de Cristos” cînd voiam să spun „după Cristos” și „Creta” cînd voiam să spun „Cipru”. Mai îmi joacă și astăzi farse din astea, ceea ce de multe ori mă face să fiu greu de urmărit într-o conversație și mi se consideră ca un semn de senili-

tate incipientă. Pe-atunci, asta nu-l făcea de loc pe domnul Gunn să mă simpatizeze...

După dezastrul de la Siracuza se întâmpla adesea ca vreun atenian să-l întrebe pe altul :

— Spune-mi, prietene, ce-a devenit Cutare ?

Și invariabil, răspunsul era :

— Dacă n-a murit, a ajuns profesor.

Nu-i pot dori o soartă mai rea domnului J. O. Gunn — tatăl tuturor numeroșilor derbedei care și-au rîs de atunci încoace de „erudiția“ mea și s-au legat cu cruzime de părul meu scurt, decît să-și mai exercite profesia la vîrsta de optzeci de ani trecuți și fiecare luni dimineața să-l găsească și mai urît și mai plin de demnitate ca înainte.

Eu erudit ? Dar nu sînt nici măcar destul de citit. Dacă am citit cîteodată cîte ceva, n-am făcut-o niciodată pentru a mă lăsa tîrît în mod pasiv de șuvoiul literaturii ; totdeauna a fost pentru a căuta anume fapte care să-mi hrănească sau să-mi confirme cîte o idee fixă ce mi se aciuisse în minte. Și acum, să dezvălui un neplăcut secret pe care din zilele acelea de coșmar l-am ținut ascuns de omenire.

Într-o frumoasă seară de vară, pe cînd stăteam singur pe un tăvălug în spatele pavilionului de crichet, fără să mă gîndesc la ceva anume, am avut dintr-odată o iluminare cerească : mi s-a năzărit că știam orice. Mi-aduc aminte că mi-am trecut în grabă în revistă toate cunoștințele, și asta numai pentru a-mi dovedi că nu era vorba de vreo nălucire nebunească. Știam absolut orice. Pentru a fi mai limpede : deși eram con-

știent că n-am parcurs nici o treime din învățătura oficială, că eram slab la matematici, nesigur în gramatica grecească și confuz asupra istoriei Angliei, dețineam totuși cheia adevărului și o puteam folosi pentru a deschide orice lacăt. Nu era vorba de vreo teorie religioasă sau filozofică, ci doar de-o simplă metodă de-a privi dintr-un anume unghi faptele dispartate, astfel încît să capete un sens desăvîrșit.

Am alunecat de pe tăvălug întrebîndu-mă ce să mă fac cu darul acesta al meu stingheritor. Cui i l-aș fi putut destăinui? Nimănui. Chiar cei mai buni prieteni ai mei mi-ar fi spus : „Ești nebun !“ — și ori m-ar fi exclus dintre ceilalți, ori ar fi pus la cale să mă prăpădească, ori ambele ; și în curînd vreun amator de favoruri i l-ar fi șoptit domnului Gunn, ceea ce ar fi însemnat sfîrșitul. Mi-a trecut prin minte că poate ar fi fost mai bine să-mi formulez metoda într-un scurt mesaj către omenire, care să fie înserat anonim în ziarele principale. În acest caz ar fi trebuit să lucrez sub plapumă după ce se lăsa întunericul, la lumina unei lanterne de buzunar, folosind cifrul pe care tocmai îl perfectasem. Mi-am amintit atunci că becul lanternei mele de buzunar era spart și că era greu să-l înlocuiesc pînă a doua zi. Dar nu ; nu era nici o grabă. Totul mi-era în siguranță în minte. M-am apucat iar să experimentez, încercînd cheia la mai multe broaște îndărătnice ; la toate se potrivea, și porțile se dădeau ușor în lături. Pe urmă clopotul școlii sună de undeva de departe, chemîndu-mă la meditații și rugăciuni.

A doua zi, în zori, m-am trezit cu sentimentul puternic că eram încă stăpîn pe secretul meu ; dar surveni o lecție de dimineață și cînd după aceea m-am închis în privată și am căutat să-l însemn pe spatele unui vechi carnet de notițe, mintea mi-o luă înaintea peniței și începui să șterg cuvintele — greșeală fatală — încît pînă în cele din urmă am mototolit foaia și am tras lanțul. În noaptea aceea, sub plapumă, am încercat din nou să însemn totul pe hîrtie, dar vraja se destrămase și n-am mai putut trece de fraza de început.

Viziunea pe care o avusesem asupra adevărului nu mi-a mai revenit, cu toate că m-am întors de multe ori pe tăvălug și m-am așezat plin de nădejde pe el ; și în curînd tot felul de îndoieli mă chinuiră, îndoieli tulburi asupra multor principii pînă atunci neclintite, ca : autenticitatea Evangheliilor, perfectibilitatea omului și caracterul absolut al codului moral protestant. Tot ce-mi mai persista în minte fu doar amintirea strălucirii acelei lumini puternice și convingerea că nu fusese o halucinație. Convingerea aceasta o mai am și acum, pentru că îmi dau seama că ceea ce mi se întîmplase în seara aceea fusese o subită, copilărească conștiință a puterii intuiției, a supra-logicului care taie și îndepărtează orice proces de rutină a gîndirii și sare de-a dreptul de la punerea unei probleme la răspuns.

Cît de ușor tocesc circumstanțele ostile puterea aceasta o demonstrează domnul Gunn prin

purtarea lui cu un oarecare F. F. Smilley, un băiat nou care se pare că, întâmplător, a avut o viziune analogă cu a mea, deși de un fel mai restrîns. Smilley a venit mai tîrziu la Frații Brown; învățase acasă pînă la unsprezece ani din cauza unei boli de care suferea. La prima lui apariție în clasa a treia, se întâmplă că domnul Gunn tocmai ne dădea o problemă din *Aritmetica pentru Școli Elementare* de Hildebrand, și anume să găsim rădăcina pătrată a unei sume cu două zecimale lungi, divizată (din simplă perversitate) prin suma a două complicate fracții ordinare. În curînd toți se apucară să zmîngălească hîrtia, toți în afară de F. F. Smilley, care ședea cu un aer absent ștergîndu-și ochelarii și privind afară pe fereastră.

Domnul Gunn își ridică pentru o clipă ochii de pe scrisoarea pe care o scria și întrebă prost dispus :

— Cauți inspirația la turnul bisericii din depărtare, Smilley?

— Nu, domnule. Îmi șterg ochelarii.

— Și de ce, mă rog?

— Aveau marmeladă pe ei, domnule.

— Nu-mi răspunde, băiete. De ce nu lucrezi la exercițiu?

— Am scris rezultatul, domnule.

— Adu-mi aici caietul... Ah, da, iată rezultatul, prea învățatule și ingeniosule Isaac Newton, prietene — și trăgîndu-l de părul scurt — dar unde l-ai lucrat?

— Nicăieri, domnule; mi-a venit.

— Ți-a venit, F. F. Smilley, băiete? Vrei să spui că ai încercat un rezultat oarecare?

— Nu, domnule, am privit problema și am văzut care trebuie să-i fie rezultatul.

— Ia te uită, ce straniu fenomen psihic! Dar trebuie să-mi dovedești că n-ai luat pur și simplu rezultatul de la sfârșitul cărții.

— De fapt am făcut asta după aceea, domnule.

— Iată adevărul ieșind pe-ncetul la iveală.

— Dar era greșit, domnule. Ultimele două cifre trebuie să fie 35, nu 53.

— Din ce în ce mai ciudat. Iată un băiat din clasa a treia de la Frații Brown care știe mai mult decât profesorul Hildebrand, matematician prim la Cambridge.

— Nu, domnule, cred că trebuie să fie o greșeală de tipar.

— Așa dar, ești vechi prieten cu profesorul Hildebrand? Pari foarte grăbit în a-l apăra.

— Nu, domnule, l-am întâlnit, dar nu prea mi-a plăcut.

F. F. Smilley fu trimis numaidecât la rector cu o notă: „Vă rog să i se aplice o bătaie exemplară pentru lene, minciună, trișare și mare impertinență”, ceea ce rectorul, al cărui caracter nu era chiar ireproșabil, a fost încântat să poată îndeplini. Nu pot să povestesc cu multă siguranță ce-a mai urmat, dar impresia mea este că domnul Gunn a învins, așa cum mai învinsese și în lupta împotriva lui J. X. Bestard-Montéry, al cărui accent parizi . . . când i se

cerea să citească „Maître Corbeau sur un arbre perché“ i-a dobândit denumirea de „saltimbanc mîncător de broaște“ și o palmă puternică într-o parte a capului. Bestard a fost nevoit să-i dea francezei lui o serioasă șlefuire de englezească Midland.

De fapt, domnul Gunn reuși treptat să-nfrîngă rezistența lui F. F. Smilley prin asidui trageri de păr, bătaii și alte pedepse: și-l sili să memorizeze toate demonstrațiile matematice în modul laborios în care le înșirase profesorul Hildebrand. Să se termine cu privitul pe fereastră, cu ghici-tul răspunsului.

Nu pot să spun dacă tratamentul acesta a fost permanent, fiindcă puțin mai înainte de terminarea anului școlar, șeful poliției regiunii îi dădu rectorului un preaviz de douăzeci și patru de ore, pentru a părăsi ținutul (poliția se purta mai politicos în zilele acelea ale regelui Eduard) și Frații Brown, de zăpăceală, intrară în vacanță. N-am mai auzit niciodată de atunci de F. F. Smilley. Dacă n-a fost omorât în primul război mondial, atunci e profesor pe undeva. Dacă și-ar fi luat diploma în matematici superioare, aş fi auzit, fără îndoială, de asta. În afară de cazul în care este un cercetător în lucrări secrete, un arhivrajitor în culisele departamentului formulei matematice de care fizicienii nucleari ai Maiestății Sale depind pentru bombe și gloanțele lor, încît cei de la Serviciul Secret i-au schimbat numele, i-au trans-

format trăsăturile feței prin chirurgie estetică, l-au învățat o limbă străină ca să treacă drept emigrant străin și i-au suprimat identitatea civilă. Nu cred că nu sînt capabili de așa ceva. Dar, cum spun, după toate probabilitățile matematice, Gunn a învins.

POVESTIRI
ROMANE

POEMELE EPICE SÎNT DEMODATE

Petroniu a făcut tot ce-a putut. Doar nu era om rău, cu toate că avea mintea cea mai deșăntată din Roma și bea de stingea. Și era atît de priceput în arta de a trăi modern, încît împăratul nici nu îndrăznea să cumpere o vază sau o statueta, sau măcar să guste dintr-un vin necunoscut, fără să-i ceară sfatul.

Într-o seară Petroniu intră în palat la ora cincei, și luă în mîini o cupă cu un sos dezgustător la vedere, ale cărui principale ingrediente păreau să fie smirna creată și usturoiul. Și-n timp ce sufragiul se aștepta să-l vadă turnîndu-l peste peștele lui minunat prăjit. Petroniu îl făcu pe Neron să roșească pînă la rădăcina părului, întrebîndu-l cu tonul cel mai insinuant din lume :

— Scumpe Cezar, oare asta-i *exact* ceea ce-ai gîndit ?

Privirea intensă și neliniștită a lui Neron, pricepi, nu lăsa nici o urmă de îndoială că el însuși inventase acel sos ; și dacă Petroniu ar fi fost destul de slab ca să-l aprobe, în curînd toate mesele de nobili din Roma ar fi duhnit de el. Inimile ni s-au umplut de recunoștință.

Cumnatului meu, Lucan, îi lipsea în chip vădit cumpătarea lui Petroniu, și totuși era foarte încântat de sine însuși. Totdeauna am regretat căsătoria surorii mele : Lucan, fiul unor provinciali spanioli bogați, n-a încetat niciodată a fi considerat străin, cu toate că unchiul lui, Seneca, tutorele lui Neron, se ridicase acum la rangul de consul și devenise cel mai important scriitor și dramaturg al zilei. Seneca îl adora pe Lucan, copilul minune, care vorbise fluent greaca la patru ani, știuse *Iliada* pe dinafară la opt ani, și înainte de a avea unsprezece ani scrisese un comentariu istoric asupra lucrării lui Xenofon *Anabasis* și-l tradusese pe Ibycus în versuri elegiace în maniera lui Ovidiu.

Acum avea douăzeci și cinci de ani, adică cu doi ani mai mult decât Neron, care îl luase drept model pentru scrierile lui literare. Lucan îi întoarse această bunăvoință ținând o admirabilă cuvântare lingușitoare, cu ocazia festivității ce-i poartă numele : Neronia. Dar când în aceeași noapte Petroniu ne făcu o vizită — Lucan locuia cu noi pe-atunci — sub pretextul de a-l felicita, eu am bănuir că altceva îl aducea acolo. Așa că am îndepărtat sclavii și numaidecât am aflat despre ce era vorba.

— Da, Lucan, o foarte strălucită cuvântare ; și sînt prea discret ca să mă apuc să te-ntreb cît de sincer ai fost cînd ai scris-o. Dar... ei bine... umblă zvonul că lucrezi la un important poem istoric.

— E adevărat, prietene Petroniu, răspunse Lucan cu mîndrie.

— În numele lui Bacchus, nu cumva te-ai apucat, în sfîrșit, să scrii poemul „Cuceririle lui Alexandru“ ?

— Nu, pe-acela l-am distrus, în afară de cîteva pasagii mai deosebite.

— Înțelept om. Te pomenești că l-ai fi inspirat pe imperialul nostru patron să rivalizeze cu macedonenii și să pornească cu armata împotriva părților. Lăsînd la o parte geniul său militar înnăscut, și așa mai departe, nu sînt de loc conșinși că armata s-ar fi arătat la înălțime. Arcașii ăia părți, știi... și vocea i se pierdu într-un murmur nedeslușit.

— Ei nu, pentru că mă-ntrebi, în poem e vorba de Războaiele Civile.

Mîinile lui Petroniu se înălțară deodată :

— Iată exact ceea ce auzisem, și ceea ce m-a alarmat mai rău decît ți-aș putea spune, bietul meu băiat ! E un subiect îngrozitor de delicat chiar și după o sută de ani. Cel puțin două treimi din familiile aristocratice supraviețuitoare sînt din tabăra învinsă. S-ar putea să-i placă împăratului — repet : *s-ar putea*, și o subliniez — dar e sigur că pe mulți ai să-i calci pe bătătură. Cît e de lung ?

— Un poem epic în douăsprezece părți. Nouă sînt și scrise...

— Poem *epic*, bunul meu domn ?

— *Epic*.

— Dar poemele epice sînt ridicol de demodate.

— Al meu n-are să fie. Îi fac pe luptători să poarte arme moderne ; înlătur orice absurdă intervenție personală a zeilor ; și însuflețesc po-

vestirea cu anecdote înspăimîntătoare, cu metafore care să-ți taie răsuflarea și tot felul de ornamente retorice. Vrei să-ți citesc cîteva rînduri ?

— Dacă insiști.

Pe cînd Lucan ieși să caute sulul, Petroniu mă trase de mîneacă :

— Argentariu, trebuie să faci ceva ca să oprești absurditatea asta — fă orice ! Împăratul tocmai m-a-ntrebat, cu timiditate : „Ce spui de versurile alea despre Bătălia de la Actium, pe care ți le-am arătat ieri noapte ? Sau erai prea beat să pricepi ceva ?“ „Nu, Cezar, l-am asigurat, admirabilii voștri hexametri m-au trezit pe loc.“ „Așadar, ești de acord că sînt un poet mai bun decît Lucan ?“ La care am răspuns : „Cerule mare, dar nici nu încape vreo comparație.“ Și se vede că asta i s-a părut foarte natural, fiindcă următoarea lui remarcă a fost : „Bine ; căci versurile acelea fac parte din marile meu poem epic modern.“

Lucan reintră. Petroniu se întrerupse dramatic din povestit și-ntinse mîna după sul. Pe cînd citea, Lucan îl urmărea. După vreun sfert de ceas în care toți ne simțirăm prost, Petroniu lasă jos sulul și rosti :

— Mai are nevoie de multă șlefuire, Lucan. Nu spun că nu e bun, dar trebuie să fie cu mult, cu mult mai bun înainte de a-l da copiștilor. Pune-l de o parte, într-un dulap, cîteva ani. După părerea mea (pe care nu-ți poți permite s-o disprețuiești) poemul epic modern este

un gen pe care numai oamenii de stat ieșiți la pensie sau tinerii împărați ar trebui să-l încerce.

Lucan se făcu palid.

— Ce vrei să spui ? întrebă el.

— N-am nimic de adăugat la remarca mea, răspunse Petroniu și-i făcu semn de rămas bun cu mîna.

Petroniu era de fapt atît de beat, încît aproape că părea treaz.

A doua zi în zori, pe Via Sacra, Lucan căută să-l ignore cu totul pe Petroniu, dar se trezi condus cu de-a sila în încăperea din spate a unei crîșme.

— Ascultă, imbecilule, îi spuse Petroniu, nimeni nu neagă că ești cel mai mare poet din lume, *cu o singură excepție* : dar la urechile acestei excepții a ajuns zvonul despre proiectul tău și ar fi într-adevăr foarte supărat dac-ai îndrăzni să te iei la întrecere cu el. În numele lui Vulcan, aprinde soba cu afurisitul ăla de papirus. Scrie mai bine o carte de bucate în versuri — aș fi încîntat să te-ajut — sau alte cîteva epigrame de-ale tale de amator despre negrese cu brațe lascive și părul ca lîna berbecului negru laphystian al lui Zeus ; sau ce spui de o odă pindarescă despre îndemînarea împăratului de-a conduce carul ? Orice pe lume — dar *nu* un poem epic despre Războaiele Civile.

— Nimeni n-are dreptul să-mi înfrîneze Pegasul.

— Astea au fost faimoasele ultime cuvinte ale lui Bellerophon ! îi aminti Petroniu. Fulgerătorul Zeus trimise atunci un tăun care-l pișcă

pe Pegas sub coadă și Bellerophon fu aruncat
cît colo și căzu destul de greu.

Lucan se mînie :

— Cine ești tu să-mi spui să bag de seamă ?
Nu ești tu cel care l-ai satirizat pe Neron sub
chipul lui Trimalchio în nuvela ta satirică ?
Nimeni nu a putut să se înșele asupra portre-
tului : glumele lui plate, vorbăria fără rost, gus-
tul grosolan, mila ce și-o poartă de ți se frînge
inima... vai, muntele acela de carne, sașiu,
destrăbălat, incult, cu creier încetoșat, egoist la
culme, patologic !

Petroniu se ridică :

— Că-i drept, spaniolule, asta cred că trebuie
să-nsemne „rămas bun“. Sînt unele lucruri ce
nu pot fi rostite în mod decent, în *nici un fel*
de societate.

— Dar pe care totuși le-am spus și am să le
mai spun !

S-a dovedit a fi fost ultima lor întîlnire. O
lună mai tîrziu Lucan își invită cîțiva prieteni la
un banchet restrîns unde, după desert, își declamă
primele două sau trei sute de versuri din poem.
Începu descriind Războaiele Civile ca cea mai
mare umilință pe care-o suferise Roma vreodată,
dar care a avut totuși o anume valoare căci
asiguraseră posibilitatea succesiunii lui Neron.
După aceea îi promitea lui Neron ca după
moarte să se ridice drept la stele, ca divinul
August, și să devină și mai mult zeu decît
era de pe-acuma — putînd totuși să-și aleagă
dacă să devină Zeus și să poarte sceptrul olim-

pic, sau Apolo și să conducă celestul car al soarelui.

Pînă aici toate bune ; dar urmă deznodămîntul. Înțelegi doar că Petroniu reușise să scape cu satira lui Trimalchio pentru că era un artist : avînd grijă de a nu da pe față nici o greșeală sau grosolanie de-a lui Neron pe care s-o recunoască oricine, ci luînd în rîs doar acel fel de a se purta pe care (în șoaptă bineînțeles) îl numeam neronianism. Neron nu s-ar fi recunoscut niciodată în acel *nouveau riche* Trimalchio ; și de sigur, nimeni n-ar fi îndrăznit să-i atragă atenția. Dar Lucan nu era un artist. În curînd el își lăasă oda caraghios-eroică să degenereze într-o caricatură grosolană : îl rugă pe Neron ca atunci cînd va fi zeificat să nu lipsească Roma de completa lui iradiere așezîndu-se în regiunile arctice ale raiului sau în sudul tropical, de unde razele lui binecuvîntate ne-ar ajunge doar cruciș ; și nici, mă rog, să nu se lase prea *greu* pe vreo parte oarecare a eterului, de teamă ca *greutatea lui divină* să nu încline axa cerului din centru și să azvîrle întregul univers din încrengătura lui. Și pe deasupra, idiotul, mai sublinia și fiecare poantă cu cîte-o grimasă îngrozitoare — ceea ce-i făcu pe toți să se simtă atît de stînjiți, încît tot banchetul se destrămă într-o mare zăpăceală.

Neron, după cum se-ntîmplă, auzi doar un zvon vag despre toată întîmplarea, dar suficient ca să-l determine a-l întreba pe Petroniu dacă Lucan 'a fost avertizat să nu încalce domeniile

imperiale, rezervate. Petroniu răspunse fără ezita :

— Da, Cezar, i-am explicat c-ar fi ridicol din partea lui să se ia la-ntrecere cu cel ce îi e maestru în literatură.

Așa încît Neron trimise o pereche de străji la casa lui Lucan cu acest scurt mesaj : „Nu vei mai scrie versuri pînă la noi decizii.“

Urmarea e bine cunoscută. Lucan îi hotări pe vreo cîțiva cu capetele încinse ca și el să i se alăture într-un complot de asasinare a împăratului, în numele libertății artistice. Eșuă. Prietenii îi fură arestați ; iar lui Lucan un chirurg îi deschise vinele în obișnuita baie caldă, unde el declamă din poemul său *Cuceririle lui Alexandru* fragmentul tragic cu un soldat macedonean murind din cauza pierderii de sînge.

Tatăl lui Lucan trebui, bineînțeles, să-i urmeze tristul exemplu, și la fel păți și Seneca (destul de greu pentru biata mea soră toate astea !) ; pe deasupra, Lucan a mai lăsat după el și-o scrisoare mojiică pentru împărat, dacă „mojiic“ este un cuvînt destul de tare, numindu-l totodată pe Petroniu un laș, pentru că-și ascundea loviturile în portretul lui Trimalchio. Așa că Petroniu își primi și el partea lui în toată istoria asta.

Dar eu am luat-o la goană de la banchet de-a dreptul spre Ostia — vreo douăsprezece mile bune — cu tot aurul pe care l-am putut îndesa într-o tolă și de-acolo am luat vaporul spre Efes, unde mi-am vopsit părul, mi-am schimbat

numele și m-am dat la fund trei, patru ani, până când Vespasian fu investit cu depline puteri în purpura imperială. Har cerului, la școală am fost un elev prost și n-am simțit niciodată nici un fel de ambiție literară! În schimb, nimeni la Roma nu mă putea ajunge ca alergător de cursă lungă...

LOCUINȚA — O VIZIUNE A ROMEI IMPERIALE

— Salut, stăpîne ! Zori roșii și un cer senin, spune Sofron deschizînd cu grijă obloanele unei ferestre fără geamuri, prin care zăresc plantele agățătoare de pe balcon, precum și, la o casă de peste drum, un balcon asemănător. Îmi azvîrl de pe mine cearceaful și pledul și privesc în jur la încăperea pătrată, familiară, fără altă mobilă decît patul, măsuța de noapte și cufărul de lemn, pictat cu o scenă vioaie, reprezentînd amorași călare pe iepuri și vîinînd o nevăstuică.

Noi, romanii, dormim cu o fîșie de pînză înfășurată în jurul șoldurilor și în tunică, așa că bătrînul meu sclav sirian n-are altceva de făcut decît să-mi întindă sandalele și să-mi ia din cuier toga (o uriașă bucată semicirculară dintr-o stofă de lînă albă, groasă). Dă din cap cu tristețe pentru pata de vin de ieri noapte.

— Așază cu grijă cutele, Sofron, și n-are să se vadă, îi spun eu.

Îmi trece un capăt al togii peste umărul stîng, lăsîndu-l să atîrne pe șold ; pe urmă răsucește muchia dreaptă pe după ceafă și pe sub brațul drept, apoi înșfacă partea cea mai

de jos și azvîrle celălalt capăt peste primul, astfel încît să atîrne în spate. În sfîrșit, îmi fixează pe pîntec partea de la mijloc. Are să-mi țină de cald, înfășurîndu-mi tot trupul în afară de umărul drept; și-mi lasă și un buzunar încăpător în dreptul pieptului. Ori de cîte ori se poate, umblăm numai în tunică, la care adăugăm un poncho aspru cu glugă, dacă vremea e proastă — fiindcă togile sînt greoaie și te stingheresc în mișcări și-i greu să le păstrezi curate în orașul ăsta scîrbos, deși e-mbrăcămîntea care se cere în toate ocaziile oficiale. În buzunar pun tabletele mele de ceară și stiletul, batista și cîteva monezi de pe masă. Sînt mai ales monezi din timpul împăraților August, Tiberiu și Caligula, dar iată și ultima monedă emisă — o piesă de bronz strălucitor, pe o parte cu capul lui Claudiu, pe cealaltă cu o cunună de stejar — comemorarea recentei lui cuceriri fantastice a Britaniei.

— Întinde-mi cupa, Sofron !

Îmi clătesc gura cu apă, pe care-o scuip afară în stradă și beau restul.

— Trimite-l pe Alexandru după catîr ! Și pînă mă-ntorc, golește oala de noapte !

M-am căsătorit acum trei ani. Unchiul meu după mamă aranjă treaba asta și-mi plăti datoriile. N-am iubit-o pe Arruntia și nici ea pe mine, dar creditorii mei erau sălbatici ca lupii, iar zestrea ei substanțială, moștenită de la o strămătușă, era ispititoare. Arruntiu, socrul meu, este armurier la școala imperială de gladiatori de pe Via Labicana, școală pe care-o conduce

chiar acest unchi. Și atîta timp cît îl ajut în afaceri, mă lasă să locuiesc, fără chirie, într-un apartament de la primul etaj, deasupra prăvăliei lui de armurier. Și totuși, ce om teribil ! Condamnat la moarte acum zece ani pentru brutală ucidere a mamei Arruntiei, iertat cu condiția de-a deveni gladiator — gladiatorii sînt sclavii „publici“ — adoptă stilul de luptă cu plasa și tridentul, și omorî sau schilodi în primii doi ani douăzeci și cinci de adversari. Cînd ajunse la numărul de cincizeci, un amfiteatru întreg se porni să vocifereze cerînd să fie eliberat, iar Caligula îi trimise obișnuita placă de lemn, dar cu un mesaj insultător : *Rude rite donatur ignavus* — „Lașului i se acordă libertate“. Arruntiu sparse cu mînie placa în două și se reangajă. Numărul celor învinși de el se ridică la șaptezeci cînd Caligula a fost asasinat. Și cînd mulțimea ceru din nou eliberarea lui, Claudiu, noul împărat, îi trimise o altă placă de lemn cu mesajul caracteristic : *Desine : tridens tibi nimium placet* — „Nu mai lupta ; îți place prea mult tridentul tău !“ Așa încît el ascultă, bunurile luate i se înapoiară, plus o dobîndă pe zece ani, și cumpără această casă cu locuințe de închiriat, cu șase etaje, aproape de cartierul Subura.

La Roma mai toată lumea trăiește într-o casă ca a noastră ; întregul oraș de un milion de oameni nu poate cuprinde mai mult de o mie de case particulare. E foarte greu de găsit un apartament : în plus, la parter, unde stă Arruntiu, este apă curgătoare, adusă prin conducte din-

tr-un rezervor, pe care ne-o pune la dispoziție — alte case se alimentează cu apa din burdufurile din piele de țap, împutite, ale tîlharilor de sacagii. El mai are și o sobă de gătit încălzită cu foalele, pe care o putem folosi și noi după-amiaza ; altfel ar trebui să frigem ciosvîrtele de carne și păsările peste două străzi, la brutar.

Cum eu strîng chiriile lui Arruntiu, știu că are un profit de peste douăzeci la sută din investiția lui. Odăile, cu cît sui la etajele de sus, sînt tot mai tixite de oameni. Cincizeci și cinci de nenorociți îngrămădiți la mansardă — cilicieni, sirieni, mauri — plătesc toți la un loc aproape aceeași chirie ca noi, cei de la primul etaj. Ei închiriază spațiul cu metrul pătrat — atît loc cît să-și poată așeza o saltea și-o mică sobă de gătit, și și-l dispută cu puricii, ploșnițele și șoarecii. Și nu îndrăznesc nici măcar să-i ceară lui Arruntiu să repare acoperișul gata să se năruie.

— Vreun mesaj pentru doamna Arruntia, stăpîne, dacă se scoală înainte de-a vă întoarce ?

— Spune-i că voi veni drept acasă după ce-mi termin treaba.

Cuvinte răstite, bufnitura unei palme și un scîncet ușor de dincolo de ușa a doua îmi arată că noua sclavă a Arruntiei tocmai îi ticluște plictisitoarea ei toaletă. Arruntia e-ntotdeauna la zi cu moda. A renunțat la vechea coafură republicană simplă (cu părul despărțit în două la mijloc și împletit într-o coadă pe ceafă) pentru ultimul stil, care-i strînge tot părul în vîrfurile capului în bucle și plete, la care adaugă

o mare cantitate de păr fals din orient, totul fiind susținut de ace de aur și piepteni, de parc-ar fi zidul unei fortărețe. Dar mai întâi tînăra sclavă îi dă pe obraji și pe gît cu loțiuni și pomade, îi așază cretă și ceruză albă pe brațe, negru pe ochi, îi pune pe obraji ocră și pe buze roșu de vin, o tamponează cu parfum pe după urechi... Nefiind oameni de rînd, Arruntia și cu mine avem dormitoare separate și-mi este interzis să o văd mai înainte de a purta o grămadă de inele, cercei, coliere, broșe, pândantive, amulete, brățări și tunica aceea lungă, violetă, de mătase, prinsă în talie cu o centură de dantelă, pentru a nu mai pomeni și de șalul din Tyr.

— Permiteți-mi să vă trec un pieptene prin păr, spune Sofron.

Între timp, tînărul meu sclav Alexandru îngaimă un „Bună ziua“ ursuz, desface zăvoarele de la ușa apartamentului și iese. În curînd îl urmez și eu pe scări în jos și intru la armurier. Meșterul fierar n-are vreme de vorbă :

— Egnatiu, stăpîne, iartă-mă ! Avem puțini oameni de cînd nebunul ăla de Hylas și-a insultat meșterul.

Sofron trece pe lîngă mine, ducînd oala de noapte în colțul străzii. Casele de închiriat nu au de loc canalizare. Murdăria de peste noapte e descărcată pe un dîmb, într-o fundătură a celei mai apropiate ulițe. Oalele de noapte sînt golite într-un rezervor mare de lîngă spălătorie ; cei de la spălătorie îi folosesc conținutul pentru a curăți stofele de lînă, adăugînd potasă și pă-

mînt cu silicat de alumină. Pentru privilegiul ăsta, plătesc o taxă.

Trec strada și privesc în sus. Mă-ngrijorează o ieșitură în zidul casei noastre în dreptul etajului al doilea ; ca și spărtura largă de lîngă fereastra din față. Poate că nu-i decît o închi-puire, dar mi se pare că amîndouă sînt mai mari decît în septembrie, cînd le-am privit pentru ultima oară. Cele mai multe case din Roma sînt construite de mîntuială, pentru că cel care le ridică nu e obligat să supună planurile vreunui arhitect al orașului, și pentru că numai templele sînt construite pentru eternitate. Și totuși, Arruntiu se jură că-i o construcție solidă și continuă să locuiască sub noi.

La ora asta pînă și cea mai de pe urmă căruță răzleată a ieșit din oraș. Pentru a pune o dată capăt îmbulzelii în circulație, Iuliu Cezar a interzis oricărui vehicul cu roți — cu excepția caleștilor și a căruțelor ce transportă materiale de construcție — să folosească străzile între răsăritul și apusul soarelui. În urma acestei hotărîri, în timp ce căruțele trec, somnul nostru din timpul nopții este continuu întrerupt de huruituri, scîrțîieli, bufnituri, strigăte și înjurături. Străzile și aleile Romei, dintre care nici una nu e luminată sau marcată, duc talmeș-balmeș în toate direcțiile. Cărașii se rătăcesc adesea și de cîte ori două șiruri de care se-ntîlnesc pe-o uliță, sînt în stare să peroreze și cîte-o jumătate de ceas care dintre ele să dea înapoi. Căruțele prinse de patrulele poliției după răsăritul soarelui, trebuie să stea goale și nemișcate următoarele

douăsprezece ceasuri ; așa că certurile din circulație sînt și mai violente la primul cîntat al cocoșilor.

Mai multe dugheni s-au deschis, mărfurile sînt îngrămădite pe amîndouă părțile străzii, lăsînd doar o strîmtă trecere între ele — și aceea murdară. Lîngă mine, sub un umbrar, o școală de băieți și-a început activitatea. Nu se-nvață istorie, geografie, literatură, religie sau retorică ! În tot cursul anului, din zori pînă-n amiază — cu excepția vacanței de vară și a cîte unei zile libere din opt — se-nvață fără-nterupere cititul, scrisul și aritmetica. Profesorul, o ființă fîroasă, într-un scaun rahitic, își agită într-una nuiua de mesteacăn. Înspăimîntați, elevii se-ngrămădesc unii într-alții pe bănci. El le împarte niște abace, cîte unul pentru fiecare grup de cîte trei elevi și pe cînd eu stau și aștept, le dă o problemă :

— Adunați 17 cu 2000 și cu 154. Grăbiți-vă, netoților ! Și să nu suflați !

Fiecare băiat mișcă bilele de-a lungul sîrmelor pentru o treime din problemă, cît este partea lui, și cînd au terminat toți, tiranul le cercetează rezultatele. Lovituri grele de nuiua urmează, date pe grupe — niciodată nu-și dă osteneala să știe care dintre băieți a greșit la calcul.

Alexandru mi-l aduce pe Bucefal, înșeuat. Pe cînd îl încalec de pe o balercă la-ndemînă, el se dă înapoi peste o-ntreagă piramidă de ulcele de pămînt. Mai multe se sparg. Patronul dughenei se dezlănțuie într-o furie nestăpînită, copiii de la școală strigă cît îi ține gura și ovațio-

nează ; loviturile profesorului cad ca ploaia asupra lor, fără nici o alegere...

— Doi sesterți vor acoperi daunele, îi spun lui Alexandru, scotocind în buzunar după bani. Vînzătorii care-și desfac în stradă o marfă casabilă o fac pe riscul lor.

Barba mea e-atît de blondă, încît pot să-mi permit să mă bărbieresc doar o dată la două zile. Ce plictiseală mai poate fi și bărbieritul ăsta ! — cu toate că rangul meu îmi îngăduie să nu stau la rînd la bărbier. Bărbierul străzii noastre se-ntîmplă să fie îndurător și cu mîna ușoară, îți înmoaie favoriții cu apă caldă, își ascute într-una briciul de fier și-i trebuie cel puțin o jumătate de oră pentru toată treaba ; dar prefer să mă plictisească de moarte cu vorbăria lui, decît să mă las pe mîna ucenicului — un repezit care bărbierește patru clienți în timp ce stăpînul său abia termină unul, și dacă te-a tăiat, niciodată nu-și cere scuze, pe cînd îți oprește sîngele cu plasă de păianjen și oțet.

O iau din loc tropăind pentru a-mi face vizita de dimineață obligatorie la Luciu Viteliu. Acum cîțiva ani am slujit în garnizoana din Nordul Galiei a fiului lui cel mare, care e de curînd consul. Bătrînul Viteliu, un apropiat prieten al împăratului, este un patron model. Cînd astă vară Sofron fu arestat din greșeală pentru un scandal iscat în piața de pește, Viteliu îl eliberă numaidecît și retrase acuzarea. De Anul Nou, totdeauna îmi dă un dar bogat — tacîmuri de argint sau o togă. Ultima oară mi l-a dat pe Bucefal. Și eu caut să-i fiu un client model și

îndeplinesc adesea misiuni delicate pentru el, uneori cu ajutorul a doi foști gladiatori, prieteni ai lui Arruntiu.

După ce îl priponesc pe Bucefal lângă palatul lui Viteliu, pe dealul Quirinal, intru în vestibulul cu pereți de marmură. Sute de clienți sînt strînși aici, printre care cîtiva zeci de senatori. Sîntem primiți în ordinea intrării, în sala cea mare străjuită de statui ancestrale. Bătrînul Viteliu are pentru fiecare dintre noi cîte-o salutare sau o glumă. Mă întrebă :

— Ce-ți face catîrul, spaniolule ?

— Strașnic de zbenguitor, domnule.

— A mai lovit pe cineva important, astăzi ?

— Nu, domnule, n-am întîlnit pe nici unul dintre dușmanii dumneavoastră. A făcut țândări doar niște sticlărie de Sicilia. Negustorul reclamă cincizeci de dinari stricăciune.

— Atunci crezi că acceptă douăzeci ? Foarte bine, băiete. Du-te să-i iei, și pe viitor dă-i armăsarului mai puțin ovăz și mai multă mișcare !

Admirabilul Bucefal ! M-a făcut să cîștig nouăsprezece dinari. Îi iau de la intendentul care stă în spatele scaunului de fildeș al stăpînului și care în curînd va distribui rația de mîncare zilnică — șase sesterți de om — tuturor clienților mai săraci.

Iar înapoi. Și cum Arruntia e tot inaccesibilă, îmi scot toga și mă-ndrept spre piața de pește, împreună cu Sofron care duce coșurile pe umeri. Femeilor noastre nu li se încredințează făcutul pieței ; teoretic, ele stau acasă și torc. (Închi-

puiți-vă cum ar arăta Arruntia cu fusul în mână !) Mă opresc la prăvălia lui Zeno și am noroc : are ocheane mari numai cu jumătate dinar livra. Vom fi șase la prînz, ba nu, șapte cu Arruntiu. Cumpăr deci să ne-ajungă. De-acolo mă duc la piața de păsări și la cea de legume.

— Un sos la ocheana friptă, spune Sofron, și cere apoi virnanț, mentă, coriandru, busuioc, leuștean, mărar — toate proaspete ; de asemenea piper de India, miere, ulei și mirodenii din care mai avem în cămară.

Sînt de acord. Și după pește, pui ? Stăruie pentru rețeta lui Fronto : puii să fie mai întîi rumeniți și apoi fripți cu mirodenii, ulei, mărar, praz, izmă și coriandru. Cîte-un pui de persoană va fi deajuns. Cumpăr șapte pui mari cu prețul cu care aș fi luat șase pui. Desertul ? Hai să spunem rodii, gutui fierte în miere și cîtiva pepeni. La prăvălia de fructe și legume a lui Opiian cumpăr tot ce am nevoie, mă tocmesc un timp făcînd multă larmă și reduc toată cumpărătura la nouă sesterți — îmi ceruse doisprezece.

— Pune toate astea în celălalt coș, Sofron, cît mai departe de pește !

O găsesc pe Arruntia arătînd de parc-ar fi fost Messalina, desuचेata nevastă a lui Cezar, sau vreo ruinător de costisitoare curtezană greacă de la Baiae ; și-i povestesc tot ce mi s-a-ntîmplat în dimineața aceea. Iar cînd, tot mai nerăbdătoare, ajunge să mă-ntrebe dacă am uitat că era ziua ei de naștere, scot la vedere o cutie pătrată, de argint, pentru produse cosmetice, încrustată cu Judecata lui Paris și dedesubt

gravat : *Formosissimae adjudicatur* — Celei mai frumoase. Ea mă sărută duios.

Fapt e că nu-mi pot încă permite să divorțez de Arruntia, iar ultimul ei iubit se-ntîmplă să fie un edil — unul dintre magistrații orașului, care are între altele datoria să urmărească infracțiunile împotriva decenței publice ca : imoralitate flagrantă sau pariuri — afară de cele de la cursele de care — sau aruncarea de murdării în stradă pe fereastră. Dacă o supăr, poate ușor să-l facă să-mi însceneze vreun proces.

Luăm împreună micul dejun, format din pâine, brînză și struguri. Pîinea e tare, turtită, coaptă în formă. Frecăm feliile cu usturoi și le înmuiem în untdelemn. Arruntia mă-ntreabă de investițiile pe care le administrez pentru ea. Zîmbesc :

— Adu-mi aminte peste-o lună și am să-ți dau vești bune.

N-are nevoie să știe că am cumpărat cutia de argint cu o mită primită de la proprietarul unei fabrici de țiglă : ca să nu-i scot la licitație ipoteca, ci să-l mai păsuiesc o lună ca să-și poată plăti dobînzile.

— Ce faci în dimineța asta, scumpa mea ?

— Vai, exclamă ea, trebuie să iau parte la o sărbătoare a majoratului dincolo de Tibru. Mai târziu va veni să mă ia prietena mea Pyrrha... Am uitat strada — undeva în același district — oricum e vorba de un recital de poeme ale aceluia plictisitor Marcus Și-cum-îl-mai cheamă...

Mă invită să o-ntîlnesc acolo. Mă scuz — Arruntiu are nevoie de mine ca să examinez scuturile și armele pentru lupta de gladiatori de

mîine și să-l asigur că sînt în perfectă ordine. Din pricina lipsei de fierari a mai adus cîtiva de mîna a doua din provincie.

Arruntia își trimite sclava după colț, pentru a închiria o litieră „senatorială”. E clar că vrea să facă impresie asupra cuiva. Asupra cui? Parfumul acela indian cu care-și dăduse nu era doar pentru a-mi face mie plăcere, iar iubitul ei, edilul, va fi ocupat toată dimineața la palat. Și totuși, ce-mi pasă?

După ce-am cercetat armele cu Arruntiu, care e într-o dispoziție jovială, mă duc să mă plimb prin cartierul Subura, către Forum și tocmai ajung la templul lui Castor și Polux cînd aud strigăte de: „Faceți loc! Loc!” În lungul străzii apar lictori plini de demnitate, cîte șase-n rînd, urmați de litiera imperială și de o escortă de gărzi pretoriene. Înăuntru este întins bătrînul Claudiu, cu capul bălăbănindu-se și degetele tremurînd. Mulțimea ovaționează și rîde. Un tînăr gal îi azvîrle lui Claudiu o cerere care-l lovește drept în față. Împăratul îl admonestează supărat:

— Așa-i mod de a trata un cetățean, domnule? Data viitoare parcă văd c-ai să azvîrli cu pietre.

— Trandafiri, numai trandafiri, niciodată pietre pentru Cuceritorul Britaniei, strigă bietul gal, încurcat.

Claudiu zîmbește cu indulgență, desface cererea, citește cîteva rînduri și i-o întinde secretarului de stat Pallas, care călărește pe lîngă el.

— Cererea e aprobată, spune Claudiu. Omul pare onest și scrie într-o latinească curată.

Fac o vizită editurii lui Sosiul de lângă Forum, în colțul cartierului Toscan. Curtea interioară este deschisă și cuprinde aproape optzeci de pupitre la care stau scribi, câte unul de pupitru, aplecat asupra unui larg rulou de pergament. Un cititor cu voce clară enunță textul pe care-l copiază acești sclavi; e vorba de erudita lucrare a lui Claudiu însuși: *Istoria Etruscilor*. O silabiseste literă cu literă, anunță dinainte când se termină un rînd, astfel încît toate copiile să fie uniforme și erorile ușor de găsit. Cartea va consista din douăzeci de rului de câte cinci dinari ruloul.

La Sosiul îl găsesc exact pe omul pe care-l căutam: Afer, de-abia întors de la Herculaneum, de lângă Neapole.

— E-adevărat, Afer, că ai un sclav britanic cu părul roșu și cu numele de Utherus, pe care vrei să-l vinzi?

— Știu și eu, poate... dacă prețul e bun.

— Atunci am să fiu sincer. Un oarecare Glabrio, care vrea să se căsătorească cu sora mea, a cumpărat de curînd un alt britanic, de-al tău, dar nu-l poate face să muncească fiindcă mai tot timpul plînge și nu mănîncă, și asta pentru că a fost separat de fratele său Utherus. Glabrio mi-e vecin și se-ntîmplă să am nevoie de un portar. Ai face o faptă bună.

Afer se gîndește un timp, apoi întreabă:

— Și cît îl plătești?

— O mie două sute. E puternic și sănătos?

— Garantez.

După o oră convenim la o mie patru sute de dinari și ne strângem mîna în fața unor martori. Trebuie să mărturisesc că sclavul lui Glabrio nu jelește chiar atîta, dar din întîmplare i-a spus lui Sofron despre Utherus că era unul din cei mai pricepuți fierari ai regelui Caractacus, și că dacă i-aș putea găsi de lucru... În sfîrșit, sînt aproape sigur că-l pot vinde pe Utherus socrului meu și să cîștig vreo două mii de dinari din toată afacerea asta, sau, dacă Arruntiu nu se învoiește, atunci poate i-l dau vreunuia dintre rivalii lui de pe Via Impudica. Ce mai, e-o zi bună! Am să-i cumpăr drăgălașei mele iubite Clyma o eșarfă albastră de mătase.

Ajung acasă la prînz cu oarecare întîrziere. Arruntia vine și mai tîrziu. Nimeni la Roma nu-și cere scuze cînd întîrzie; aici numai milionarii au ceasuri de apă. De la răsăritul soarelui și pînă la prînz, ghicim orele, iar la prînz slujbașul care ține socoteala orelor la tribunal strigă: „Amiaza, domnilor“. Și strigătul lui e primit cu bucurie și purtat de-a lungul străzilor și ulițelor. Uneltele sînt lăsate din mîini, prăvăliile se închid, pledoariile se curmă: căci nici un roman nu lucrează după-amiază, în afară de cei care țin taverne, de frizeri, polițiști și cei ce se îngrijesc de spectacole. Și aproape că o zi din două este, sub un pretext sau altul, sărbătoare publică.

Întrebată asupra recitalului lui Marcus Șicum-îl-mai-cheamă, Arruntia îmi dă răspunsurile cele mai vagi cu putință; dar știu unde a

fost, căci l-am trimis pe Alexandru s-o urmărească. Nefiindu-i de ajuns edilul, a început o poveste-n toată legea cu Ascalus, faimosul actor de pantomimă.

Prânzul constă din rămășițe reci ale mesei de ieri noapte : sosuri picante à la Lucan și pateuri cu gust de heringi. Negăsind heringi, Sofron luase fileuri de biban, le fripsese și le tocase, apoi le pusese să fiarbă înăbușite cu ouă, adăugînd piper și puțin virnanț, precum și puțină carne proaspătă de meduză. Nimeni dintre noi nu ghicise amestecul.

În timp ce Arruntia își face siesta, mă strecor afară pentru a-i da Clymei noua eșarfă de mătase. Și cît de generos își arată recunoștința !

Seara, tîrziu, o escortez pe Arruntia la Termele calde ale lui Agrippa, în spatele Forumului, tînăra ei sclavă ducîndu-i cutia de argint cu cosmetice, iar Alexandru cărînd lucrurile mele într-un sac de piele. Aici e obiceiul băii mixte. Numai sfioasele virgine și matroanele acre, care și-au pierdut orice forme, folosesc stabilimentele private rezervate femeilor. La Termele lui Agrippa, nici unul din sexe nu poartă vreun acoperămint cît stă în apă, dar poliția edililor este prezentă cu puteri depline, pentru a împiedica orice purtare deșănțată. Arruntia se dezbracă în sectorul rezervat femeilor, eu în cel al bărbaților. Apoi, purtînd tunici scurte, trecem în marea încăpere pentru „exerciții“. Arruntia împreună cu două verișoare se joacă de-a prinsul mingii, în triumghi ; a adus trei mingi mici din piele de ied, umplute cu pene.

Trebuie să nu-ți cadă nici una, în timp ce treptat mărești pasul. Cei pricepuți folosesc ambele mâini și șase mingi în loc de trei. Dar sportul cel mai popular este cu bășica ; oricine poate să ia parte și să caute ca bășica să nu atingă pământul. Eu personal prefer *harpestum* ; înșfaci o minge grea din piele de porc, plină de nisip, și-o porți încoace și încolo pînă ți-o ia altul cu șiretenie, prin sărituri, sau pe neașteptate. Dar mai întîi te ungi din cap pînă-n picioare, pentru a fi alunecos. Să pui piedică și să apuci pe după mijloc nu e permis. Astăzi sînt într-o formă splendidă și de două ori intru într-un grup de douăzeci de jucători, alergînd de la un perete la altul și iar înapoi, pînă cînd cineva îmi sare pe umeri și mă azvîrle la pămînt. Printr-o coincidență extraordinară, amîndoi iubiții Arruntiei iau parte la joc. Îi dăruiesc lui Licianus, edilul, un zîmbet amabil, și-i fur lui Ascalus mingea după o cursă lungă. Licianus mă felicită pentru joc, de asemenea și Ascalus.

Ne scoatem tunicile și intrăm goi într-o baie de aburi, pardosită, deasupra cuptorului principal. Sudoarea ne curge șiroaie, și curînd ne-n-dreptăm amețiți către camera cu apă caldă. Acolo sclavii noștri ne șterg cu bureți și cu apă caldă, luată din cazanul central, ne freacă pielea cu periile de argint care se numesc *strigilia*, și ne usucă cu prosoape. Curați ca niște amorași și cu vreo cinci pfunzi mai ușori, ne îndreptăm spre piscina de înot cu apă rece, unde ne zben-guim ca delfinii.

Arruntia, goală cum a făcut-o maică-sa, înoată pînă la frînghia care desparte locul femeilor de al bărbaților.

— Ce ne facem? se văicărește ea. Nici unul dintre frații mei nu poate veni la cină, ci numai ororile mele de cumnate.

— Nu sînt prea rele nici ele, spun eu, — adică fiecare luată separat.

Și-atunci unul din zei, probabil Vulcan Încoronatul, mă îndeamnă să adaug malițios :

— Am să conving doi distinși prieteni ai mei să ocupe locurile libere.

— O cunoști pe soția mea, Arruntia? îl întreb pe edil, care se apropie înotînd. Și întorcîndu-mă spre ea : Acesta, draga mea, este Licianus, edilul, care a jucat o partidă grea de *harpestum* cu mine. Pot să-l invit la masă?

Ah, o fac cu atîta nevinovăție, și edilul acceptă cu atîta nevinovăție, și Arruntia se înclină cu atîta nevinovăție! Pentru a desăvîrși gluma, celălalt invitat al meu trebuie să fie Ascalus!

Ziua se apropie de asfințit. Arruntia se grăbește să iasă pentru a-și aranja iarăși fața — a avut grijă să nu-și moaie în apă cozile migălos aranjate — și apoi o conduc acasă. E neobișnuit de tăcută; iar eu neobișnuit de vorbăreț. La căderea nopții oaspeții sosesc. Ne întîlnim în jurul costisitoarei noastre mese din lemn de lămîi. Ochenele sînt minunat servite, iar în ceea ce privește puii prăjiți, Sofron s-a întrecut pe sine.

La început, Licianus și Ascalus fac conversație îndeosebi cu cumnatele noastre sau cu Arruntiu, de teamă să n-o trateze cumva pe Arruntia, din greșală, prea familiar. Iar Arruntia își dă toată silința să mă măgulească. Curînd scot la iveală o sticlă din cel mai bun vin de Falerno. Licianus, maestrul nostru de ceremonii, purtînd toga brodată cu purpură, stăruie să-l amestecăm cu puțină apă, după cum se cere în mod decent să fie băut — numai tîlharii și gladiatorii beau vinul curat. Dar cînd, la desert, începe obișnuita întrecere între băutori, se dă pe față cu mai multă îndrăzneală. Ridică toast după toast mărind mereu, fiecărui, numărul cupelor pe care să le golească, și sperînd, cred, să ne-mbete pe toți turtă, iar el să rămîină singur treaz și să termine în brațele Arruntiei.

Dar bătrînul vin de Falerno e înșelător. Mă ridic de pe pat și cer să se facă liniște.

— Arruntia, soția mea scumpă, ascultă-mă. Darul pe care ți l-am făcut de ziua ta, și care ție-ți place atît de mult, are încrustată Judecata lui Paris. Lui Paris, principele, spune Homer, i s-a poruncit să dăruiască celei mai frumoase dintre cele trei zeițe un măr — o alegere care cerea un tact deosebit. Paris a ales-o pe zeița dragostei, și astfel a cîștigat favorurile Elenei. Iată aici o „Judecată a Elenei“ pentru tine : dă această rodie celui mai frumos dintre noi trei. Te rog, draga mea, nu ceda unui interes personal, ca Paris, ci fă o judecată dreaptă. Nu lua în considerare rangul și eminența lui

Licianus, nici faima lui Ascalus, nici datoria de soție pe care i-o datorezi lui Egnatiu, umilul tău soț. Vorbește din adâncul inimii tale sincere ! Pot conta pe cinstitul meu socru să vegheze ca jocul să fie drept.

Cu toată pudra și tot rujul de pe obraji, Arruntia se-nroșește puternic. Licianus își ascunde nasul acvilin în cupa lui de agată. Ascalus își ia o postură teatrală, ca Ajax sfidînd fulgerul. Dar Arruntiu izbucnește într-o cascadă de rîs de bețiv și mă bate pe spate.

— Egnatiu, urlă el, ești un om după inima mea. Dă-i înaintea ! Frige pentru noi măgărița asta pe frigarea publică.

Amîndouă cumnatele chicotesc nervos. O urăsc pe Arruntia, dar se tem de scene, mai ales cînd Arruntiu e băut. El nu-și cunoaște niciodată propria-i putere ; și asta, într-adevăr, i-a fost scuza atunci cînd, bănuind-o pe mama Arruntiei de infidelitate...

— Alege, o, cea mai frumoasă dintre femei, Elenă a Romei, insist eu, perfect stăpîn pe situație. Alege !

Arruntia își ține bărbia în pumni, gîndindu-se. Va alege ? Sau nu ?

Tăcerea dramatică e întreruptă de o bubuitură puternică și de strigăte înspăimîntate de undeva de deasupra noastră, urmate numaidecît de un alt bubuit și de strigăte și mai puternice. Fascinat, privesc la zidul dinspre stradă cum se încovoiaie ușor și... Apoi, dintr-o dată totul se prăvale !

A mai supraviețuit vreunul dintre noi? Mă îndoiesc. Amintirea mea imediat următoare este aceea că sînt din nou copil. Răsună o muzică triumfală. Mama mă ridică în brațe să pot privi printr-o fereastră cu geamuri mari — fereastra unei camere de copil din Anglia — cum trec carele pavoazate și soldații îmbrăcați în roșu, la procesiunea pentru jubileul de diamant al reginei Victoria.

MYCONIANUL

În fața crîșmei se oprișe un străin blajin, în haine cenușii de filozof grec, pe care toți se-ntreceau să-l tachineze. De obicei filozofii sînt oameni umblați, cu mintea ascuțită și a-toateștiutori, ca niște vulturi — dar ăsta părea un ignorant și nepriceput, un adevărat țărănoi.

— Pe zeul Infernului, de unde-ai răsărit ?
Îl întrebă Scopus. S-ar zice c-ai dormit o mie de ani și te-ai trezit de-abia acum.

— Din Myconos, insula egeeană. Nu-i o insulă prea mare, dar e renumită. Uriașii care-au atacat Cerul sînt îngropați sub stîncile noastre de granit, cu care zeul Hercule a azvîrlit în ei. Și mai avem și mormîntul lui Ajax — erou al războiului troian.

Și filozoful începu să citeze din Homer, dar Scopus i-o tăie scurt, șicanîndu-l :

— Nu ești un adevărat myconian.

Filozoful se-nroși :

— Cum de-ai ghicit ?

— Uită-te la clădăraia dumitale de păr. *Myconi calva omnis juvenas*. Orice myconian e chel ca un dovleac, chiar și băieții tineri.

— Da, murmură el. Familia mea, mărturisesc, e originară din Atena. Refugiați politici. Părul ăsta stufos mă deosebește oarecum de ceilalți, acasă. Dar am o soție și copii cu cele mai frumoase chelii ce se pot închipui.

Spuse asta pe un ton atît de grav, încît toți izbucnirăm în rîs.

— Ai mai călătorit pînă acum ? îl întrebai eu cînd ne mai potolirăm.

— Acum cîțiva ani am urmat un curs de filozofie la Atena. De acolo m-am dus la Jocurile Olimpice : o experiență pe care n-am s-o uit niciodată. Cum spune Homer...

— Uită-l pe Homer. N-avem nevoie de Homer. Ai văzut vreun sport deosebit în Olimpia ?

— Domnule, a fost fantastic ! Zeci de evenimente îngrămădite în cinci zile ! Mai întîi sacrificiile și clasificarea atleților ; pe urmă o întrecere între trompetiști. Cerule mare, trebuia să-i vezi cum își înfoaie obrajii ca niște bășici de porc — cu vinele umflate pe tîmple și ochii holbați. Ar fi trebuit să iasă învingător un tînăr din Sicilia, dar juriul îl descalifică în urma unei obiecții : se pare că fusese întemnițat odată la Syracuza fiindcă lovise un preot. Numai grecii liberi și cu purtări bune pot concura la jocuri. Dar, pe Jupiter, cum sufla ! Ce dulce tunet ! Pe urmă, pentru a ne ațîța pofta, întrecerea dintre tineri ! Și uite-așa, se scurseră două zile încheiate pe stadionul de forma unei potcoave. Trebuie să fi venit nu mai puțin de patruzeci de mii de vizitatori din toată Grecia. Ne-am ridicat corturi și am mîncat lîngă rîu. În ziua

a treia, ziua campionilor... Alergări pe două sute de yarzi, curse de patru mile și de două mile. Lupte clasice. O întrecere între soldați înarmați purtând scuturi și lănci : campionul nostru myconian a ieșit al treilea. Box cu mânuși grele. Lupte libere. Magnific. Participanții s-au exersat ani de zile.

— Curse de alergări, rîse disprețuitor Bufotilla, prietena cu ochi verzi a lui Scopus, suflîndu-și cu eleganță nasul, cu două degete și ștergîndu-le pe haina mea. Stînga, dreapta, stînga, dreapta, stînga, dreapta, coatele se lovesc, răsuflarea șuieră, ochii sticlesc... și ei gonesc în cerc, mereu în cerc... nu-mi pot închipui un spectacol mai plictisitor.

— Ah, biete femei, oftă filozoful, toate sînteți la fel — pretindeți că disprețuiți jocurile la care vă este interzis să luați parte sub pedeapsă cu moartea.

Bufotilla îl privi uimită :

— Interzis — pedeapsă cu moartea ? Și de ce, mă rog ?

— Pentru că, atleții olimpici nu poartă haine, tînră doamnă, răspunse filozoful.

— Pe Centura Venerei, dar ce e rău în asta ? La voi în Grecia nu există băi publice mixte ?

De data asta filozoful fu cel care o privi uimit pe Bufotilla.

— Ei, nu există ? insistă ea cu aprindere.

Scopus auzise vorbindu-se în mod vag, în cîte-un loc sau într-altul, despre Jocurile Olimpice, și interveni :

— Se dau premii mari ? Gratificații serioase ?

— Nu, domnule. Aceeași recompensă pentru toate întrecerile : o creangă de măslin, tăiată cu o secure de aur din pomul sacru.

— Da, da, asta-i recompensa oficială, nu măndoiesc. Dar câți bani înseamnă ? Doar n-ai să-mi spui că oamenii ăștia se exersează ani de zile, apoi se strâng în Olimpia din toată lumea grecească, numai cu nădejdea de a câștiga o biată creangă, una pe care și-ar fi putut-o tăia și singuri de oriunde.

Filozoful zîmbi dojenitor :

— Doar sîntem greci, nu barbari.

— Ei și ? N-a cumpărat nimeni vreodată o cursă sau un meci în Olimpia ?

— Mai înainte de a începe jocurile, trebuie să jure solemn că n-au să înșele. Și asta la altarul lui Zeus Olimpianul, în fața tuturor judecătorilor juriului.

— Și dacă un atlet își calcă jurămîntul ?

— Juriul îl amendează cu severitate, și ceta-tea pe care o reprezintă este făcută de rușine. În Olimpia se pot vedea șiruri de statui de bronz îngrămădite pe treptele templului. Au fost plătite din amenzile impuse celor ce și-au corupt adversarii spre a-i determina să piardă : șiruri lungi de statui de o valoare pe care n-o cunosc.

— Mulțumesc, știam eu că tot aveau să intre într-un fel oarecare banii, spuse Scopus, totdeauna se-ntîmplă așa.

Noi izbucnirăm iar în hohote, dar filozoful nu văzu nimic de rîs.

— E-adevărat, spuse el, și pe fiecare statuie este gravată o avertizare că Jocurile Olimpice

au fost înființate de Hercule ca să fie întreceri în bărbăție și nu în bani, și că zeii descoperă întotdeauna înșelătoriile.

— Haide, continuă-ți poveștile ! izbucni Bufotilla, tot mai nervoasă ; nu-i așa, scumpule ? Vrem să auzim despre cursele de care. Asta-i principalul punct de atracție la orice jocuri.

— Dar nu în Olimpia. Noi, de câte ori vorbim despre jocurile olimpice din trecut, le identificăm totdeauna după numele vreunui atlet care-a câștigat alergarea — cea mai veche și cea mai importantă întrecere athletică. Câștigătorul cursei de care poate fi un bătrîn prinț muribund din Cadiz sau din provinciile Mării Negre, care nici n-a văzut Grecia mai înainte, dacă din întâmplare are un grajd bun. La alergări *omul* e cel care învinge, pe *om* îl slăvesc poezii — și nu o pereche de cai muți. De aceea noi, filozofii, disprețuim cursa de care : contravine legii olimpice prin care banii nu înlocuiesc bărbăția.

— L-ai uitat pe conducătorul carului ? întreabă Scorpis cu blîndețe, frecîndu-și nasul proeminent.

Oricare altul de aceeași profesiune cu Scorpis l-ar fi azvîrlit pe filozof la pămînt dintr-o lovitură și ar fi sărit asupra lui. Dar Scorpis își putea permite să fie îngăduitor.

— Ce-i drept, răspunse filozoful, îmi închipui că un conducător de care poate să scoată maximum de la cail săi ; dar în Olimpia nimeni nu dă prea mare atenție conducătorilor. Nu-i o cursă primejdioasă ; dacă un conducător blo-

chează carul unui adversar, atunci e dezonorat pe viață !

Cuvintele astea ne făcură să scoatem noi hohote de râs, iar Bufotilla strigă :

— Pe toți zeii din Cer și din Iad, ce țară de nepricopsiți ! Nu-i de loc de mirare că legiunile noastre romane au intrat în ea ca-n brânză !

Scorpus, stăpînindu-se cu greu, adăugă :

— Spune mai departe despre această cursă de care atît de morală. Cîte tururi se fac ?

— Tururi ? Unul singur, ca-n zilele lui Homer.

— Să pomenească de Homer încă o dată și *tip, tipă* Bufotilla.

— Și cît e de lungă cursa ? întrebă Scorpus.

— Cinci sute de yarzi.

— Numești asta *sport* ?

— Bineînțeles.

— Atunci mai bine privește o cursă romană în după-amiaza asta și-mbogățește-ți cunoștințele. Ai grijă de el, Glabrio, vrei ? Vezi să capete un loc în loja familiei.

I-am spus că așa voi face. Pe urmă veni un grup de tineri nobili, toți purtînd insigne albastre ; îl văzură pe Scorpus, îl ridicară pe umeri, ovaționîndu-l nebunește și-l duseră de acolo.

— Cu ce minunăție de oameni am avut onoarea să conversez ? exclamă filozoful.

— Cu Scorpus, cel mai mare conducător de car. N-a mai fost de generații întregi unul ca el. Scorpus e cel care a schimbat roata norocului de la echipa verzilor la cea a albaștrilor, ne-a cîștigat peste o mie o sută de victorii de

la urcarea pe tron a împăratului. Valorează aproape două milioane în aur. Dacă ți-ar fi spart capul adineauri cînd vorbeai despre conducătorii de care de parcă-ar fi fost căruțași de țară, crezi c-ar fi îndrăznit vreun roman să-l denunțe? Nici unul. În ceea ce-l privește, poliția și magistrații n-au decît să se ducă la naiba! E prieten cu însuși împăratul Domițian. Nevestele și fetele senatorilor se dau în vînt după el, dar el le alungă ca pe niște muște.

— Scopus ăsta e nobil?

— Nobil? Taică-su era un sclav din York, angajat la grajdurile imperiale. Și dacă vrei să știi de ce disprețuiește cursele de care de la Jocurile Olimpice tot atît de mult ca și voi filozofii, este pentru că în cursa lui înconjoară de șapte ori marele circ și o moarte sîngeroasă îl pîndește la fiecare turnantă. Puțini conducători de car scapă timp mai îndelungat fără o mîină sau un picior rupt. Zece curse; poate douăzeci dacă sînt norocoși; și pe urmă, crac!... Norocul lui Scopus a fost fenomenal: numai trei accidente serioase în cinci ani. Toată lumea se miră de ce nu se retrage cu victoriile obținute pînă acum.

— Și de ce n-o face?

— Spune că nu trebuie să lipsească publicul de prezența lui. Dar nu cred că e chiar asta. În fundul inimii lui disprețuiește publicul; toți conducătorii de care experimentați îl disprețuiesc. Bănuiesc că-i face plăcere să se joace cu moartea. Și pe lîngă asta, dacă s-ar retrage, spune-mi ce altă meserie și-ar putea lua ca să

se simtă încă om — afară doar poate să se facă gladiator ?

Un afiş pe peretele crîşmei anunţa că în după-amiaza aceea avea să se joace la teatrul lui Pompei una din comediile lui Menandru. Filozoful dori să o vadă.

— Nu, i-am spus, n-ai să te duci.

— De ce ? întrebă el revoltat.

— Din trei motive serioase. Mai întîi, pentru că e în traducere latină, şi nu eşti prea tare în latină.

— Îmi iau acèst risc.

— În al doilea rînd, fiindcă ai să găseşti că teatrul e prea mare. Am fost prin Grecia, am văzut cum se joacă piesele pe la voi... Sînt cel mult două mii de spectatori ; aici sînt aproape şaizeci de mii. Şi crezi că mai poţi urmări un dialog cînd se vorbeşte şi se tuşeşte şi picioarele sînt tîrşite, chiar dacă vîntul suflă din partea potrivită ? Iar rîndurile din spate nici nu pot măcar distinge actorii. Prostituatele poartă totdeauna veşminte galbene, bătrînii albe, eroul poartă haine împestrîtate, negustorii purpurii, cerşetorii roşii etc... Şi cu tot ceea ce te alegi din comedie, în afară de nişte locuri îngrozitor de scumpe, sînt cîteva fragmente de dialog răcnite, şi cîteva melodii cîntate de orchestră, de cor şi dansate de Paris.

— Paris cine mai e ?

— Cel mai mare artist, cel după care se prăpădesc femeile noastre. Cînd apare pe scenă, împrăstie teroare, suferinţă, pasiune trivială, tandreţă filială, umor patetic, şiretenie bestială

— întreaga artă ! Toate din gesturi. Menandru s-ar răsuși în mormînt dac-ar vedea ce se scoate din versurile lui ; și presupun că-l respecti pe Menandru ? Actrițele noastre se dezgolesc pînă la piele, și asta pentru mai mult realism. Fără nici o reținere. E o educație liberală, uneori... Iată, de curînd, împăratul a lăsat un ocnaș să joace pe șeful tîlharilor din ultimul act al piesei *Laureolus* și să fie crucificat pe scenă cu adevărat.

— Și care e al treilea motiv ?

— Cel mai important. Acela că Scopus dorește să vezi cursa de care de la Circul cel mare. E clar ?

Am prînzit — pîine cu caltaboși — într-o altă crîsmă, lîngă citadelă. Cursa cea mare nu începea decît peste două ceasuri, ceea ce ne lăsa timp destul ca să vizităm amfiteatrul fostului împărat Titus, în mod obișnuit numit Colosseum. Am căpătat acolo două locuri bune, la umbră ; și chiar dacă-mi uit biletele, pot oricînd să intru ca un membru al „familiei“ Scopus. Îi sînt „maestru de șa“, adică singurul răspunzător cu hățurile, curelele carelor și hamurile...

Am colindat dincolo de Forum. O fată drăguță, într-o rochie de mătase violetă, purtînd pe ea o jumătate de livră de brățări și coliere, îl luă afectuos pe filozof de braț :

— Facem o plimbare, Socrate ? Pot să-ți pun cîteva întrebări complicate.

I-am desprins brațul cu fermitate și am îndepărtat-o.

— De ce-ai făcut asta ? îngăimă filozoful.

— Detest să mă găsească prietenii mei braț la braț cu un filozof și o prostituată...

— Dar credeam că prostituatele sînt totdeauna îmbrăcate în galben, oftă el.

Ce inocență minunată ! Va trebui să-mi aduc aminte să i-o spun lui Scopus !

Fiind pauza de la prînz, am găsit Colosseumul nici pe jumătate plin : abia vreo treizeci de mii de spectatori. În timpul pauzei se obișnuiesc amuzamente de mîna a doua : animale sau acrobați, dar îmi pare bine că ne-am dus, fiindcă avea loc și un spectacol „fără grațiere“. „Fără grațiere“ este o alternativă amuzantă a crucificării — și criminalii prețuiesc lucrul acesta : moartea vine repede și mulți dintre ei au deopotrivă plăcerea de a omorî ca și nenorocul de a fi omorîți. Zece criminali erau anunțați pentru ziua aceea : printre ei se găseau bandiți, oameni acuzați de incest sau de incendiere și paricid. Un lot nenorocit, în afară de un bandit sicilian arătos, cu numele de Iuliu Ferox. Toate femeile care priveau își fluturară șalul spre el cînd auziră că, înainte de a fi prins, bătuse măr trei soldați și pe sergentul lor. Iuliu trebuia să apară al treilea.

O răpăială de timpane, și paricidul fu introdus, gol. Privi sălbatic în jur la porțile închise și barierele prea înalte spre a le putea escalada. Pe urmă apărură un alt criminal, în armură din cap pînă-n picioare, cu scut și sabie — un maur nebun din Tanger, care dăduse foc unei case, omorînd mulțime de oameni. Îl prinse pe primul, după o lungă urmărire care se termină destul

de banal, fiindcă paricidul, desperat, sări pe barieră și se lovi omorîndu-se singur. Pe urmă maurul fu el însuși dezarmat de două gărzi, care-i dădură armele lui Iuliu Ferox. Nici nu apucă maurul să facă trei pași, și Iuliu îl lovi de moarte.

Un joc destul de slab ; dar iată că veni rîndul lui Iuliu să fie dezarmat, și sorții căzură pe-o brută din munții Sabinelor ca să-l omoare. Iuliu nu se descurajă. Deși gol-puşcă, dădu piept cu cel ce trebuia să-l hăituiască, își azvîrli capul pe spate și-i trase celui din munți un pumn puternic la încheietura mîinii. Sabia sări cît colo ; Iuliu se aplecă, luă scutul, și înfipse vîrfurile lui ascuțit în tîmpla dușmanului. Apoi se ridică, se-ndreptă spre gărzi, și le spuse cu indiferență :

— Mă lupt și fără astea ! Și le întinse armele. Următorul client !

Mulțimea îi ovaționează bravada. El înfruntă acum un vînjos asasin din Neapole, pe care în chip isteț îl întoarce cu fața spre soarele de amiază ; apoi, încovoiindu-se, îi azvîrli un pumn de nisip în ochi și-l lovi în boase. Cît ai clipi câștigă a treia victorie.

— Următorul client !

Aplauze frenetice ; și o doamnă din fața mea îi strigă soțului ei :

— Vai, Tulliu, dacă-ai avea trupul banditului ăstuia, ce femeie fericită aș fi !

— Și dacă-aș avea pumnul lui, mormăi Tulliu, ți-aș tăia eu numaidecît pofta !

Iuliu avu puțin de furcă cu un nenorocit de filfizon toscan, acuzat de a-și fi sedus nepoata.

De data asta nu mai era un gladiator ! Iuliu veni la el și-i spuse :

— Spada, băiete !

I-o luă liniștit și-i tăie capul dintr-o lovitură.

— Următorul client !

Noul său adversar era un bandit care-i fusese locotenent și îl trădase autorităților, sperînd zadarnic să cîștige iertarea. În timp ce se lupta pentru a-i lua sabia, Iuliu fu rănit și străpuns în trei locuri ; dar după asta folosi sabia fără cruțare, tăindu-i trădătorului urechile, nasul și mîinile, înainte de a-l executa. Mulțimea se ridică în picioare, urlînd de încîntare și-i ceru grațierea ; dar acesta era un spectacol „fără grațiere“. Așa încît Iuliu se omorî singur. Nu părea să-i mai pese, o dată ce se răzbunase.

— Felicitări ! i-am spus filozofului. Norocul începătorului ! A fost cel mai bun spectacol al anului, și pe deasupra și în pauză ! Luptele obișnuite au să pară cu totul anoste după asta... Bineînțeles, dacă ar fi Hermes, ar fi cu totul altă mîncare de pește ! Un gladiator splendid ; dar tocmai acum e în spital — împuns în coapsă de un expert în lupta cu lațul și tridentul. Hermes se pricepe la toate : trident, lance, sabie, călare sau pe jos... E bun la orice ! Ei, ce-ai spune s-o luăm din loc ? Numerele următoare vor cuprinde doar un negru care merge pe sfoară, un pitic călărind un țap peste diferite feluri de obstacole și un duel între două gospodine delicvente, înarmate cu satîre.

Fața filozofului se făcuse verde ; își închise strâns ochii, să nu-i mai vadă pe ceilalți criminali uciși.

— Îi făcui din nou semn cu cotul :

— Vii ?

— Unde pot să vomit ? suspină el.

— Vorbești de bărbăție, i-am spus ducându-l afară din amfiteatru, și totuși vrei să vomți. Cum ți s-a părut asta ca o desfășurare a bărbăției ? Dacă un bandit poate să se arate un erou, ce crezi despre noi ceilalți ?

Rămase tăcut pînă ce părăsirăm Colosseumul și-i trecu greața. După aceea răspunse :

— Eroismul unui bandit sicilian nu-mi dă nici o idee despre spiritul cetățeanului roman obișnuit — vînzător de vin, actor sau „maestru de șa”. Dumneata personal ai luat parte la vreun război ? Nu ? Sau ai făcut față unei furtuni pe mare ? Nu ? Boxezi, măcar cu mănuși ușoare ?

Am dat din cap în semn de negație.

— Ce sporturi practici ?

— Nici unul deocamdată. La Terme, uneori transpir, alăturîndu-mă unei busculade în jurul unei mingi. Obișnuiam să practic lupta corp la corp, dar am încetat cînd mi-am rupt un deget. Și pe urmă nici un roman care se respectă nu boxează ; lăsăm asta pe seama gladiatorilor — urechile zdrențuite și nasurile rupte nu atrag doamnele drăguțe ! Gladiatorilor nu le pasă ; ei folosesc bucuroși apărătoare de încheieturi cu cuie. Zilele trecute l-am văzut pe Hermes lîndu-se la trîntă cu un uriaș urs negru — îl omorî

dîndu-i cu mîna stîngă o lovitură în bot, iar cu cea dreaptă în falcă.

— În cazul ăsta, după cîte-nţeleg, vreţi ca sclavii, criminalii şi cei deznădăjduitor de săraci să-şi arate vitejia în numele vostru ?

— Ia-o aşa, dacă vrei. N-am să m-apuc să argumentez cu un filozof.

— E-adevărat, întrebă el, că în Colosseum sînt azvîrlite zilnic leilor flămînzi cete-ntregi de mistici iudei ?

— Da, aşa cred ; în zorii zilei, cînd se deschid prima dată porţile. Sînt lăsaţi în arenă, cu o macara, în cuşti. Sînt puţini spectatori, fiindcă n-au pe ce să parieze. Şi-i un spectacol destul de anost. Creştinii ăştia, cum li se spune, nu se luptă de loc cînd sînt scoşi din cuşti ; îngenunchează doar, se roagă şi cîntă. Nu-i aşa că-i ciudat ? Dar nu pot să fie pe de-a-ntregul iudei : am auzit că mănîncă fără să se ascundă carne de porc.

Pe cînd ne amestecam în mulţimea care şiroia spre Circul cel mare, întîlnirăm doi poliţişti tîrînd spre temniţă un om zdrenţuit, în cătuşe.

— A făcut vreun pariu ? am întrebat.

Poliţiştii încuviinţară şi se depărtară.

Filozoful exclamă :

— Dar la crîsmă l-am auzit pe unul din tinerii nobili de acolo susţinîndu-l pe faţă pe Scorpheus pentru zece mii de piese de aur contra şase. E oare o lege pentru cel sărac şi alta pentru bogat ?

— N-ai înţeles. Legea interzice pariurile întîmplătoare. Dacă eşti prins, eşti amendat cu

de patru ori valoarea mizei, sau cu temniță. Dar oricine e încurajat să parieze pe cursele de care sau pe gladiatori. Uite, acum îmi pare rău că ai pierdut ocazia să vezi o luptă adevărată la Colosseum. Trebuia să rămînem. Poate fi foarte amuzantă, dacă nu e o simplă mascaradă. Să zicem că pariezi pe un lăncier care se-ntîlnește cu un gladiator cu scut mare. Să zicem că mizezi salariul pe o lună; să zicem că se bat bine și din plin — fără să fie nevoie ca arbitrul să-i îmboldească, biciuindu-le picioarele. Mulțimea strigă : Pe el, Albastrule ! — Omoară-l, Verde ! (Și aici sînt echipe de Albaștri și de Verzi). În curînd ai să auzi : — Frige-l, arde-l, jupoaie-l, înghite-l, pune-i carnea-n saramură ! Sau : — Hei, atenție ! Și în sfîrșit : — Bun băiat, i-a venit de hac ! Și privești sabia lăncierului înfundîndu-se pînă-n plăsele în burta Verdului... Te simți minunat, pricepi ? E ca și cum l-ai fi omorît tu însuși. Albastrul ți-a salvat pielea. O mare calitate a sportului roman : — bărbăție și bani, mînă-n mînă !

— Așadar, spuse filozoful, trăgîndu-se nervos de haina-i cenușie, voi, romanii, ați reușit într-adevăr să stăpîniți arta de a face pe cei nenorociți să se omoare între ei în numele vostru. Și aveți măcar un roman băstinaș la zece soldați înrolați în legiunile voastre — în afară de ofițerii superiori ?

— Mă îndoiesc. Asta e ceea ce poetul Vergiliu, sau poate că Cicero, numește a fi o rasă de stăpîni, am răspuns eu vesel.

II

Cum ne îndreptam spre Cercul cel mare, i-am arătat o statuie poleită-n aur pe un pedestal masiv de marmură.

— Zeul soarelui ? mă-ntrebă filozoful.

Zîmbii şiret :

— Nasul şi bărbia asta nu-ţi amintesc de cineva ?

— Ba da, ce-i drept ! Ce ciudată asemănare cu prietenul dumitale, Scorpus !

— E chiar Scorpus !

Filozoful se opri locului.

— Altădată, spuse el cu asprime, era considerat păcat să ridici statui chiar şi în onoarea regilor. Dar astăzi poţi să iei statuia aurită a unui fost sclav drept imaginea unui zeu !

— Şi de ce nu ? Partida Albaştrilor a ridicat statuia asta spre a slăvi a mia victorie a lui Scorpus. Dacă fiecare zeu şi-ar ajuta adoratorii atît de generos cum a făcut-o Scorpus pentru Albaştri, religia n-ar fi într-o stare atît de mizerabilă.

Mă rugă să-i explic într-un limbaj simplu în ce constau partidele. O sarcină grea pentru un profesionist ca mine...

— Păi, spusei, fiecare partidă e cunoscută printr-o anume culoare, una dintre cele pe care fiecare le poartă — Verde, Albastru, Alb şi Roşu. Cele patru grajduri ale curselor sînt stăpînite de asociaţii milionare. Verdele îl are pe Alb ca partener ; Albastrul pe Roşu. Ai observat că predom-

mină insignele cu Verde și Albastru ? Dar să nu disprețuiești culorile minore : conducătorii de care ai Albilor și ai Roșilor stau la-ndemîna partenerilor, să le deschidă drumul sau să le contracareze dușmanul.

— Culorile astea au vreo semnificație deosebită ?

— După cîte știu, nu.

— Și totuși, se pare că eu sînt singura persoană de aici care nu poartă o insignă.

— E-o întregă poveste, i-am răspuns. Cu cîteva generații în urmă, noi, romanii, am dus unul după altul mai multe războaie civile, toate din motive politice. Au ținut pînă cînd republica se desființă și August se făcu împărat. De atunci, în afară de cîteva tulburări la moartea lui Neron, avem mereu pace, și nici un fel de politică. Așa că Roma a ajuns nemaipomenit de bogată. Bogată în sclavi, bogată în comerț. Asta-i „Viața Plăcută“ pe care au visat-o străbunii noștri. Cetățenii liberi n-au nevoie să muncească decît pînă la prînz. Ba mai mult, pot să nu lucreze decît o zi din două, să-și cumpere tot ce au nevoie și tot să mai aibă bani, pe care să-i zornăie cît le place... Dar iată o problemă nouă : cum să-și petreacă timpul liber ? Fiecare după-amiază, și pe urmă cealaltă dimineată. Eu am norocul să mă ocup de spectacole, asta îmi dă o continuă preocupare !

— Eu aș cumpăra cărți, spuse filozoful cu vehemență.

— Cărți ? Hei, e limpede că ești grec ! Noi, romanii, nu citim decît dacă sîntem bolnavi. În

alte părți, oamenii leneși, care se trezesc fără • ocupație sau fără bani, întrețin nemulțumirile politice; aici n-au nici măcar plăcerea asta. Iar împăratul nu poate să-i pună pe toți la treabă, ridicînd piramide uriașe — așa cum, după cîte știu, se pare că au rezolvat faraonii problema timpului liber în Egipt. Ar risca să fie asasinat. În schimb, subvenționează spectacole libere de gladiatori și curse de care și lasă ca politica partidelor sportive să înlocuiască politica partidelor politice. Numai un nebun ar putea să dorească o schimbare de guvern, cînd partida sportivă îi dă posibilitatea simplă să-și convertească surplusul de bani în bogăție.

— Cum asta ?

— Prin pariuri, bineînțeles. Oricine se poate asocia ori Albaștrilor, ori Verzilor ; și deși ambele partide sînt la fel de necinstite, pariul funcționează destul de bine.

— Aș găsi demoralizant să fiu un perpetuu spectator !

— Aici împăratul este de aceeași părere. Tocmai a proclamat ținerea unor „Jocuri Romane“, la patru ani o dată, după modelul Jocurilor Olimpice, fără-ndoială nădăjduind că ne vom transforma cu toții în entuziaști atleți. Dar chiar dacă partidele preiau aceste jocuri, ceea ce nu pare probabil, nu prevăd nici un viitor atletismului. Lăsînd la o parte muzica populară și dansurile de la teatru, Roma se interesează de puține lucruri în afară de proble-

mele sexului, de gladiatori, curse și pariuri ; n-avem pretenția să fim niște greci idealști.

Un afiș pe o casă, anunțînd o luptă de cocoși, atrase atenția filozofului — unul din luptători era din Myconos. Insistă să meargă acolo. La intrarea acestui Colosseum în miniatură stăteau cîțiva oameni și însciau pariurile pe alune. Spectatorii purtau haine cîrpite și murdare ; cu toate astea miza pariurilor era scumpă. Filozoful nu se lăsă impresionat nici de duhoarea și adunătura arenei, și nici de picturile obscene de pe pereți. Mă obligă să stau jos timp de trei lupte pînă cînd cocoșul din Myconos fu adus înăuntru, ca luptător principal, de către un compatriot chel al filozofului.

Deși o pasăre mică, zeilor, ce luptă !... Cocoșul cel mare de Tanagra porni atacul, îl lovi în cap pînă-l umplu de sînge : dar el își ținu ciotul de creastă ridicat și se bătu ca vulturul lui Jupiter. Curînd îl dibui pe cel din Tanagra și-și luă revanșa. Zbură în sus cît putu și, cu o singură lovitură, prea repede spre a fi urmărită de noi, își înfipse pintenii drept în capul celuilalt.

— Cerule, ce sincronizare ! exclamă entuziasmat filozoful.

Făcu atîta caz de cocoșul ăsta, de parc-ar fi salvat toată Grecia de la dezastru.

L-am tachinat :

— Așadar, iată-te convertit la părerile romane asupra sportului ? Adineauri chiar, te supărai fiindcă ne place să privim gladiatorii omorîndu-se între ei pentru amuzamentul nostru.

Își avea răspunsul gata pregătit :

— Cine trebuie să-i învețe pe cocoși la o școală de gladiatori ? Cine-i obligă să se bată cu deznădejde, ca nenorociții voștri de bandiți, pentru a scăpa de temniță sau de galere ? Cine stă cu un bici în spatele lor ? Cocoșii se bat din libera lor voie, fiindcă așa le e firea — în curtea de păsări, ca și în arenă.

— Nu-i subestima pe gladiatorii noștri, i-am spus. De exemplu Hermes, conducătorul echipei Albastre la Colosseum ; e un ucigaș înăscut și se bucură de fiecare clipă de viață, în afară de timpul cât este în spital.

Ne-am grăbit să ajungem la Circul cel mare, trecînd pe sub arcul lui Titus, și l-am găsit pe Opimus, vînjosul șef al partidei Albastre, fierbînd de mînie în afara cabinei lui.

— Ai întîrziat, Glabrio ! răcni el. Aleargă să cercetezi harnașamentul. Grăbește-te ! N-a mai rămas decît un sfert de oră !

— L-am cercetat înainte de masă, domnule. Scorpis era cu mine. Întreabă-l. De-atunci l-a păzit Zeno.

— Zeno ! Ce-mi pasă mie de el ? se-nfurie și mai mult Opimus. Cum pot să știu că n-a fost ademenit de ceilalți ? Zeno-i un Roșu, nu-i angajatul meu. Nu știi că în cursa asta e pus în joc un milion ? Mai cercetează toate o dată ! Și grăbește-te, îți zic !

M-am dus în camera harnașamentului, cu un grăjdar, am deschis ușa și am mai cercetat o dată. Carul poleit în aur, încrustat cu lapis la-

zuli și turcoaze, nu era în seama mea — nici măcar inelele harnașamentului. Dar curelele carurilor, da. Le-am plătit în rate — treizeci de yarzi de piele de bou nouă, fără nici un cusur, rezistentă și suplă pe toată lungimea ; înnăditurile cusute și răscusute cu ață din mătase de vulpe. Apoi friele : și ele noi-nouțe. Harnașamentul : sănătos, deși decorat cu prea multă risipă. Detest să văd piele bună stricată cu plăci și bijuterii și amulete ; dar oricum, dacă mulțimea admiră nimicuri de-astea... În sfârșit, bucățile de bronz. Mi se cere să le spăl înainte de fiecare cursă, de teamă să nu le fi pus careva vreun narcotic și să folosesc apă dintr-un vas sigilat. Grăjdarul se hlizește la mine, urmărindu-mă.

— Totu-i în ordine, domnule, i-am raportat lui Opimus.

Grăjdarii scoaseră carul lui Scopus, îi întăriră osia și azvîrliră hamurile peste armăsarii care așteptau. Mai întâi atelajul — o pereche potrivită de cai roibi din Tesalia, de o parte și alta a carului. Apoi cei doi telegari murgi ; această cursă e totdeauna contra soarelui, astfel încît caii urmăritori sînt prinși puternic în inelele din partea exterioară. O mîna de grăjdari ne privesc posomorîți. La circ nimeni n-are încredere în nimeni.

Și-acum, ascute-ți urechea pentru un secret al grăjdarilor ! Noi, Albaștrii, ne hrănim armăsarii cu un terci de orz în care punem puțină carne de cal crudă, tocată — asta-i face adevărați canibali ! Îți amintești cum regele Diomede,

pe care l-a omorât Hercule, își hrănea iepete cu carne de om ? Pe vremuri rîdeam zicînd că-i născocire de poet, dar acum știu cu ce lăcomie înghit caii carnea. Verzii n-au descoperit încă de ce Scopus, pe lîngă minunatul lui fel de a conduce, cîștigă cu caii lui cîte-o jumătate de lungime în plus la fiecare tur. Au încercat să le dea cailor lor tot felul de stimulente, chiar stridii cu piper. Dar, de fapt, trebuie să le dea carne crudă, fie de bou, fie de cal.

Scopus ieși din camera în care se îmbrăca, într-o tunică de mătase albastră ca cerul, avînd picioarele înfășurate în lungi benzi din piele de țap, cu o cască de pînză, cuțit și bici, ținîndu-și bărbia falnic scoasă înainte.

— Totu-i gata ? îl întrebă pe Opimus.

— Totul, campionule. Cum te simți ?

— Așa cum arăt.

L-am scos pe filozof din visurile lui :

— Nu pariezi ?

— În viața mea n-am pariat — nici măcar pe cocoși.

— Cum ? Ești încă fecioară ? Trece-mi mie norocul tău, în numele Cerului ; pune un pariu de fecioară în numele meu ! Îți dau jumătate din cîștig — jur.

— E-mpotriva principiilor mele.

— La naiba cu principiile ! Ia punga asta, trebuie să fie vreo nouăzeci și șase de piese de aur în ea. Aleargă peste drum la Verzi și pune toată suma pe Scopus. Înseamnă-ți pariul la cei care înregistrează pariurile. Verzii își închiuie că Thallus va cîștiga, așa că n-accepta mai

puțin decît o cotă egală ! Pariu de fecioară, zeilor ! Nu știu ca vreodată rămășagul unei fecioare să dea greș. Dacă nu m-ajută, myconianule, te rup în bătaie.

Luă punga în silă și făcu pariurile, obținînd chiar cotă egală. Aș fi putut să pariez mai bine, probabil, pentru că Thallus și Scopus erau aproape egal considerați, și cinci la unu era cota față de restul concurenților. Cinci la unu ar putea să pară o cotă mică, dar gîndește-te cîți jucători înflăcărați mizează împotriva !

Ne așezarăm în jeturile noastre de marmură, în față, deasupra celorlalți, alături de restul „familiei“ lui Scopus : antrenorul lui, maestrul de car, șeful grăjdar, veterinarul și prietena lui Scopus, cea cu ochii verzi, Bufotilla. Locurile se dau aici în ordinea venirii, în afară de cele din loja imperială și cele rezervate pentru senatori, campioni și oficialii partidelor, ca noi. Din cauza asta, mii de amatori de sport fac coadă de cu seară, pentru a apuca locuri bune la deschiderea porților, în zori. Dacă vin doar cu un ceas mai tîrziu, nu mai găsesc decît locuri în picioare. Nu poți să știi niciodată lîngă cine stai ; pe soția mea, care e din Siria, am întîlnit-o pentru prima dată la o coadă la circ...

„Familia“ lui Thallus stătea lîngă noi, despărțindu-ne doar un pasaj. Haina cenușie a filozofului îi puse-n mare încurcătură.

— Ce-are Scopus cu filozofia ?! se mirară ei. De filozofie se ocupă generalii și oamenii de stat în retragere. Oare Scopus are de gînd să se retragă ?

Î-am lăsat să se mire. Între familiile rivale zburară tot felul de glume și insulte.

Filozoful fusese nemaipomenit de impresionat de numărul mare de spectatori de la Colosseum ; dar aici, la Circul cel mare, nu-i veni să-și creadă ochilor.

— Ce de oameni ! Ce de oameni ! îngăimă el, rotindu-și ochii în jur.

— Tot circul e tixit, am spus eu. Peste un sfert de milion de persoane. Inclusiv împăratul Domițian — acolo sus, îmbrăcat în roșu. Cu haine de purpură, cu cununa de aur pe cap și cu piticul favorit alături.

Îmi amintesc că veterinarul ar fi spus că se simțea îngrijorat. Auzise în mulțime că Albaștrii au fost înfundați.

Numaidecât i-am cerut explicații :

— Cum adică „au fost înfundați“ ? Și de cine ? Ia să vedem : noi sîntem răspunzători de întreaga cursă. Numai de Scorpus nu sîntem răspunzători, și de el are grijă Bufotilla. Ai ceva împotriva Bufotillei ?

— Mai bine n-ar avea ! spuse Bufotilla, înțepată.

— Nu, nu vorbi așa, interveni veterinarul. E doar o impresie, oarecum nelămurită. Verziiăștia par atît de-al naibii de siguri pe ei.

Trompetele răsunară și, în mijlocul unor ovații frenetice, cele patru atelaje intrară la trap și se aliniară la start. Tragerea locurilor a fost nefericită. Scorpus căpătă culoarul din afară ; partenerul său, Roșul, îl căpătă pe cel dinăuntru, și între ei Verdele și Albul — astfel

încît dinăuntru în afară culorile erau : Roșu, Alb, Verde, Albastru.

O zi frumoasă, caldă, fără vînt. Circul vast era tixit ; nisipul fin strălucea auriu ; conducătorii de care stăteau ca niște zei, lăsîndu-se ușor pe spate, cu frîele încolăcite în jurul taliei ; caii, purtînd insignele colorate, dădeau din picioare, sforăiau. Deasupra lor, pe strîmtul terasament în lungul căruia se desfășura cursa, se ridica uriașul obelisc adus de August din Egipt, flancat de statuile de marmură ale lui Neptun, Hercule și Divinii Gemeni. De asemenea, bronzuri ale cezarilor zeificați : August, Claudiu și Vespasian — care fiecare în timpul vieții patronase cu generozitate circul.

Împăratul își flutură ușor eșarfa pentru a semnaliza „Începeți“. O altă trompetă răsună ; frînghia întinsă a startului căzu, patru bice pocniră ca unul singur și carele o luară din loc, împrăștiind nori de nisip.

Partenerul Albastrului, Roșul, fiindcă trăsese culoarul cel mai bun, ar fi trebuit să alerge ca un nebun ca să ajungă primul la turnantă, apoi să facă o întorsătură destul de largă pentru a ține Albul și Verdele în loc, lăsîndu-și partenerul Albastru să apară din spate și s-o ia înainte. Am asistat adesea la manevra asta ; dar e nevoie de cap ca s-o faci. De data asta, Roșul nu porni destul de repede, îl lăsă pe Alb să-l înghesuie în terasament, cu patru lungimi înainte de turnantă și astfel îi făcu loc lui Thallus pe culoarul dinăuntru. Scorpis, contînd că Roșul va ajunge neapărat primul la potou, nu și-a lăsat caii s-o

pornească cu toată viteza ; în momentul cînd trecu în goană pe după Alb la turnantă, Verdele era mult înainte. (Aceste două potouri, la fiecare capăt al terasamentului, sînt doi piloni turnați în bronz ; șapte ouă uriașe de lemn se găsesc într-o ramă deasupra lor. Un sclav al împăratului coboară un ou de îndată ce carul din frunte a trecut de potou ; și tot așa cîte unul la fiecare tur, pînă cînd dispar cele șapte ouă. Îi scutește astfel pe cei din care și pe spectatori de a-și mai bate capul cu socoteala.)

Un început rău. Thallus își păstră întîietatea de trei lungimi și își termină primul tur cu o întoarcere atît de bruscă, de-aș fi jurat că o roată i-a șters poleiala pe ambele părți ale bronzului. După el trecu Scorpus, acum la o distanță destul de apreciabilă de Alb pentru a nu se mai teme de el ; deși cu totul neliniștit de tunica Verde de dinaintea lui. Mai tîrziu au auzit că unul din caii noștri nu era în condiții optime.

Trei tururi foarte repezi, nici o schimbare în poziție și, către sfîrșitul celui de al patrulea tur, Scorpus trecu la atac ; alergă un timp umăr la umăr cu Verdele, dar nu reuși să ia culoarul interior la întoarcere.

Patru ouă jos ! Cinci ouă jos !

Din nou Scorpus nu atacă ; aștepta, în ciuda huiduielilor, a protestelor, a fluierăturilor și a strigătelor de încurajare. Așteptă cu răbdare pînă cînd Roșul pierdu un tur întreg și se apropie de terasament la cîteva lungimi în spatele

Albului, cu Verdele amenințînd să-l depășească la turnantă.

— *Ag'ut prima debebas!* strigă Scorpul — care se afla puțin în spatele Verdelui. Fă ceea ce trebuia să faci la prima turnantă!

Roșul înțelese; goni mîncînd pămîntul și de data asta făcu un ocol destul de larg la turnantă pentru a-l trage pe Verde după el. Scorpul întorcînd aproape în unghi drept, răsări din spate atît de pe neașteptate, încît coapsa calului său din afară atinse spatele carului Roșului; i-o luă Verdelui înainte în culoarul interior și cîștigă trei lungimi.

— *Successit et vicet!* urlau Albaștrii. A luat conducerea și o va păstra!

Șase ouă jos!

Acum Albul, chiar în fața lui Scorpul, deși încă în turul al cincilea, alerga în zig-zag, pentru a-l împiedica să treacă. Verdele venea strîns, al treilea. Prins între cei doi rivali ai săi, Scorpul luă o hotărîre curajoasă. Își forță caii să ia ultimul tur cu o întoarcere largă, astfel încît Albul își pierdu și biciul și capul. Confundînd telegarii lui Thallus cu ai lui Scorpul — caii Verdelui fiind tot roibi — îl contracară în momentul critic. Roata lui Thallus se lovi din plin de stîlpul turnantei și carul se sfărîmă. În această fracțiune de secundă, el își folosi pumnul spre a se elibera de frîie. Caii alergară necotro, trăgînd după ei sfărîmăturile carului.

O furtună de ovații și huiduieli. Cursa era a Albaștrilor în mod evident — Scorpul putea s-o termine la trap. Dar pe cînd își biciuia victorioșii

cai tesalieni în mare viteză pe pistă, o arătare mică și zdrențăroasă sări peste barieră și alergă pe nisip, amenințînd cu niște pumni ca de copil și se opri acolo — drept în calea carului! Crezînd că-și va pierde firea sau va da-napoi, Scorpus nici nu frînă și nici nu-l ocoli. Intrusul sări asupra roibilor, apoi căzu urlînd sub potcoavele lor de fier. Căii se speriară, se smuciră și-ntoarseră carul pe loc. Scorpus fu azvîrlit cît colo, și coiful i se izbi amarnic de terasament. Fu tîrît dincolo de potoul de sosire — un tur și cinci lungimi înaintea Albului.

Vacarm de nedescris. Am auzit geamătul de groază al maestrului de car. Și ca într-un coșmar, mi-am auzit propriile mele gemete, de parcă ar fi ieșit din măruntaiele altuia. Scorpus, marele nostru Scorpus! La pămînt în cele din urmă, cu capul făcut țandări și grumazul rupt! Jocul se sfîrșise. Plîngeam ca niște copii orfani.

Bufotilla leșină, și veterinarul se apucă s-o îngrijească. Mi-a părut bine că-și pierduse cunoștința. Țineam cu toții foarte mult la ea. Trebuia să se mărite cu Scorpus de Anul Nou. Nu există cuvinte de consolare în asemenea situații...

Alt vacarm. Juriul semnala victoria Albastrului. Cineva mă trase de mîneacă :

— Ți-ai cîștigat cele nouăzeci și șase de monede de aur, spuse filozoful. Renunț la partea mea. Ar fi o rușine să profit de moartea unui om.

N-avea nici o logică. Morții nu înving la curse, și hotărîrea juriului dovedea limpede că

Scorpus fusese tîrît viu dincolo de marcaj. Dar ce să mai argumentez !

— Ce durere ! Ce nenorocire ! mă jeluiau. Scorpus s-a dus ! Ucigașii de Verzi trebuie să fi contat pe zdrențăros pentru a le salva pariurile. Să fie vreun sinucigaș nenorocit, care-a pariat prea des contra lui Scorpus ? Doar n-am să m-apuc să cred că un om ar fi putut să se cațare pe bariera aia fără să fi fost împins !

Și atunci se deschiseră catapultele imperiale ; o salvă de gratificații căzu ca grindina printre staluri. Unele erau în bani, de la o monedă de aur pînă la o sută ; alte gratificații aveau chiar o valoare mai mare : daruri de ferme, case, prăvălii, proprietăți confiscate de împărat de la nobili exilați, sau rămase lui prin testamente.

— Nu mai pot să rabd ! exclamă filozoful cu o voce ascuțită. Chiar mîine mă-ntorc în Myconos, dacă zeii cei binevoitori îmi vor înlesni plecarea.

Și faptul că zeii erau binevoitori și chiar foarte binevoitori, se dovedi prin cea mai ciudată coincidență. O gratificație lovi capul unei femei din spatele nostru și căzu în poala filozofului. Îl înzestra cu o corabie de cincizeci de tone — „Noroc Bun“, care tocmai pleca din Neapole ; asigurată și în bună stare. Nu-i ăsta un noroc de fecioară ? Și numai cu cinci zile mai tîrziu, o decizie imperială exila toți filozofii din Roma !

De la moartea împăratului Titus n-am mai văzut funeralii ca acelea. Poetul spaniol Martial scrise un grațios necrolog : „Să lăsăm Victoria

să-și frîngă cu durere ramul etc. etc..." De asemenea un epitaf : „O soartă invidioasă, numărîndu-i victoriile lui Scorpus, hotărî că în al douăzeci și șaptelea an al vieții lui, cîștigase destul pentru o existență de om ; și-atunci își luă foarfecile și-i tăie firul vieții". Nu mă pricep la versuri, dar am admirat sentimentul.

Thallus i-a urmat lui Scorpus ; iar noi, Albaștrii, rar mai cîștigăm în zilele de-acum. Pe urmă, nici cursele nu mai sînt ce erau : împăratul, din neînțelese motive de stat, formă două partide noi : Purpură și Aur. Hărțuiții noștri înregistrați de pariuri nu știu de loc cum să mai socotească însemnele.

Și sînt sătul și de Colosseum. Hermes, gladiatorul meu favorit, părăsi spitalul prea devreme, și în primul spectacol a fost tăiat bucățele. Și să mai vorbești de Viață Plăcută ! Dacă lucrurile n-au să se îmbunătățească în curînd și dacă cumva am să chelesc de-atîtea necazuri, aproape că-mi vine s-o pornesc și eu spre Myconos și să deschid acolo o mică și liniștită arenă de lupte de cocoși.

POVESTIRI
MAJORCANE

6 TAURI CURAJOȘI 6

Scumpă mătușă May,

N-are să-ți treacă niciodată prin minte ȃ mi s-a-ntîmplat ieri, de Înălțare, în 'afară de faptul că a fost ziua mea. L-am întîlnit pe noul nostru poștaș la ușa din față și am primit felicitarea pe care mi-ai trimis-o : „Acum ai unsprezece ani...” Îți mulțumesc foarte mult ! Poștașul era un tînar cu păr foarte lung, și voia să știe ȃ scria în scrisoare. Așa că i-am spus. Pe urmă m-a întrebat dacă cunosc familia de străini Esq. I-am răspuns :

— Nu-i cunosc, dar ia arată-mi scrisorile, te rog ! — și toate erau pentru tata, iar pe zece dintre ele, pe care scria „William Smith, Esq” — poștașul le avea de-o săptămîină.

Așa că ne-a părut bine la amîndoi.

Pe urmă i-am spus că seîor Colom avea să mă ducă la o luptă de tauri, în cinstea zilei mele de naștere, și atunci fața i se lumineă ca o lanternă chinezească.

L-am întrebat :

— Sînt curajoși taurii ăștia ?

Iar el îmi răspunse :

— Fată, sînt un scandal !

M-am mirat :

— Cum adică, un scandal ?

Și el îmi explică atunci că Poblet, matadorul cel mai mare, îi scrisese prietenului său, don Ramon, care avea o fermă de tauri lângă Jerez și care trebuia să-i procure cei șase tauri pentru luptă, să-i trimită unii care să n-aibă încă greutatea necesară, pentru că nu se simțea prea bine după gripă, și de altfel nici ceilalți doi matadori, Calvo și Broncito, nu erau în formă ; și el îl va plăti bine pe don Ramon și va aranja toate pe ascuns cu direcția arenei de tauri. Așa că totul era în ordine pînă în momentul cînd noul guvernator general al Majorcăi, care e președintele arenei și un om foarte corect, se duse să vadă taurii în timp ce erau descărcați la țarm. Le aruncă o privire și porunci : „Cîntăriți-i“. Așa că fură așezați pe cîntare și cîntăreau aproximativ cu o jumătate de tonă mai puțin decît trebuia.

Atunci guvernatorul spuse :

— Trimiteți-i imediat înapoi și telefonați după alții.

Al doilea lot tocmai sosise cu vaporul. Noul poștaș îmi spuse că erau un dezastru și arătau ca niște jivine primejdioase foarte speciale.

Prietenul meu, señor Colom, este de fapt critic muzical, dar meseria asta nu-i aduce mare venit, de-abia cîteva pesetas pe săptămînă ; așa că își cîștigă existența ca cronicar de lupte de tauri. Un matador care apare regulat în arenă cîștigă aproximativ două sau trei mii de lire de

fiecare luptă, așa că agentul său își poate permite să plătească bine pe cronicari ca să spună cât e de genial și valoros, chiar dacă nu e. Señor Ramon scrie exact ceea ce gîndește despre concerte, dar cu luptele de tauri e altceva ; îl pune chiar pe agent să scrie articolul, pe urmă îl citește ca să n-aibă greșeli de gramatică, mai adaugă cîte ceva și semnează. Așa-i obiceiul.

Oricum, señor și señora Colom și cu mine ne-am dus să vedem lupta, iar flota S. U. A. era în port și doi marinari americani s-au așezat lîngă noi. Se pare că guvernatorul a măsurat cu mîna lui coarnele taurilor și i-a declarat paznicului :

— După ce dobitoacele astea au să moară, am să le măsoz din nou coarnele. Și dacă le-au fost micșorate și ascuțite iar, cineva va intra la închisoare.

Apoi le-a verificat capetele coarnelor să vadă dacă n-aveau vîrfuri mai lungi decît era permis și de asemenea a trimis un veterinar, ca nu cumva să le dea cineva vreun laxativ și să-i slăbească. Vezi dar că devenea palpitant să privești la spectacol.

Guvernatorul era în loja prezidențială și după trecerea în revistă își flutură batista, și trompetele răsunară, și i se dădu drumul primului taur. Era un taur cît toate zilele, care năvăli în arenă ca Îngerul Morții. Dar cînd toreatorii apărură și începură să-și fluture capele pe dinaintea lui, din staluri se porni o rumoare și proteste puternice și strigăte de „Bizgo, Bizgo“, ceea ce

însemna că taurul era sașiu și nu va răspunde capelor.

Atunci guvernatorul puse să-l scoată afară, și Poblet, care-ar fi trebuit să lupte cu el, rânji răutăcios, căci nu existau tauri care să-l înlocuiască. Unul se înecase când să treacă platforma de trecere a vaporului și altul fusese împuns cu coarnele de un alt taur. Guvernatorul se mînie.

Următorul taur era foarte fioros, și toreadorii o luară la goană în spatele adăposturilor să-și salveze viețile. Unul dintre ei nu putu să intre, și atunci se azvîrli peste parapetul de lemn, se cățăra pe el și scăpă în pasajul din spate. Taurul sări drept deasupra parapetului după el, sfărîmă aparatul de fotografiat și ochelarii unui reporter fotograf și-l vîrî în toți sperieții. Mulțimea rîdea în hohote. Pe urmă trompetele sunară din nou și „intră cavaleria” — după cum îi numea totdeauna seînor Colom pe picadori. Taurul se-ndreptă ca din pușcă drept spre primul cal, mai înainte ca peonul care-l conducea să-l pună în poziție de atac, și-l izbi de-i pieri răsufllarea. Picadorul se trezi dedesubt, lovind cu pantoful nasul taurului. Unul dintre cei doi marinari americani leșină și prietenul lui trebui să-l scoată afară. Patru alți marinari americani leșinară în diferite părți ale arenei — cred că sînt un soi de oameni foarte sensibili.

Acesta era taurul lui Broncito.

Broncito e țigan și e logodit cu sora lui Calvo. E foarte superstițios și în dimineața aceea tocmai întîlnise trei călugărițe plimbîndu-se în șir

și-i spusese lui Calvo că n-are să lupte. Calvo îi răspunsese :

— Atunci n-ai să-mi fii niciodată cumnat. Vrei să mă faci de rîs în fața spectatorilor ? Vrei să m-apuc să omor și taurii tăi și pe-ai mei ? Nici mie nu-mi plac mai mult decît îți plac ție.

Așa că Broncito îi făgădui să lupte.

Ei bine, picadorul n-a fost rănit — niciodată picadorii nu sînt răniți. Toreadorii îl traseră pe taur la o parte și peonii ridicară iar în picioare calul, care părea că nu pățise nimic. Picadorii își îndepliniseră bine rolul, la fel și banderillerii. Dar Broncito tremura. Făcu vreo cîteva pase nenorocite, stînd cît mai departe cu putință, pe urmă-i înălță o rugăciune Fecioarei Mîntuirii, cea care-i scapă pe matadori de la moarte trăgîndu-l pe taur la o parte cu o pulpană a mantiei ei albastre. Se-ntîmplă ca taurul să stea tocmai în poziția cea mai bună, cu picioarele depărtate, încît Broncito îi împlîntă lancea și-l ucise dintr-o lovitură. Spectatorii au fost furioși fiindcă nu „jucase“ taurul de loc, și tocmai jucatul taurului este ceea ce ei plătesc să vadă.

Al treilea taur era al lui Calvo, și Calvo a fost grozav de curajos pentru că îi era atît de rușine de Broncito ; făcu zeci de pase frumoase, înalte și joase, ba și veronici și unele pase-fluturi, pe care cu toții, în afară se señor Colom, le găsiră minunate. Señor Colom îl cunoscuse pe marele Marcial Lalanda, cel care perfectase pasele astea pentru prima oară, și spuse că ale lui Calvo erau smucite și stîngace ; cu toate că, bineînțeles, nu putea să scrie asta în ziarul lui.

Calvo ucise taurul după două încercări și fu răsplătit dîndu-i-se amîndouă urechile animalului. Peonul-șef tăie și coada și i-o întinse, dar guvernatorul semnalase numai pentru urechi, așa că peonul fu amendat cu cinci sute de pesetas pentru îndrăzneală.

După pauza cu alune și apă minerală, veni din nou rîndul lui Poblet. Taurul lui intră în pas de plimbare, liniștit, aruncă o privire de jur împrejur și se așează jos în mijlocul arenei. După mai multe întepături și huiduieli, la care el nici nu se uită, trebuiră să trimită după o pereche de boi alb cu negru, cu clopote, care intrară în arenă și-l hotărîră să iasă. Cunoști povestea taurului Ferdinand? Tot sfîrșitul e fals. Tauri ca Ferdinand nu se mai întorc la fermă să mănînce margarete. Mi-e teamă că sînt împușcați de Garda Civilă, cînd ies din arenă, ca dezertori în luptă.

Publicul deveni nerăbdător. Huiduielile și fluerăturile nu mai conteneau, dar al cincilea taur (din nou al lui Broncito) era cît un munte, lucios, și cu coarnele ca niște colți de elefant. Broncito era înnebunit de groază și cum amîndoi caii fură trîntiți la pămînt mai înainte ca picadorii să aibă timp să-și folosească lăncile, și doar un singur banderillero a fost destul de voinic spre a-și înfige bine banderillele, el se făcu alb ca hîrtia. Se prefăcu că „joacă” taurul, dar de fapt acesta îl fugări prin arenă, și mulțimea izbucni în rîs și-și bătu joc de el. El le arătă pumnul și ceru muleta roșie și sabia, și atunci — ia ghicește! Ucise taurul cu o lovitură laterală

în plămîni, în loc de a lovi cum trebuie, între umeri. Se lăsă o tăcere înspăimîntătoare printre spanioli, care nu-și puteau crede ochilor — parcar fi fost la o vînătoare de vulpi ; dar ovații furtunoase răsunară din partea marinarilor americani, care credeau că Broncito fusese foarte isteț. Pe urmă, bineînțeles, ovațiile fură acoperite de cele mai frenetice huiduieli, și guvernatorul sări în picioare și blestemă îngrozitor. Numai-decît după asta doi *guardias* îl arestară pe Broncito și-l duseră la închisoare.

Ultimul taur era categoric cel mai bun dintre toți șase și Calvo era mai dornic ca oricînd să arate ce știe. El voi să capete amîndouă urechile și coada și piciorul (care nu se dă aproape niciodată) și cînd ajunse să joace taurul, își închină jocul publicului și făcu lucruri minunate, minunate, fantastice. Este-un fel de rampă în jurul zidului de lemn, care-i ajută pe toreadori să se cațere spre a-și salva viețile. El se așează pe ea, pentru a nu-și lăsa posibilitatea nici unei scăpări și acolo își făcu pasele. Pe urmă înge-nunche și-l lăsă pe taur să-i atingă tresele de aur de pe piept. Și mai făcu și cîteva veronici formidabile, și dintr-odată se-ntoarse cu spatele și plecă de-acolo, lăsîndu-l pe taur ca un prost. Calvo îndepărtase pe toți toreadorii și mulțimea deveni nebună de bucurie. Dar un idiot își azvîrli pălăria în arenă, ceea ce înlătură atenția taurului de la muleță, și Calvo fu împins cu coarnele în coapsă și aruncat în aer și azvîrlit la pămînt. Pe urmă taurul încercă să-l

omoare. Nu știu câți marinari mai leșinară ; eram prea ocupată să număr.

Deodată un *espontaneo*¹ în uniformă cenușie, cu păr lung, se azvîrli pur și simplu în arenă, înhăță sabia lui Calvo și muleta lui roșie și îndepărtă taurul. Era prăpăditul nostru de poștaş nou ! Și-n timp ce peonii îl duceau pe Calvo la infirmerie, el jucă plin de curaj taurul și fu răsplătit cu ovații de entuziasm, mai puternice chiar decît pentru Calvo, iar guvernatorul personal aplaudă, cu toate că poștaşul comitea o crimă. Fiecare se aștepta ca Poblet să intre și să încheie cu taurul, dar Poblet fusese și el arestat pentru că-l insultase pe un locotenent al Gărzii Civile fiindcă-l insultase pe Broncito, așa că nu mai rămăsese nici un alt matador. Dar Calvo ceru să fie lăsat poștaşul să răpună taurul, pentru că îi salvase viața. Guvernatorul consimți și, cum mă frămîntam nebunește pe locul meu, poștaşul îmi recunoscă rochia galbenă și-mi dedică taurul mie — mie, mătușă May ! Fiindcă era ziua mea, și din pricina aceluia Esq. Și cu toate că bietul băiat era cam stîngaci și fără experiență, după cum a spus (și a scris) señor Colom, reuși să-și ucidă dușmanul la a doua încercare.

După asta, bineînțeles, a fost și el arestat. Toți *espontaneos* sînt arestați.

Dar guvernatorul îi dădu drumul cu o ca-
uțiune, și o cutie mare cu havane adevărate.

Iubitoarea dumitale nepoată,
Margaret

¹ Amator (span.).

O BICICLETĂ ÎN MAJORCA

N-a fost totdeauna ca acum, în Majorca. Înainte vreme, era considerată insula cu cele mai puține delictе din Europa. Cînd m-am înapoiat acolo cu familia mea, puțin timp după terminarea celui de-al doilea război mondial, mai puteai încă să-ți atîrni geanta într-un copac și întorcîndu-te peste trei luni să-ți găsești intact tot ce aveai înăuntru. Afară doar, bineînțeles, dacă cineva, neavînd mărunțiș, nu punea în schimb o bancnotă de aceeași valoare.

Iar dimineața asta mi-o pierd pe coridoarele bătute de vînt ale tribunalului din Palma, din cauza bicicletei „sustrase” a fiului meu William. El i-a împrumutat-o acum un an fratelui său mai mic Juan, cînd propria bicicletă a lui Juan... dar să uităm deocamdată de bicicleta lui Juan și să ne ocupăm de cea a lui William. Pe amîndouă le-am adus din Anglia. Bineînțeles că spaniolii știu să umble pe bicicletă; la cursele cicliste sînt adevărați eroi, și mortalitatea printre campionii de profesie e mult mai mare decît printre luptătorii de tauri. Într-o firidă din zidul clubului ciclist din Palma e prevăzut un al-

tar pentru unul din membrii lui, mort pe un drum de munte în timpul Turului Spaniei — pedalele și pantofii lui sînt agățați în spatele unei plăci a Sfîntului Cristofor, cu lumînări mereu aprinse. Alți membri ai clubului, care au murit în circumstanțe mai puțin glorioase, nu sînt atît de comemorați. Noi, englezii, ne pricepem însă, cel puțin, cum *se fac* bicicletele. Mă grăbesc să adaug că nu vreau să critic modul de fabricație, în genere, al spaniolilor. Se-ntîmplă însă ca englezii să fie specialiști în acest anume meșteșug ; ei exportă cantități importante de biciclete chiar pretențioaselor State Unite. Guvernul spaniol nu va admite, bineînțeles, că oricine în lume ar putea face ceva mai bine decît spaniolii și desigur că-i rostul guvernului de a întreține încrederea în iscusința industrială a națiunii sale. Această atitudine, oricum, îi face să-i fie destul de greu unui spaniol sau unui cetățean străin în Spania — tocmai aici vreau să ajung — să importe o bicicletă englezească, în deosebi cînd rezervele spaniole de lire sînt scăzute. O astfel de persoană trebuie să completeze cincisprezece formulare în cîte cinci exemplare, dînd toate datele asupra persoanei sale, precum și cel puțin asupra celor mai apropiate rude, și arătînd motivul pentru care cere să i se permită importul unei biciclete englezești (cu toată taxa de import spaniolă de 100%) în loc de una mult mai bună, fabricată local, și care poate fi cumpărată la jumătate preț. După ce aștepți cincisprezece luni răspunsul, în timp ce rezervele de lire continuă să scadă, sînt șanse

ca răspunsul să sune cam așa : „Ne pare rău să vă informăm că cota de import pentru biciclete a anului trecut a fost acoperită ; de aceea vă sfătuim să completați formularele necesare, în cinci exemplare, pentru cota anului în curs” — an care — propriu-zis — se terminase cu trei luni mai înainte. Așa că cel mai simplu mod de a importa o bicicletă englezească, după cum am aflat de la un funcționar prietenos de la primăria orașului, este să vii cu ea la graniță, pregătit să plătești taxele de import în bani gheață și să insiști să intri cu ea.

— Dacă sînteți însoțit de copii, spuse funcționarul prietenos, n-o să aveți neplăceri. Toți spaniolii sînt binevoitori cu tații osteniți ai unor familii care au călătorit mult cu trenul.

— Și dacă am nenorocul să dau peste unul care face excepție ?

— Atunci încercați un punct de frontieră ceva mai sus, în Pirinei. Se-ntîmplă ca salariații posturilor îndepărtate să nu fie bine informați asupra taxei de plată a unui cetățean străin din Spania pentru bicicletele de import. Cînd călătorul se-ntîmplă să fie un tată de familie obosit, ei pot să-l sfătuiască — de fapt așa s-a și-ntîmplat — să-și frece cu puțin noroi bicicleta, astfel încît să pară veche. Fiul lui poate astfel să treacă cu ea peste frontieră ca un turist în timpul verii.

E-o poveste lungă... Oricum, am adus bicicleta lui William în Majorca, destul de legal. Asta se întîmpla în 1949, și n-am avut cu ea la început nici un fel de necaz. Bicicleta englezească

era foarte admirată pentru calitatea cadrului și pentru că era singura pe insulă ale cărei roți aveau ramă și spițe de oțel inoxidabil, frîne care într-adevăr frînează și un angrenaj eficient de trei viteze. Pe urmă, în jurul anului 1951, vizitatorii englezi, francezi și americani avură fantezia de a face din Majorca — Insula Dragostei, Insula Liniștei, Paradisul în care soarele strălucește totdeauna și unde poți să mănînci împărătește cu un dolar pe zi, incluzînd și băutura. Un val de prosperitate atinse aceste țărături și cu toate că statisticile arătau că aproximativ 30% din căutătorii paradisului se întorc acasă, rămîneau oricum totdeauna alții, milioane. Ceea ce înseamnă, desigur, că hoți, cerșetori, vînzători de stupefianțe, escroci, pești, pervertiți, invertiți, devertiți și circumvertiți se-mbulzeau de asemenea din toate părțile lumii — dintre care nu mai puțin de 97% rămîneau. Preocupările lor îndoielnice așază poveri incomensurabile pe umerii blîndeii Gărzi Civile. Repet : „blîndeii“. Garda Civilă e cît se poate de amabilă, nobilă, corectă, curajoasă, binevoitoare, incoruptibilă și dintr-o bucată. Cei din Garda Civilă sînt probabil singurii spanioli fără complexul de inferioritate național de-a nu fi luptători de tauri, complex care-i roade pînă și pe cicliștii de curse. Sînteți îndemnat cu toată seriozitatea de-a vă abține să rîdeți de cei din Garda Civilă, cu coifurile lor ciudate de lac și să le spuneți că sînt ca de operetă. Acest antic acoperămînt al capului ocrotește de obicei oameni ade-vărați.

Una din cazărmile Gărzii Civile se află chiar după colțul unde se găsește locuința noastră din Palma. Înăuntru încăperile sînt oarecum austere, aducînd cu cele din închisoarea care a fost de curînd dărimată la Boston — cum îi zicea oare ? Cea în care fuseseră atîtea răzvrătiri ! Cunosc vreo doi sau trei dintre membrii Gărzii Civile, iar familia mea are chiar o invitație permanentă la expoziția lor anuală de la 1 martie (ziua Îngerului Gărzii), ceea ce nu e puțin lucru. Așa încît, în acea seară a anului 1952 cînd bicicleta lui William a fost furată din holul casei unde locuim — noi stăm la etajul II — m-am dus drept la unul din gardă — unul pe care mi-l aminteam că în 1929 fusese un copil dolofan și murdar — și i-am cerut să acționeze numai-decît. El și-a chemat un coleg, în haine civile, ai cărui copii învățaseră la aceeași școală cu ai mei, și-l trimise la șatra de țigani de lîngă uzina de gaz. (Unul din semnele prosperității Majorcăi era și invazia de țigani nedisciplinați și pitoresc de murdari din sudul Spaniei.) Șatra, formată din bordeie mici de piatră, nelipite cu mortar, fără uși, acoperite cu plută, zdrențe și bucăți vechi de tablă ruginită, e locul unde în mod obișnuit se caută bicicletele furate. De data asta, însă, n-o nimeri. Și pe cînd cel în haine civile se întorcea abia trăgîndu-și picioarele și ajunsese în dreptul cazărmii — pe a cărei intrare stă scris „Totul pentru Patrie“ — o bicicletă se năpusti de peste drum, gonind fără nici un control, trecu razant pe lîngă el și sui, îngrămădindu-se, pe-un stîlp de felinar. Cel

care o conducea, un tânăr fără multă minte din Minorca, a fost destul de greu avariat, ca și bicicleta lui William. Neobișnuit cu un motor în trei viteze, bietul om schimbă viteza pe când trecea prin fața cazărmii, fără să se oprească din pedalat, rupse un zimț din cutia cu viteze, și atunci își pierdu capul, echilibrul, conștiința și libertatea. A trebuit să semnez o lungă reclamație împotriva celui din Minorca și de asemenea să jur că bicicleta era a mea, înainte de a mi se permite să mi-o iau înapoi.

— Bagă de seamă, spuse locotenentul, va trebui s-o aduci ca mărturie la proces. Cum te cunoaștem, poți s-o păstrezi temporar, dar ai grijă de ea !

Valul de prosperitate a cauzat o asemenea gîtuire a activității judiciare, încît cazul se mai găsește încă pe rol. Prizonierii au dreptul să fie eliberați pe cauțiune, dar cel din Minorca nu și-a putut permite nici măcar să plătească avaria suferită de bicicleta lui William, așa încît dacă n-o fi murit din cauza rănilor căpătate, cred că vreo închisoare oarecare îl mai ține încă și acum. Tot ce pot spune e că presa locală n-a pomenit nimic despre întîmplarea asta. Un tânăr englez, o cunoștință de-a mea, a avut nu de mult ocazia să cunoască mizeriile unei închisori din Palma : i se imputase că a fost beat și-n posesia unei arme ucigătoare. După ce guvernatorul îi dăduse drumul, în urma unei favori din partea consulului englez, mi-a povestit o sumedenie de lucruri despre închisoarea aceea.

Un prizonier putea să capete scutire de o zi de pedeapsă pentru fiecare zi completă de muncă voluntară (adică să îndeplinească coșuri din frunze de palmier pentru turiști, pe care scrie „Suvenir din Majorca“ și care mai au și câteva flori de rafie colorată); de asemenea, o scutire de două zile pentru munca suplimentară depusă în zilele de duminică și de sărbători naționale. Singurul deținut, în afară de englez, care refuza să lucreze, era un hoț de buzunare din Valencia, găsit vinovat de mai multe delictе, și care fusese condamnat pentru o perioadă totalizînd o sută optzeci de ani. Din descrierea prietenului meu, pare o închisoare de modă foarte veche în ceea ce privește paturile, canalizarea și dependențele — „curat secolul XVIII, o piesă de muzeu“. Dar jocul de cărți, băutura, cărțile needucative (adică cele care nu erau de rugăciune) și țigările americane erau interzise. Dintre cei unsprezece delincvenți cu care își împărțea celula — trebuiau să-și împartă cele trei paturi în patru schimburi — nici unul nu era majorcan, pentru că aceștia rareori comit delictе (afară de cazul cînd contrabanda nu este considerată ca atare, ceea ce rămîne o problemă deschisă) și se găsește oricînd o cunoștință apropiată sau depărtată care să-i plătească cauțiunea.

Ei bine, cînd va veni la rînd să fie judecat cazul bicicletei, poate chiar în acest an, și individul din Minorca va fi condamnat pe zece ani, poate va reuși pînă atunci să fi și scăpat de ea și să fie iar un om liber, cu bani în buzunar — plata de 10% pentru fiecare coș îndeplinit, scă-

zînd cheltuielile pe cîte o cafea sau pentru bărbierit. Între timp noi am reparat bicicleta, care pierduse bara unei pedale, și i-am adăugat un far spaniol și o apărătoare spaniolă de noroi, cele originale fiind pierdute. Motorul de trei viteze nu mai e ce-a fost, dar bicicleta tot mai merge, cu toate accidenteale ulterioare pe care le voi povesti.

Acum, să povestesc despre bicicleta lui Juan, importată de asemenea legal, sau aproape legal. Am ales-o roșie ca o cutie de scrisori, să bată la ochi, pentru că valul prosperității creștea mereu și nu voiam să ne fie furată.

Cum Juan era un copil model, păstră bicicleta ca ochii din cap, frecînd-o în fiecare zi cu o cîrpă înmuiată în ulei, apoi cu o perie și, în sfîrșit, cu săpun.

Într-un ceas rău l-am dat la o școală — hai să zicem la San Rococo — considerată cea mai bună școală de băieți din Palma. Juan e protestant și respectabilii preoți care conduc San Rococo-ul nutreau speranța de a-l cîrmi în turma catolică, cum tocmai îndreptaseră într-acolo pe un mic danez, doi mici nemți și pe un alt mic englez. Dar Juan, care moștenise un amarnic sînge protestant de la amîndoi părinții, rămase neclintit. Preoții, înșelați în așteptările lor, își retraseră protecția părintească și Juan se trezi asaltat de un grup de colegi. Se-ntîmplase ca Anglia tocmai să bată Spania într-un meci de fotbal — cu 4 la 1 — așa încît băieții spanioli, patrioți, îi acuzară pe englezii victorioși și pe Juan că jucaseră necinstit. Îi azvîrliră cît colo

două din spițele roții, îi aruncară peste zid capacul soneriei, îi distruseră dinamul farului și-i luară pompa. Trebuie spus că nu erau de fel din Majorca, ci fiii unor galicieni veniți de curînd în Palma, odată cu valul de prosperitate economică, și că arbitrul spaniolilor era și el un galician.

— Sînge fierbinte de tineri, oftă părintele Blas cînd i-am reclamat împlinirea. Ar fi aproape imposibil să descoperi numele vinovaților, pentru că la San Rococo nu încurajăm pîra. În plus, neparticiparea fiului dumneavoastră la slujbele creștinești...

Bicicleta lui Juan a fost reparată pe cheltuiala noastră, dar într-o luni dimineată, în timp ce el se găsea la cursuri, i-a fost furată de pe locul de parcare al școlii, din incinta clădirii. M-am dus să protestez chiar în seara aceea.

Părintele Blas radia de încîntare și nici nu-i trecu prin minte să ia lucrurile în serios. N-avea nici o îndoială că unul dintre glumeții lui elevi îi făcea o farsă nevinovată fiului meu. Soluția — sfinte Dumnezeule ! — va apare în ziua următoare și nu trebuie să mă neliniștesc, întrucît locul de parcare era în sarcina unui seminarist demn de încredere.

— Dacă n-apare mîine, am spus eu, vă rog să raportați fără întîrziere cazul la Garda Civilă. Soția mea și cu mine trebuie să plecăm în noaptea asta cu avionul la Madrid și nu putem să ne îngrijim chiar noi de asta. Bicicleta lui Juan poate fi ușor recunoscută și chiar dacă ar fi revopsită...

— Nici o vorbă mai mult, dragul meu domn !
Tot ce spunei este perfect logic, exclamă părintele Blas.

Bicicleta lui Juan, roșie ca o cutie de scrisori, n-a fost înapoiată de nici un fel de elev glumeț. Iar în luna următoare a fost furată o altă bicicletă, și în cealaltă lună încă cinci — toate ale unor băieți care nu erau protestanți. La întoarcerea mea de la Madrid, m-am dus iar să-l văd pe părintele Blas și i-am cerut noutăți. Părintele Blas recunoscuse că între timp nu luase nici un fel de măsuri concrete, întrucât școala fusese preocupată de o serie de exerciții spirituale severe (era o aluzie la neparticiparea lui Juan la acestea) dar a doua zi, fără greș, seminaristul demn de încredere va informa Garda Civilă de misterioasele dispariții.

I-am spus cu fermitate că dacă Juan nu-și capătă înapoi în următoarele zece zile bicicleta englezească importată în mod legal, mă aștept ca colegiul din San Rococo să-mi plătească valoarea ei, care se ridica la două mii de pesetas, inclusiv vama — adică de circa cincizeci de dolari. La despărțire părintele Blas îmi strânse mîna cu căldură ; îmi va scrie numaidecît după ce va discuta cu colegii săi reverenzi. Răspunsul sosi cu puțin înainte de trecerea termenului, incluzînd o notă a școlii : o notă scurtă în sensul că după opinia juriștilor consultați de colegiul din San Rococo, numitul colegiu nu-și lua nici o responsabilitate în legătură cu dispariția bicicletelor din locul de parcare, întrucît nu s-a

luat elevilor nici un fel de taxă pentru privilegiul de-a le păstra în timpul orelor de școală.

Te-nveți curînd în Majorca să nu te-apuci să dai în judecată pentru ceva atît de puțin important ca o bicicletă. O acțiune juridică, știam, ar costa mult mai mult decît valoarea bicicletei și ar trebui să treacă un an sau doi mai înainte de-a ajunge procesul în fața tribunalului ; și-afară de asta, după cum mi-a atras atenția frizerul meu, cînd am discutat problema cu el, biserica este aceea care cîștigă totdeauna — și a cîștigat totdeauna, în afară de epoca nedreptelor regimuri liberale de la începutul secolului al XIX-lea și sub tot atît de nedreapta republică. Așa încît, pur și simplu, l-am luat pe Juan de la școală, i-am scris părintelui Blas o scrisoare politicoasă mulțumindu-i pentru grija depusă cu educarea fiului meu și am omis de-a plăti taxele școlare. Scrisoarea avea două ținte : San Rococo nu mă va da niciodată în judecată, căci un proces i-ar costa mult mai mult decît taxele școlare, și reclamația mea pentru bicicletă n-ar aduce nici un bine școlii, mai ales dacă avocatul nostru ar cita și celelalte șase furturi, ca dovadă a neglijenței lor.

De atunci Juan a luat cele mai multe lecții acasă, dar urmează clasa de franceză la *Alliance Française*. Iar William, care învață acum în Anglia, i-a lăsat între timp propria lui bicicletă s-o folosească în timpul școlii. „Și dacă uiți vreodată s-o încui cu lanț și lacăt, cît sînt plecat, te omor !“

Asta ne aduce în luna februarie 1957, când am avut de ținut niște conferințe în Statele Unite. Prietenii mei din Majorca erau îngrijorați că plec în țara aia de gangsteri, de nevropați, Piei Roșii și șerifi, cu care-i obișnuiseră filmele de cinema; cei mai pioși dintre ei, cred că aprindeau lumânări pentru mine la sfînții lor favoriți. Am fost primit cu multă larmă cînd m-am întors acasă cu tot bagajul — bomboane, obiecte de nylon, discuri cu rock'n roll, film Polaroid, papuci-balerin, un cap-statuetă de panamaian — și cu articole de bun-venit pline de respect în presa locală. Spre ușurarea mea, am găsit bicicleta lui William în siguranță, prinsă cu lanț și cu lacăt de stîlpul de la capătul scării noastre.

La ora opt dimineata, a doua zi, pe cînd mă-mbrăcam fără grabă pentru micul dejun (după care urma să controlez exercițiile de latină ale lui Juan pe timpul absenței mele) am fost zguduit de-un urlet și-un bubuit îngrozitor. Mi-am spus că Juan sărbătorea capul-statuetă printr-o adevărată orgie indiană și a răsturnat întîmplător bufetul de faianță.

— Oprește-te, i-am strigat.

Juan apăru atunci, cu o privire înspăimîntată.

— E de-afară, spuse el, cred că iar se bat!

Cu doi ani în urmă, scara apartamentului nostru fusese scena unei lupte sîngeroase. O pereche majorcană respectabilă, care locuia la etajul al patrulea, a reclamat o servitoare angajată de o femeie care nu era majorcană și locuia în apartamentul de dedesubt, fiindcă

avea obiceiul să cînte într-una cîntece flamenco. În Majorca nimeni nu cîntă sau dansează flamenco, în afară de țigani și de fetele din cartierul rău famat, și uneori de turistele americane care cumpără castaniete și urmează (să-i zicem așa) Școala de dans spaniol a Pascualitei Pastis, pentru a justifica șalurile, pieptenii din carapace de broască țestoasă și cerceii pe care i-au cumpărat în Sevilla. Perechea majorcană i-a spus într-un fel insultător fetei care cînta flamenco. Ea se năpusti asupra lor, mușcă mîna femeii pînă la os și sfărîmă glezna bărbatului. Stăpînii ei, care urau perechea majorcană — venerabila mașină de cusut a bătrînei lor mătuși zguduia tavanul de deasupra lor pînă noaptea tîrziu, iar copilul lor juca toată ziua popice — n-au făcut nimic spre a îndrepta lucrurile. Incidentul i-a adus străzii noastre un renume prost.

Dar de data asta cu greu putea să fie vorba de o nouă bătaie, m-am gîndit eu pe cînd îmi puneam în grabă papucii. Cîntăreața de flamenco și stăpîna ei plecaseră de mult și întreaga clădire era iar respectabilă. Noi eram singurii ne-majorcani care mai rămăseserăm, după cîte știam.

Am ieșit din apartament și m-am oprit pe palier. Cînd am atins balustrada de fier, un strop de sînge îmi căzu pe mînă și-am auzit deasupra mea un zgomot ca de gîlgîit. M-am uitat în sus. Un tînăr cu trăsături contorsionate, ochi strălucitori și o frunte sîngerîndă stătea agățat de rampă, la etajul de deasupra

mea. Se pregătea să sară în gol pentru a doua oară. Am strigat în spaniolește : „Dă-te la o parte de-acolo, poartă-te creștinește“, dar el țipă și sări. L-am înhățat pe cînd trecea pe lîngă mine. Dar era prea greu și căzu grămadă jos la capătul scării, izbi bicicleta cu același bubuit îngrozitor care mă făcuse să tresar și înainte, se răsuci și rămase nemișcat.

Această a doua încercare de sinucidere părea să fi reușit ; tot ce mă pricep eu într-un prim-ajutor este cum să aplic un garou la o rană făcută de pușcă la o mîină sau la un picior — am învățat asta în timpul primului război mondial — și cum să administrez morfina dacă s-a-ntîmplat ceva și mai rău. Așa că am alergat în jos pe scări, pe urmă am ieșit din holul de la intrare și m-am dus după colț la cazarma Gărzii Civile. I-am raportat, gîfîind, gardianului de serviciu :

— Un om a-ncercat să se omoare, chiar acum, la ușa apartamentului meu ! Fă rost, te rog, de-un doctor !

— O clipă, domnule ! Doriți să faceți o reclamație ? În acest caz, trebuie să așteptați pînă se deschide biroul ; sergentul de la birou nu și-a luat încă micul dejun.

— Nu, nu, omule ! Poate că acela-i pe moarte, și deși-mi pare rău să-l tulbur pe sergent de la masă...

— Este persoana o cunoștință a dumneavoastră ?

— Nu.

— Pare să fie un străin ?

— N-aş putea spune. Important e să faci rost de-un doctor !

— Nu pot să-mi iau răspunderea asta. Cine-l va plăti ? Şi de ce nu faceţi rost chiar dumneavoastră de-un doctor ? Încercaţi la creşa din josul străzii. Ar dura desigur mai puţin decît să-l sculaţi pe sergent şi să-i cereţi să-l scoale pe locotenent.

Am înţeles cît de puternic îi era argumentul şi-am alergat la creşă. Acolo, din fericire, tocmai trăsesse o maşină pe care scria „*Medico*“. L-am luat de-un nasture pe cel ce conducea, pe cînd cobora :

— Te rog, doctore, vino numaidecît la mine acasă — nici o sută de yarzi de-aici. Un om a sărit de la etajul al treilea şi a căzut pe piatră.

— Stai să le chem pe călugăriţe, spuse el. Eu nu sînt decît laborant. Şi şcoala mea medicală am terminat-o de mult.

I-am mulţumit de bunăvoinţă. Oricum, mi-am zis, e mai bine să aşezăm nebunul pe-o saltea şi sub un cearceaf, dacă mai e în viaţă. Întorcîndu-mă la locul accidentului, am dat de-o grămadă-ntreagă de vecini flecăritori — dar nici urmă de victimă. Se pare că-şi revenise îndeajuns pentru a se tîrî două şiruri de scări şi a reîncepe a treia galantă tentativă de sinucidere de pe palier, dar Juan adunase restul familiei mele să-l ţină pînă i-o veni cineva în ajutor. Atunci moaşa care locuieşte în casa noastră, şi a avut destulă experienţă cu bărbaţi nervoşi, a preluat ea sarcina asta.

După ce totul se liniști iar, veni ră și doi poliști din Garda Civilă. Întrucât sinucigașul se dovedi a fi un respectabil băcan majorcan, care dădu vina aruncărilor lui pe o subită amnezie cauzată de o injecție anti-gripală făcută cu cîteva zile mai înainte de un doctor francez din Marsilia, sergentul a putut să raporteze incidentul ca pe o regretabilă pierdere a cumpătului survenind lui don Pedro Tal y Cual pe cînd cobora scările de la o vizită de afaceri la niște prieteni de la etajul al treilea.

— Orice deteriorare mai importantă a bicicletei dumneavoastră, îmi spuse sergentul, va fi desigur plătită de nenorocitul om — împotriva căruia presupunem că n-o să faceți nici o reclamație.

— Nu, nu, am răspuns. Doar e vecinul nostru și un cetățean din Palma — nu poate fi în nici un caz suspectat de intenții criminale.

— Multe mai pătesc bicicletele astea englezești, spuse fierarul cu admirație, îndreptînd ghidonul. Dac-ar fi fost una de-a noastră, băcanul n-ar fi sărit peste cadru. Dar apropò, cum îi mai merge bietului om?

— Îl doare puțin capul, mi se spune, și are un cot julit.

— O minune!

— E-o bicicletă cu adevărat istorică, îi spuse Juan fierarului. A băgat un om în pușcărie și altuia i-a salvat viața.

N-a trecut nici o săptămînă, și bicicleta a fost furată din locul de parcare de la *Alliance Française*, într-una din serile cînd Juan avea

cursuri. Se duse drept la cazarma Gărzii Civile și raportă pierderea.

— Pleacă de-aici, băiete, ești mult prea mic ca să faci o reclamație, i se spuse. Și-afară de asta, biroul de reclamații e închis pînă mîine dimineață. Spune-i profesorului tău să vină aici mîine pe la ora zece.

Juan se tîrî cu greu pînă acasă, nefericit, întîrziind la cină :

— Bicicleta lui William a fost furată, de-abia putu rosti printre lacrimi, și William a spus că mă omoară...

— Nu era legată ?

— Nu, ăsta-i lucrul cel mai rău. Pe drumul spre școală, mi-am adus aminte că am uitat lanțul și lacătul, așa că m-am întors ; dar nu mi-am mai adus aminte ce uitasem, așa că am pornit într-un suflet înapoi spre școală, sperînd ca totul să fie în ordine. Dar n-a fost !

I-am dat lui Juan niște cîrnați și cafea și am alergat în port. Vaporul de noapte pentru Barcelona nu plecase încă. L-am întrebat pe sergentul din Garda Civilă de la barieră dacă nu cumva a trecut pe-acolo o bicicletă de tip englezesc.

— Tocmai mi s-a furat una, i-am explicat. Și uneori se spune că hoții fură biciclete și le duc pe punte în ultima clipă, știind că nu se pot face reclamații oficiale la o oră atît de tîrzie.

— Nu, domnule. N-a trecut nici o bicicletă de-asta pe la barieră. Dar nu sînteți bine informat. Fiind o perioadă de prosperitate, pe cei din

Barcelona nu-i interesează acum decît bicicletele cu motor furate.

— N-o să mai vedem niciodată bicicleta asta istorică, gemu Juan. N-am să pot da ochii cu William cînd va veni acasă de Paști.

Cum bicicletele sînt uneori împrumutate pentru o cursă de plăcere și după aceea părăsite, m-am dus la biroul obiectelor pierdute de la primărie, unde sînt aduse de polițiștii orașului. Degeaba.

Omul de serviciu ne-a sfătuit să nu raportăm pierderea la Garda Civilă.

— Dacă vă găsec bicicleta, puteți să n-o mai căpătați niciodată înapoi. O țin în evidență pînă cînd cazul este judecat.

— Oricum, mai bine decît să n-o mai capeți niciodată, nu ? am întrebat.

— O deosebire care nu face nici o diferență, mi-e teamă, domnule, răspunse el întunecat.

Îmi pare rău că nu i-am urmat sfatul. Deși la data aceea Garda Civilă uitase de prizonierul din Minorca și asocia bicicleta numai de încercarea de sinucidere, m-au pus să înregistrez pierderea. Și chiar în ziua următoare, cel mai bun prieten al lui Juan de la *Alliance Française* se-nțîmplă să observe bicicleta într-o alee cu o reputație nu tocmai strălucită, la oarecare distanță, rezemată de-un zid. Am sărbătorit descoperirea cu o masă cu pui fript. Dar puțin după aceea Garda Civilă ne-ntrebă dacă am găsit bicicleta. I-am spus că — slavă Domnului — era iar în posesia noastră.

— Prietenul meu Pepe a găsit-o pe Strada Petrolului, spuse Juan.

— Cine-i acest Pepe? Care-i numele lui? Unde locuiește?

Astăzi mi s-a cerut să mă prezint în fața judecătorului în problema: „Un raport care informează asupra chestiunii celei de a nouăzeci și șasea biciclete sustrase în anul în curs; sub sancțiune, în caz de neprezentare“. Îmi veni în minte gândul că noul nostru guvernator poate a început să strângă șurubul și să ceară pedepsirea hoților de biciclete și că locotenentul din Garda Civilă ar putea să-l suspecteze pe Pepe, prietenul lui Juan, de a fi sustras el însuși bicicleta. Nu știu dacă deosebirea dintre sustragere și furt e aceeași în Statele Unite ca în Spania. Aici, dacă locul de parcare a fost într-adevăr închis, sau dacă Juan și-ar fi amintit că legase bicicleta cu lanțul, și dacă hoțul a folosit violența ca s-o aibă, atunci înseamnă furt și e posibil de câțiva ani de pușcărie mai mult.

Nu-l văd pe Pepe prin împrejurimi, nici nu m-aștept să-l văd pășind între doi polițiști ai Gardei Civile. Deși nu este un majorcan respectabil (ceea ce l-ar fi scutit de orice suspiciune), se-ntîmplă să fie mai mult decât atât: tatăl lui este noul căpitan al Gărzii Civile din cealaltă cazarmă, un tip turbulent din Estramadura.

CEI CINCI NAȘI

Dragă mătușă May,

Iată ce știu despre botez. Tatăl copilului, don Onofre Tur y Tur, era avocat ; dar asta nu-nseamnă prea mult aici, în Majorca. Numai câțiva avocați au birouri și secretari și ce le mai trebuie. Ceilalți își iau examenele în drept pentru că tații lor vor în felul ăsta să-i facă gentlemen ; cu toate că n-au ce lucra atît de mulți în meseria asta. Și o dată ajunși gentlemen, se rușinează să mai vîndă pepeni în piață sau să are livezi de măslini cu un plug cu catîr ; așa că cei mai mulți își petrec timpul în cafenele, sau curtează turiste străine care par să fie singure.

Tatăl lui Onofre, don Isidoro, a cîștigat destul de mult vînzînd înghețată la intrarea colegiilor de băieți vara și gogoși iarna. După aceea a cumpărat o sală de dans numită „Papagalul albastru“ și magazinul de suveniruri „Pensées de Majorque“ și a ajuns astfel foarte bogat. Dar Onofre se îndrăgosti de Marujita, o *taxi-girl* de la „Papagalul Albastru“ și se căsători în taină cu ea. (Treaba acestor *taxi-girl* este de a

dansa cu clienții și a-i face să cumpere damigene de băuturi scumpe, și pe urmă să se așeze în colțuri și să-i mîngîie o noapte-ntreagă). Don Isidoro se-nfurie cînd află de treaba asta ; îl exilă pe Onofre la Binijiny cu o rentă de o sută de pesetas pe zi, spunîndu-i să nu mai pună niciodată piciorul în Palma.

Bineînțeles, toată lumea din Binijiny cunoștea povestea ; iar soția primarului și soția secretarului erau grozav de răutăcioase cu Marujita. Dar Onofre spunea că ea nu trebuie să le dea nici o atenție acestor oameni josnici. Și izbuti să fie deplin fericit : avea o bicicletă cu motor, și un aparat cu care să prindă pești sub apă și o pușcă cu care împușca iepuri, și un pitpalac pentru a ademini pitpalaci, și o plasă de prins grauri. Obişnuia de asemenea să joace zilnic pocher cu doi pictori abstracționiști americani și cu un pictor figurativ din Noua Zeelandă. Poate că Marujita se simțea cam singură, dar se bucura să aibă un cămin al ei, după ce fusese o *taxi-girl*, și o sută de pesetas pe zi îi părea o bogăție.

Într-o zi merse zvonul că Marujita era „într-o stare delicată și în curînd se va elibera“, ceea ce înseamnă că aștepta un copil, și numai-decît Onofre îi ceru mamei să aranjeze lucrurile cu moașa, o femeie cumsecade din Madrid care consideră că Binijiny e o localitate foarte rustică. Mama vorbi cu moașa. Către sfîrșitul sarcinii, Marujita nu mai putu să vadă de gospodărie, dar vecinii pretinseră că erau mult prea ocupați ca să-i dea o mînă de ajutor, iar noi

locuim tocmai de partea cealaltă a văii. Și cum un spaniol nu se ocupă de gospodărie, mai ales dacă e gentleman ca Onofre, Marujita îi telegrafic surorii ei mai mici, Sita. Don Isidoro o concediasse pe Sita de la „Papagalul Albastru“, unde fusese tot dansatoare, de teamă ca clienții să nu afle că-i era rubedenie ; îi dădu o zi preaviz și-i plăti drumul cu vaporul, clasa a treia, pînă la Valencia. Spune dacă n-a fost meschin din partea lui ! Ei bine, Sita veni la Binijiny cu o lună înainte de termenul la care era așteptat copilul și, cu toate că la început părea că mama și noi toți o îngrozeam, de parcă i-am fi făcut cine știe ce, am început să ținem la ea foarte mult. Cele două surori se jeluiau una pe alta tot timpul și se sărutau și spuneau rugăciuni ; și Sita împletea toată ziua veste și ciorapi.

Oricum, copilul se născu cu bine și cum era băiat, Onofre nu putu să facă altceva decît să-i dea numele bunicului, că așa-i obiceiul aici, după cum al doilea băiat trebuia să ia numele celuiilalt bunic. Sita a fost minunată. O ajută pe moașă să o-ngrijească pe Marujita și nu țipă, nici nu alergă încoace și-ncolo cum fac femeile din Binijiny ; îl îngriji cum nu se poate mai bine pe copil, îl spăla și-l schimba, și-i cînta minunate cîntece flamenco. Tot ea făcea și mîncare, și vedea și de toate celelalte treburi gospodărești. Onofre îi spuse din prima zi :

— Cumnată, ești o fată foarte bună ; ar trebui să-i fii nașă.

dansa cu clienții și a-i face să cumpere damigene de băuturi scumpe, și pe urmă să se așeze în colțuri și să-i mîngîie o noapte-ntreagă). Don Isidoro se-nfurie cînd află de treaba asta ; îl exilă pe Onofre la Binijiny cu o rentă de o sută de pesetas pe zi, spunîndu-i să nu mai pună niciodată piciorul în Palma.

Bineînțeles, toată lumea din Binijiny cunoștea povestea ; iar soția primarului și soția secretarului erau grozav de răutăcioase cu Marujita. Dar Onofre spunea că ea nu trebuie să le dea nici o atenție acestor oameni josnici. Și izbuti să fie deplin fericit : avea o bicicletă cu motor, și un aparat cu care să prindă pești sub apă și o pușcă cu care împușca iepuri, și un pitpalac pentru a ademeni pitpalaci, și o plasă de prins grauri. Obişnuia de asemenea să joace zilnic pocher cu doi pictori abstracționiști americani și cu un pictor figurativ din Noua Zeelandă. Poate că Marujita se simțea cam singură, dar se bucura să aibă un cămin al ei, după ce fusese o *taxi-girl*, și o sută de pesetas pe zi îi părea o bogăție.

Într-o zi merse zvonul că Marujita era „într-o stare delicată și în curînd se va elibera“, ceea ce înseamnă că aștepta un copil, și numai-decît Onofre îi ceru mamei să aranjeze lucrurile cu moașa, o femeie cumsecade din Madrid care consideră că Binijiny e o localitate foarte rustică. Mama vorbi cu moașa. Către sfîrșitul sarcinii, Marujita nu mai putu să vadă de gospodărie, dar vecinii pretinseră că erau mult prea ocupați ca să-i dea o mînă de ajutor, iar noi

locuim tocmai de partea cealaltă a văii. Și cum un spaniol nu se ocupă de gospodărie, mai ales dacă e gentleman ca Onofre, Marujita îi telegrafic surorii ei mai mici, Sita. Don Isidoro o concediasse pe Sita de la „Papagalul Albastru“, unde fusese tot dansatoare, de teamă ca clienții să nu afle că-i era rubedenie ; îi dădu o zi preaviz și-i plăti drumul cu vaporul, clasa a treia, pînă la Valencia. Spune dacă n-a fost meschin din partea lui ! Ei bine, Sita veni la Binijiny cu o lună înainte de termenul la care era așteptat copilul și, cu toate că la început părea că mama și noi toți o îngrozeam, de parcă i-am fi făcut cine știe ce, am început să ținem la ea foarte mult. Cele două surori se jeluiau una pe alta tot timpul și se sărutau și spuneau rugăciuni ; și Sita împletea toată ziua veste și ciorapi.

Oricum, copilul se născu cu bine și cum era băiat, Onofre nu putu să facă altceva decît să-i dea numele bunicului, că așa-i obiceiul aici, după cum al doilea băiat trebuia să ia numele celuilalt bunic. Sita a fost minunată. O ajută pe moașă să o-ngrijească pe Marujita și nu țipă, nici nu alergă încoace și-ncolo cum fac femeile din Binijiny ; îl îngriji cum nu se poate mai bine pe copil, îl spăla și-l schimba, și-i cînta minunate cîntece flamenco. Tot ea făcea și mîncare, și vedea și de toate celelalte treburi gospodărești. Onofre îi spuse din prima zi :

— Cumnată, ești o fată foarte bună ; ar trebui să-i fii nașă.

Cînd îi propuse și pictorului din Noua Zeelandă să fie naș, acesta răspunse :

— Păi bine, sînt protestant.

Don Onofre zise însă :

— N-are-a face, e tot una. Preoții sînt preoți oriunde.

Bineînțeles că Onofre i-a anunțat pe bunici de nașterea copilului mai întîi printr-o telegramă respectuoasă, pe urmă printr-o scrisoare înflorată, cuprinzînd o invitație la botez. Nu se aștepta la vreun răspuns, a făcut-o pentru a-și păstra renta.

Ei bine, în ziua botezului, Sita își îmbracă rochia ei de duminică, își șterse fardul de pe față, aranjă în salon băuturile și prăjiturile și biscuiții și *tapas*¹ pentru invitații la botez. Pe urmă înfășă copilul ca pe-o mumie în patru sau cinci șaluri groase, iar doña Isabel, moașa, o însoți pentru că Sita nu mai fusese niciodată nașă pînă atunci. Marujita nu era destul de întremată pentru a lua parte la botez, așa că rămase în pat. Onofre trimisese un întreg pachet de invitații la botez, dar nu veni nimeni în afară de mama și de tata și de mine și de Richard, și de cei doi pictori abstracționiști americani și de pictorul figurativ din Noua Zeelandă.

Preotul aștepta în ușa bisericii, dar ajutoarele nu-i sosiseră. Așteptarăm aproape un ceas vorbind și glumind, în timp ce copilul dormea. În cele din urmă preotul spuse că mai avea și

¹ Aperitive (span.).

alte treburi și că trebuia să înceapă fără ajutoare și poate că Onofre ar binevoi să-l ajute? Onofre fu de acord, pentru a câștiga timp. Sita tocmai ținea în mână lumînarea aprinsă pe care o ține orice nașă, cînd o mașină mare, splendidă, apărură în piață, și don Isidoro și doña Tecla intrară. Onofre păli, dar pîrdalnicul de bătrîn spuse deodată :

— Eu sînt naș aici și nimeni altcineva, pricepi, Onofre? Iar femeia asta nerușinată n-are să fie nașă alături de mine. Dacă nu pleacă, îți tai renta și copilul va muri de foame.

Onofre păli și mai mult, dar Sita nu se tulbură. Îi spuse preotului :

— Părinte, renunț la drepturile mele. Nimeni n-o să spună vreodată că am stricat norocul copilașului ăstuia drag.

Pe urmă dădu lumînarea donei Isabel și se duse acasă să-i povestească Marujitei cele înțîplate.

Pictorul din Noua Zeelandă renunță și el, bineînțeles, așa că preotul începu botezul ; dar de-abia le întoarse spatele și se înclină în fața altarului, că doña Tecla luă copilul de la doña Isabel și spuse :

— Eu sînt nașă aici, femeie, și nimeni altcineva, pricepi?

Dar doña Isabel ținu bine lumînarea și le șopti destul de tare bunicilor că Sita făcea cît o mie de canalii ca ei. Doña Tecla se răsti la ea, cotcodăcind ca o găină bătrînă, ceea ce-l făcu pe preot să-și piardă rîndul în carte și să se-apuce să citească rugăciunile pentru misio-

narii în țări străine. Și tocmai când își descoperi greșeala și spuse : „Caramba, ce nerozie“, ajutoarele intrară fără odăjdii, rîzînd să se prăpădească. Directorul hotelului îi trimisese s-o aducă în mare grabă pe doña Isabel, pentru că două doamne belgiene insistau să facă nudism lîngă colibe pescarilor și dacă cei din Garda Civilă le-ar fi prins, *el* ar fi fost amendat cu o sută cincizeci de pesetas pentru fiecare dintre ele, fiindcă locuiau în hotelul lui, și asta-i legea. Doña Isabel întrebă :

— Și de ce eu, mă rog ?

La care îi răspunseră :

— Fiindcă ești obișnuită să ai de-aface cu femei goale.

Așa că doña Isabel le spuse :

— Aveți răbdare ; numai o clipa !

Preotul luă copilul și-i puse în gură, după obicei, puțină sare, pentru a-l izgoni pe diavol, dar pruncul, dintr-un motiv sau altal, nu plînsese. Poate că-i plăcea gustul sării. Așa că don Isidoro îi spuse preotului :

— Pune-i mai multă, omule ; diavolul mai e încă în el !

Iar doña Tecla își vîrî mîna sub șaluri și-l ciupi pe bietul copil pentru a-l face să țipe. Onofre observă asta și-i spuse cu voce tare :

— Mamă, poți să-mi insulti cumnata și moașa satului ; astea-s treburi muieresti în care nu m-amestec. Dar n-o să ciupești fundul feciorului meu.

Preotul făcu repede semnul crucii pe fruntea copilului și din greșeală, îl numi Onofre, în

loc de Isidoro. Pe urmă Onofre i-l luă și-l dădu mamei mele, care ieși repede din biserică înainte de-a se întâmpla lucruri și mai rele. Doña Isabel se luă după ea, ținând mereu lumînarea.

Bineînțeles că don Isidoro îl renegă pe Onofre, iar doña Tecla îi trase o palmă mai înainte de a părăsi biserica și a pleca în mașina lor splendidă. Noi, ceilalți, o luarăm pe jos să sărbătorim botezul. Onofre făcu tot ce putu să fie vesel, și spuse :

— Haideți, prieteni, ajutați-mă să beau rachiu, căci mâine sîntem cu toții cerșetori.

Cînd ajunserăm, Sita era acolo legănînd copilul și arătînd foarte drăguță și palidă, nefardată cum era. Toți începură numaidecît să bea și să danseze. Familia noastră plecă de vreme, fiindcă Richard mîncă prea multe prăjituri și bău o jumătate de pahar de *anis* ; dar iată că se invită singur un alt oaspete, un ofițer al Diviziei Albastre Spaniole pe care rușii tocmai îl eliberaseră, după paisprezece ani, din prizonierat. Nu mai avea nici un prieten și voia să-și sărbătorească întoarcerea. Doña Isabel veni și ea. Le speriasse pe belgiene atît de rău, încît își puseseră rochiile pe ele, pe urmă ea se întorsese la biserică unde văzuse că doña Tecla nu semnase în registru ca nașă a copilului. Așa că semna ea ; pentru că, de fapt, ținuse lumînarea. Iar numele copilului avea să fie Onofre, spuse ea, și nu Isidoro — era voința lui Dumnezeu.

Cu puțin înainte de miezul nopții, Onofre se lovi cu palma peste frunte și strigă :

— Cît pe-aci să uit ; nici ticălosul de taică-meu n-a semnat în registru. Repede, domnilor, la casa parohială, înainte de-a cînta cocoșul de miezul nopții și de-a se termina ziua.

Atunci prizonierul din Divizia Albastră și cei doi pictori abstracționiști, și cel figurativ, se-ndreptară cu toții spre casa parohială, beți turtă, și cerură insistent să semneze în registru, ca nași ai micului Onofre. Preotul trebui să-i lase, ca să evite scandalul.

Și, ia ghicește mai departe. În aprilie se duc cu toții la târgul din Sevilla, invitați de noul *novio*¹ al Sitei, care este un milionar chilian, pe nume don Jacinto, și pe care l-am cunoscut și eu. Totodată, don Jacinto îi împrumută pe Onofre și pe Marujita cu cinci milioane de pesetas, pentru a deschide la Palma un salon de dans mult mai luxos decît „Papagalul Albastru“. Spune că asta îl va învăța minte pe don Isidoro să mai insulte bieteles dansatoare, care sînt niște adevărate sfinte. Are să se numească „Los Cincos Padrinos“, ceea ce înseamnă „Cei cinci nași“ — fiindcă don Jacinto își adăugase și el numele pe listă, din solidaritate.

În orice caz, nu pot să spun că am încredere în el, cît de cît, și nici Marujita nu are ; dar sperăm că o să fie bine.

Cu multă dragoste,
M a r g a r e t

¹ Logodnic (spân.).

DOVADĂ DE BELȘUG

Dacă nu cunosc care este în Statele Unite gradul de încredere reciprocă între funcționarii ce adună impozitul pe venit și cetățenii particulari, asta se datorește faptului că pe mine problema nu mă privește direct. Nu mi s-a cerut în viața mea să completez un formular american de impunere pe venit; nefiind cetățean american, toate veniturile mele din America îmi sînt taxate automat la sursă, și gata. În Marea Britanie, unde printr-o ingenioasă întorsătură legală sînt considerat „cetățean, deși cu domiciliu în străinătate“, veniturile îmi sînt de asemenea taxate la sursă; dar cel puțin mi se permite să folosesc în problema impozitului pe venit un consilier, sau mai bine zis o pereche de consilieri: domnii Ribbons & Winder de pe Aquarium Road, Rhyl — care-mi apără interesele. În fiecare an ei îmi trimit un formular pe care să-l completez și mă sfătuiesc în mod discret cum, cu istețime, deși prin mijloace legale, să-mi fie restituite o parte din veniturile forfetare. Anul acesta, totuși, au avut nevoie de douăsprezece luni pentru a rezolva

această treabă, fiindcă Banca Angliei („Sigură ca Banca Angliei“) a admis că a pierdut cîteva piese justificative în cazul meu — ceea ce n-a împiedicat, totuși, guvernul să se bucure de un împrumut fără dobîndă din banii mei. Nedrept, nu-i așa ? — să i se facă una ca asta lui Graves, care și-a părăsit țara numai spre binele ei !

Oricum, domnul Sugeshinge, cum îl numim noi, englezii, cu afecțiune pe perceptor, este un om cu o inimă cinstită, care nu e răspunzător de dispoziția pe care trebuie s-o execute și face tot ce-i stă în putință spre a-i atenua cruzimea. Mai de mult, pe cînd mă străduiam să fiu poet, domiciliind încă și fiind cetățean al Marii Britanii, obișnuiam să-l vizitez odată pe an pe domnul Sugeshinge și într-adevăr așteptam cu plăcere discuțiile noastre. El m-ar privi prin ramele de бага și mi-ar spune :

— Și-apoi, nu uita să ceri o reducere pentru întreținerea bicicletei, tinere, sau pentru încălzirea camerei dumentale de lucru, pentru a nu mai menționa subscripțiile la bibliotecă. Și, presupun că mai citești și jurnale ? Ai mai putea căpăta ceva înapoi din asta. Apropò, ești sigur că nu contribui măcar în parte la întreținerea vreunei rude mai în etate ? Haide, haide, cerea asta de cheltuieli poștale și telegrafice este foarte scăzută. De ce să nu mai adaugi cîteva lire spre bună regulă ? Fără îndoială că ceva tot ai uitat să adaugi.

Vedeți, în Britania, există teoria (sau în orice caz exista în liniștita epocă de la începutul secolului al XX-lea) că întrucît un simplu ce-

tăţean cu pantaloni albaştri de doc şi manşete zdrenţuite, spre deosebire de arhideşteptul om de afaceri, pus la patru ace, nu are decît arareori, dacă nu chiar niciodată, prilejul să-nşele guvernul, trebuie să fie descurajat de a se înşela singur. Şi domnul Sugeshînge al meu avea şi o foarte înaltă corectitudine morală : dacă găsea vreun bilet anonim pe biroul său, informîndu-l că domnul Ananias Doe sau doamna Sapphira Roe îşi ascund veniturile imposabile, întotdeauna (mi s-a spus) se-nroşea şi rupea biletul în o mie de bucăţele. Pentru a fi scurt : sistemul britanic de a strînge impozitele pe venit nu era pe atunci şi nu este astăzi *înţesat* — am mai folosit eu vreodată cuvîntul ăsta în viaţa mea ? niciodată, dar aici merge — *înţesat* de atîtea drame ca în anumite ţări latine, unde în mod tacit este de la sine înţeles că numai un prost sau un străin ar putea să declare mai mult de o zecime din veniturile sale brute. Şi unde, de asemenea, autorităţile n-au efectiv nici un mijloc de a descoperi care sînt aceste venituri, întrucît mulţi dintre — ezit să spun „toţi“ — oamenii de afaceri cu bun simţ, în afară de faptul că ţin două rînduri de registre, rulează cel puţin două conturi de bancă secrete şi uită să noteze plăţile în bani gheaţă, mai au şi sprijinul complice al unei familii mari şi cel al partidului politic sau al găştii din care fac parte. De aceea, depistarea impozitului pe venit se întemeiază, în acele ţări, pe ceea ce se numeşte „dovadă de belşug“, adică după modul de viaţă al cuiva, şi se fixează de zece ori suma

care se speră să fie obținută. După asta urmează adevărate bătălii, în care învinge acea parte care dovedește o mai mare tărie de caracter.

Din 1954 am început să plătesc Spaniei impozitul pe venit și deși sînt un neghiob de englez cîstit, am avut grijă să ofer o dovadă minimă de belșug. Într-adevăr, pe cînd ocupam un apartament la Palma, am găsit că impozitul pe venit este o splendidă scuză de a purta haine vechi, de-a te bărbieri la două zile, de-a lua masa într-o modestă *fonda*¹ de la colțul străzii și nu în localuri cu neon ca *El Patio* sau *El Cantabrico*, și să duc o viață obscură, aproape anti-socială. Pentru că señor Chupasangre (echivalentul majorcan al domnului Sugesiînge) pîndea din dosul tejghelei fiecărui restaurant de lux din oraș și de asemenea din dosul perdelelor fiecărui club de noapte. În plus, dacă m-aș fi înscris la *Tennis Club* și mi-aș fi cumpărat un automobil nou, lucitor, o barcă cu motor sau chiar un gramofon electric, señor Chupasangre ar fi aflat chiar de a doua zi prin foarte eficientul său serviciu de spionaj.

Ei bine, trebuie să-ncetez de-a tot vorbi de mine — nu-i pe lume subiect mai anost decît finanțele unui scriitor — și să-i dau drumul o dată povestirii despre familia Sanchez, al cărei apartament era alături de al nostru. Cum majorcanii vorbesc întotdeauna cît pot mai tare (odată am îndrăznit să întreb de ce și mi s-a răspuns că „pentru ca să nu creadă cineva că

¹ Cîrciumă (span.).

sîntem bolnavi sau că ne e frică“) și cum pereții despărțitori ai caselor de raport din Palma sînt, din economie și din solidaritate, foarte subțiri, pot să descriu în amănunțime și cu fidelitate o scenă domestică la care n-am fost de față. Considerați că e imposibil, și că ferestrele celor două apartamente trebuie să fi fost, probabil, tot timpul larg deschise? Permiteți-mi să zîmbesc. O bucățică de gresie, întărită pe trei sferturi cu două plăci de ipsos și var, nu poate oferi destulă izolare nici măcar împotriva unor rugăciuni murmurate în familia Sanchez.

Don Cristobal Sanchez, elegantul tînăr proprietar al unei fabrici de mobilă de curînd înființate, și tînăra-i soție, doña Aina, durdulie, cu ochi căprui și piele arămie, cu păr exagerat de platinat și cu un crucifix greu de aur atîrnîndu-i pe piept, ne salutau totdeauna cu politețe cînd ne întîlneau pe scară, oricît de des-s-ar fi întîmplat asta în cursul unei zile; dar tot ei împrumutau de la noi cu o monotonă regularitate spirt, chibrituri, pîine, becuri, ace, ață, iod, aspirine sau scara noastră portativă și veneau la noi la cele mai nepotrivite ore, adesea cînd eram în pat, ca să ne-ntrebe dacă ne pot folosi telefonul pentru vreo convorbire interurbană cu Barcelona. Familia Sanchez poseda un radio și un țînc, ambii auzindu-se al naibii de tare; dar am convins-o pe doña Aina să nu deschidă radioul în orele mele de lucru, cu excepția zilelor înscrise cu roșu în calendar (zile care, în calendarul spaniol, după modul meu protestant de a gîndi, sînt mult prea multe). De țînc pu-

team să nu țin seama : cînd le dau dinții copiii-
lor altora, urletele lor sînt aproape o plăcere
pentru cineva care a suferit atît de mult ca mine
de necazurile unei familii numeroase. În plus,
copiii cărora le cresc dinții nu strigă pe tonuri
diferite și nici nu pronunță cuvinte inteligibile,
astfel încît să-mi întrerupă glasul meu interior
și să-mi distrugă ritmul a ceea ce scriu.

Cu doisprezece ani în urmă, înainte de a fi
început adevărata perioadă de prosperitate în
Majorca, tatăl Ainei, un descendent al nobili-
mii aragoneze, stabilită aici în 1229 o dată cu
regele Iacob Cuceritorul care-i alungă pe mauri,
fu nevoit să-și vîndă palatul strămoșesc din
Palma, precum și două moșii greu ipotecate,
pentru a achita datoriile unchiului său mort.
Prețurile obținute au fost mizerabile. Tatăl
Ainei, totuși, reuși să păstreze un șir de case
din secolul al XIV-lea aflate în centrul Pal-
mei, case expropriate apoi și demolate de consi-
liul orașului, ca să se poată ridica niște magazine
noi pentru turiști. Acest act brutal i-a fost de
un mare ajutor bietului om, căci prin legea res-
trîngerii veniturilor i s-a plătit pentru aceste
case o sumă conformă evaluării din 1900, cînd
peseta era încă o monedă de argint reprezen-
tînd salariul pe o zi al unui muncitor ; în timp
ce azi ea nu mai valorează nici doi cenți ameri-
cani. Generoasa compensație acordată pentru
acele locuri îl salvă pe tatăl Ainei de mizerie,
ba el se apucă chiar de speculații în noile con-
strucții suburbane, deși după cum se va vedea,
nu cu prea multă chibzuință.

Aina, în atari circumstanțe, a avut noroc să se mărite atât de bine. Don Cristobal descinde dintr-o familie respectabilă, dacă nu chiar la fel de strălucitoare ; și are de partea lui frumusețea, hărnicia, optimismul și banii. Nu se poate spune că Aina n-ar fi avut înainte și alte oferte ; am auzit de la fratele servitoarei noastre, care lucrează în elegantul bar El Terreno, că fusese logodită timp de trei ani cu un văr de-al doilea, don Gregorio de la Torre Oscura y Pareda — pe care nu l-am cunoscut niciodată, dar pentru care Cristobal o tachina adesea pe Aina, rîzînd în hohote. Defectul principal al lui Cristobal, trebuie subliniat, era vanitatea, pe care o complica adăugîndu-i imposibilitatea de a-și ține închisă gura-i mare, garnisită cu o mustață fercheșă. Am auzit-o adesea, fără să vreau, pe doña Aina făcînd cîteva remarci caustice asupra acestei trăsături.

Fratele servitoarei noastre ne-a descris mijlocul exact prin care Cristobal a izbutit s-o despartă pe Aina de don Gregorio. Pe scurt, iată cum s-a întîmplat : datorită imposibilității de a forma, sub guvernarea lui Franco noi partide politice, tinerii din Majorca și-au găsit un alt mijloc de a-și canaliza energiile intelectuale : gruparea ultra-religioasă cunoscută sub denumirea de Mau-Mau. Părinții Ainei au fost printre întemeietorii ei. Mau-Mau era ascetic ultracatolică, înspăimîntată de actuala decadentă a moravurilor și conducîndu-se oarecum după principiul „atrage-ți prietenul“ al Reînarmării Morale : cu adunări grave ținute în locuri în-

cîntătoare și cu o politică activă de infiltrare în societatea înaltă și în profesiunile intelectuale. Catolicii obișnuiți, ca fratele servitoarei noastre, se simțeau de-a dreptul jigniți de obiceiul celor din Mau-Mau de a-i spune lui Dumnezeu *Mi Amo* — (Stăpînul meu); și cuvîntul Mau-Mau vine, ne-a spus el, de la *Mi Amo Unico, Mi Amo Universal* (Stăpînul meu unic, Stăpînul meu universal).

Cristobal Sanchez se pare că se înscrisese în Mau-Mau și că activa voluntar, ca gardian secret al grupării, la *Club Nautico*, clubul nostru local de yacht, avînd lista tinerilor membri Mau-Mau care nu prea erau de încredere. Motivul pentru care o făcea poate fi doar presupus, dar nu afirmat cu toată tăria. Tot ce putem spune cu siguranță este că deși don Gregorio intrase și el în grupare, pentru a-i împăca pe părinții Ainei, mintea nu-i era cu totul îndreptată spre lucrurile cerești. Obișnuia să se îmbete în localuri ca *Tito* și *Larry* și *Mam*, avea prieteni cu reputație proastă, prefera jazzul american *Capellei Clasica*, se-ncurcă la *Granja Réus* cu o mexicană divorțată, iar tovarășii lui obișnuiau să-și bată joc de Mau-Mau, schimbînd în mod ireverențios o literă din cuvintele care-i formau denumirea — dar fratele servitoarei noastre n-a vrut să ne spună care anume. Cristobal îi raportă toate astea tatălui Ainei, socotind că e de datoria lui s-o facă, și don Gregorio se trezi expulzat în mod umilitor din grupare. În plus, garda de paznici de la Mau-Mau, autorizată să în-

treprindă acțiuni de mână forte împotriva acelor membri pe care i-a părăsit harul divin, l-au scos într-o noapte de la *Tito*, l-au împins într-un taxi, l-au dus într-o clădire singuratică din afara orașului și acolo l-au bătut măr pînă dimineța, cu o austeră încîntare.

Aina, care auzise de la o prietenă despre mexicana divorțată, nu-l plînsese prea mult pe don Gregorio, care de altfel ajunsese aproape de fundul moștenirii dar refuza să muncească și se și credea în grațiile ei „de parcă s-ar fi căsătorit și ar fi trecut prin luna de miere”. Așa că-și îndreptă întreaga atenție spre don Cristobal, care era și o partidă mai avantajoasă. Luîndu-și diploma în drept, el se lansase într-o prosperă carieră de afaceri, avea un *esnipe* (o mică ambarcațiune de paisprezece picioare) la *Club Nautico*, și de asemenea se amuza pornind cu scuterul în frumoasele împrejurimi care nu erau accesibile pe apă. După o scenă răsunătoare la *Club Nautico* — ale cărei detalii meschine nu le voi destăinui — don Gregorio își scutură praful Palmei (și trebuie să fi fost mult praf în sezonul sirocco-ului) de pe pantofii lui cu vîrfuri ascuțite, și plecă la Madrid, unde avea rude. „Dar ascultă-mă bine, asasinule, porcule”, îl apostrofă el pe Cristobal, „va veni ziua cînd mă voi întoarce să-ți plătesc polița!”

Și de întors, s-a întors. Într-o călduroasă dimineată de mai, pe cînd stăteam la masa mea de lucru și traduceam cu răbdare *Pharsalia* lui Lucan, implorîndu-mi glasul interior să n-asculte gramofonul de peste drum care cînta „La Palo-

ma", un puternic țîrîit de sonerie răsună prin peretele neobișnuit de tăcut al apartamentului lui don Cristobal și al Ainei.

Mi-am zis : „Vreun cerșetor !” Cerșetorii sună totdeauna de două ori mai tare ca furnizorii și prietenii. Peste o jumătate de minut avea să sune și la mine...

Așteptam, dar n-a apărut nici un cerșetor. În loc de asta, doña Aina alergă afară pe terasa apartamentului lor, care e despărțită de a noastră printr-un grilaj de fier. Oglinda camerei mele de lucru o reflectă rezemîndu-se de zidul casei și frămîntîndu-și mîinile cu o vădită îngrijorare. Cristobal, după cum am presupus, privise prin deschizătura cu zăbrele a ușii și-i făcuse semn să dispară. Așa că mi-am pus jos tocul și am ascultat.

Cristobal își salută prietenul cu puternica-i voce de tenor și, după toate aparențele, bucuros :

— Ia te uită, Gregorio ! Dar ce minunată surpriză ! Credeam că mai ești încă la Madrid. Bine-ai venit acasă !

Spre ușurarea mea, am putut să disting aceeași căldură în răsunătoarea voce de bariton a lui don Gregorio :

— E-ntr-adevăr încîntător să-ți strîng mîna, Cristobal, după atît de multă vreme. M-am gîndit adesea la tine, amintindu-mi de cursele de cai și de vînațoarea de porumbei, și de întrecerile noastre de *esnipe* prin port, și de toate zilele frumoase pe care le-am petrecut înainte... într-adevăr înainte..

În oglindă urmăream fața doinei Aina, atentă și tulburată, pe când Cristobal răspundea :

— Gregorio, salut noblețea gândului tău. Faptul că ai binevoit să-mi vizitezi casa după dure-roasele amenințări pe care le-ai rostit la *Club Nautico* în ziua aceea tristă arată că, în cele din urmă, m-ai iertat, spre marea mea bucurie. Aina nu-mi este acum numai soție, căci a dat naștere și unui băiețel scump.

Un moment îngrijorător, dar se pare că Gregorio primi lovitura destul de stoic :

— Ei bine, spuse el, trebuie să recunosc că purtarea ta a fost cam brutală — când Aina și cu mine eram ca și logodiți de trei ani de zile și ne pregăteam de nuntă ; dar, desigur, acum că hoția ți-a fost legalizată și încoronată cu nașterea înregistrată a unui nou cetățean, ce mai pot să fac decît să te felicit în cel mai creștinesc spirit cu putință ? Să nu mai vorbim de asta. De altfel, Aina nu-i de loc singura fată din Spania. De fapt, deși n-aș vrea să-l insult pe nici unul dintre voi cu vreo comparație jignitoare, am cunoscut după aceea îndeaproape o fată despre care unii ar putea să spună că e mai inteligentă și mai frumoasă, ba chiar și de o familie mai bună, dacă așa ceva e cu putință. Ne-am întîlnit la Sevilla în timpul târgului. Și s-a-ntîmplat să fie și ea tot din orașul ăsta, și să mă iubească la nebunie.

Gheața fiind astfel spartă, cei doi rivali de altă dată deveniră mai afectuoși.

— Felicitări din inimă, dragă prietene !

— Le primesc cu entuziasm... singurul dezavantaj al acestei noi situații este, totuși, bogăția exagerată a familiei logodnicei mele. Pentru mine e un continuu motiv de neliniște.

— Ei, cât despre familia Ainei, de *acest* dezavantaj cel puțin nu suferă. Dimpotrivă, de două ori pe lună, luna, vin să-mi ceară câte o subvenție.

— Bineînțeles, Aina constituie prin ea însăși o recompensă care merita o plată frumoasă. Și pe urmă, după câte înțeleg, afacerile tale cu mobila merg bine.

— Ca pe roate ! O duc destul de bine acum, mulțumesc lui Dumnezeu și valului de turiști : treizeci și trei de hoteluri noi, șaiszeci de *residencias* și optzeci și patru de *pensions* se construiesc în iarna asta. Dar, dragă Gregorio, dacă logodnica ta ține atît de mult la tine, ce te poate incomoda bogăția familiei ei ?

— Nu fi prost, prietene Cristobal ! Pe scurt, vor să se asigure că fata lor va continua să trăiască așa cum e obișnuită : cu servitori, recepții, vizite, tenis, mulțime de rochii noi, câte o oră la coafor în fiecare zi și așa mai departe. Dar și ea e o așchie din bătrînul trunchi. Îl amenință pe egoistul de taică-său că se duce la călugărie dacă nu se mărită cu mine. Așa că, pînă la urmă, mai în silă, bătrînul a capitulat. Dar mai întîi trebuie să cîștig o respectabilă sumă de bani în noua mea profesie ; e condiția lui fermă.

— Adevărat, ai o profesie, Gregorio ? Dragostea face într-adevăr minuni.

— O, nu-i tocmai ceea ce se poate numi o profesie ; oricum, nu una cu care să te poți făli, sau măcar s-o pomenesci într-o societate distinsă. Dar are unele avantaje.

— Bursă neagră, poate ?

— Nu, nu, viitorul meu socru, don Mariano Colom y Bonapart, e atît de cunoscut în cercurile înalte, încît nici nu i-ar trece prin minte să-şi strice reputaţia amestecîndu-mă în vreo afacere dubioasă.

— Nu ?! Presupun că averea pe care şi-a făcut-o acum cîţiva ani aducînd prin contrabandă penicilină din Tanger pentru spitalele noastre — penicilină doar cu numele, că trebuia să crezi orbeşte în ea ca să aibă vreun efect — e investită acum în mod decent în nimicurile alea turistice ! Probabil că prosperă.

— Ei, dar bineînţeles, nimeni n-a dovedit vreodată că ar fi făcut contrabandă cu penicilină — de altfel o treabă foarte caritabilă — cu atît mai mult cu cît nici nu avea vreun efect folosită în mod obişnuit. Nu mă-ndoiesc că înşişi doctorii au denaturat cantitatea procurată, pentru a o face să dureze cît mai mult... În orice caz, în mod oficial, procesul împotriva lui a fost de mult închis... Da, cît despre nimicurile de care pomenesci, merg destul de bine, îndeosebi printre grupurile de germani — mai ales căţelul ăla nostim care-şi ridică piciorul. Don Mariano caută acum ceva mai auster, pentru englezi ; a şi consultat în privinţa asta un judecător englez, care a venit aici în concediu.

— Dar profesia ta, Gregorio ?

— Iartă-mă, Cristobal, mi-e rușine să-ți spun. Este ceva în legătură cu un minister — mult prea plictisitor și neplăcut ca să pomenesc despre asta.

— Dar aduce și câștiguri suplimentare?

— Bineînțeles! Altfel de ce-ar mai fi aranjat don Mariano pentru mine?

— Pari cam posomorât, Gregorio. Vrei un păhărel de brandy?

— Acum nu mai beau. Don Mariano n-ar îngădui să aibă un ginere alcoolic. Dar poate o oranjadă, dacă vrei.

— De ce nu o coca-cola? Ți-o aduc din frigider.

— Așadar ai un frigider, Cristobal?

— Mulțumesc Fecioarei, nu sîntem printre cei care-și răcesc untul într-o căldare cufundată într-un puț.

— E foarte plăcut să aud de situația ta prosperă și de toate îmbunătățirile pe care ți le-ai făcut, dragă Cristobal. Această răcoritoare coca-cola este o dovadă convingătoare de belșug... Prietenii mi-au spus că zilele trecute ai dat și o mare recepție la Hotel Nacional?

— Ah, aș fi vrut să fi fost și tu acolo! Ce-au mai pocnit dopurile de șampanie! Am sărbătorit botezul fiului nostru!

— Trebuie să te fi costat o avere!

— Ce-i drept! Iar părinții Ainei n-au contribuit cu o singură peseta la cele cinci mii cheltuite. Pot să-ți vorbesc deschis, Aina nu-i acum acasă, probează o rochie de seară. Între

noi fie vorba, să știi că te mai prețuiește încă foarte mult.

Judecînd după crîsparea buzelor Ainei, Cristobal avea să plătească pentru remarcă asta, îndată după plecarea lui Gregorio. Dar ea continua să rămînă ascunsă, cu toate că vedeam bine că o supăra soarele. Am deschis încet ușa spre balcon, am ieșit și, cu un zîmbet politicoș, i-am întins prin grilaj o pereche de ochelari de soare. Doña Aina rămase uluită de acest gest neașteptat, dar își așează ochelarii, mulțumindu-mi.

Gregorio spunea :

— Părerea soției tale mă fletează. Și nu puteai să te aștepți la cine știe ce ajutor de la nătăfletii ăia de Mau-Mau, care-s părinții ei. Au suferit în ultima vreme mai multe înfrîngerii financiare, după cîte am auzit de la avocații mei, îndeosebi cînd au trebuit să le dea o compensație foștilor chiriași ai noii case de raport. Ce investiție nefericită s-a dovedit !

— Ai perfectă dreptate, încuviință Cristobal, viitorul tău socru l-a tras pe sfoară pe actualul meu socru, tocmai la timp. Sper că don Mariano nu va fi vîrît la închisoare cînd anchetatorii vor publica veniturile lui de pe urma năruirii clădirii.

— Don Mariano la închisoare ! rîse Gregorio. Ce idee ridicolă ! Nu, nu ! Ancheta a și fost închisă. Vezi că planurile erau ale arhitectului orașului, și un arhitect al orașului este deasupra oricărei suspiciuni ; și dacă don Dionisio Gomez, constructorul clădirii, a făcut eco-

nomie la ciment și a folosit bîrne defecte, cum era să știe don Mariano ? Don Dionisio a emigrat în Venezuela, după cîte știu, înainte ca tatăl Ainei să-i poată intenta vreun proces...

— Desigur, a fost o mare lovitură pentru noi. Dar, har Domnului, nimeni n-a pierit în acel dezastru, în afară de văduva din Ibiza, care nici n-avea rude ; toți ceilalți chiriași erau plecați să privească la procesiunea de Corpus Christi. Cît despre automobilul din garajul de dedesubt, care s-a sfărîmat în bucăți cînd cele patru apartamente îi căzură deasupra — din fericire, vechitura aia de piesă de muzeu era proprietatea lui don Dionisio însuși ! În situația lui, cu greu ar îndrăzni să ceară vreo compensație.

— Sînt de acord, dragă Cristobal. Și tocmai despre acest automobil am auzit o poveste amuzantă. Nu i l-ai vîndut chiar tu lui don Dionisio în 1953, după cum îmi amintesc ?

— Exact, și am fost foarte bucuros să scap de el, și încă la un preț atît de bun. Nu numai că frînele și bara de direcție îi erau stricate, dar cineva mă prevenise la timp că după noul sistem de impozit pe venit, un automobil ar fi socotit o dovadă de belșug. Așa că am acționat numaidecît...

— Foarte abil ! Dar, Cristobal, ce te faci cu celelalte semne de belșug — un botez de cinci mii de pesetas, frigiderul, aspiratorul, rochiile de seară ale onoratei tale soții, căruciorul englezesc pentru copil din vestibul, ajutorul financiar despre care se știe că-l dai socrului

tău? Nu-ți dai seama că toate astea atrag în mod inevitabil atenția lui seșnor Chupasangre, inspectorul-șef?

— Aina și cu mine ne batem joc de el. Treceam drept oameni săraci; caut să nu am nici un automobil.

— Dar Cristobal, ai!

— Am eu vreun automobil?! Ce glumă mai e și asta?

— Vreau să spun, cel care a fost sfărîmat de apartamentele năruite.

— Idiotule, doar i l-am vîndut lui don Dionisio acum patru ani!

Gregorio spuse încet și răspicat:

— Da, i l-ai vîndut, dar don Dionisio n-a înregistrat niciodată această schimbare de proprietate la primărie; așa că rămîne pe numele tău. După cîte înțeleg, va trebui să plătești impozitul pe venit pe toți anii 1954, 1955, 1956 și 1957, la un coeficient ridicat care în mod sigur are să fie discutat între tine și seșnor Chupasangre.

— Om de nimic, cum de-ai descoperit șiretenia asta?

— Mi se întîmplă în cursul profesiunii mele să consult registrul primăriei.

— Dar Gregorio, e illogic! Automobilul a fost doar din 1953 al lui don Dionisio, nu al meu!

— În ochii legii mai este încă al tău, iartă-mă. Și don Dionisio nu este aici să spună că nu-i așa.

— Aida de ! strigă Cristobal. Cine spune că sînt imposibil ? Pot să-i arăt lui señor Chupasangre conturile mele de afaceri — cele mai pesimist oficiale, bineînțeles — pentru a dovedi că nu sînt imposibil. Dacă mă-ntreabă, am să jur că frigiderul și aspiratorul sînt daruri de nuntă, iar căruciorul englezesc mi-a fost împrumutat de sora mea. Cît despre botez și rochiile de seară ale Ainei...

— Îi consideri pe señor Chupasangre și pe colegii lui niște proști ?

— De ce nu ?

Dar doña Aina și mirosise primejdia. Am văzut-o dîndu-și involuntar cu mîna peste gură, căci nu putea să dea peste cea a soțului ei.

Gregorio protestă :

— Cristobal, dragă prietene, după cum am încercat să-ți spun în cursul acestei plăcute conversații, Aina nu mai este pentru mine decît credincioasa ta soție și mama micuțului vostru fiu ; dar sînt dator față de mine și de ministerul meu să execut o îndatorire sacră. Căci, chiar dacă sînt prostul pe care-l crezi, această nouă profesiune...

— Gregorio, ce spui, omule ?

— ...această nouă profesiune, oricît de neplăcută poate fi uneori, aduce (după cum ai sugerat) și unele cîștiguri suplimentare. Cu permisiunea ta, am să revin mîine în mod oficial. Între timp, transmite salutările mele distinsei tale soții. Spune-i cît de încîntat sînt că își mai aduce încă aminte de numele meu.

Ușa se trînti. Pașii lui Gregorio se auziră coborînd fără grabă scările.

În oglindă, am văzut-o pe doña Aina aplecîndu-se spre a ridica un ghiveci uriaș, cu mușcate roșii. Avea oare să-l azvîrle — buff! — în capul lui Gregorio, cînd acesta va ieși în stradă?

Ar fi trebuit să știu că nu acesta era felul de-a fi 'al doñei Aina. Alergă de-a dreptul la fereastra propriului ei apartament și rămase un moment cu un picior înainte și cu ghiveciul în echilibru în palma dreaptă, stînga fiindu-i ridicată ca într-un salut falangist.

— Animal! Imbecil! strigă ea, și azvîrli ghiveciul spre Cristobal, cu toată puterea de care era în stare.

Mi-am pus cîte un deget în fiecare ureche, pentru a nu auzi bufnitura.

VICONTESA ȘI FATA CU PĂRUL SCURT

Acum douăzeci și cinci de ani, meșterul Toni, proprietarul garajului nostru, un om scund, chel, cu ochi negri, mușchiulos și zîmbitor, m-a invitat la cină de ziua lui onomastică. Ziua de San Antonio, care cade la 17 ianuarie, e totdeauna marcată în satele Majorcăi printr-o sărbătoare plină de veselie, cînd preotul stropește cu apă sfințită toți măgarii, catîrii, cîinii ciobănești și automobilele pe care enoriașii săi au grijă să le aducă la ușa bisericii, ca și printr-un foc aprins cu o seară înainte, care pe la miezul nopții e de obicei destul de stins pentru ca în cenușa fierbinte să se poată coace buñuelos — un fel de gogoși. Cu această ocazie, după micul dejun cînd mai rămîne puțin foc, soția meșterului Toni, doña Isabel, și-a trimis copiii cu fărașe să strîngă ceva cărbuni aprinși pentru vasul cu jăratice care avea să stea sub masa noastră. Principalul fel de mîncare erau graurii fierți în foi de varză, cu melci, caracatiță și orez cu șofran. Am mai mîncat și șuncă afumată, felii mari de ridichi, primele măsline negre în saramură ale sezonului, brînză de

oi din Minorca, plăcintă cu smochine și pîine, iar vinul roșu de Binisalem era la discreție. Îmi aduc aminte de grauri, pentru că o nemțoaică se-nfuriase în dimineața aceea văzîndu-i grămadă pe podeaua garajului.

— Cum îndrăzniți să masacrați frumoasele noastre păsări cîntătoare? țipase ea.

— Señora, răspunsese meșterul Toni, aceste păsări cîntătoare sînt prost crescute, vin să fure măslinile. Măslinile sînt principala noastră sursă de bogăție: măslinile și smochinele — smochine pe care v-am văzut adesea și pe dumneavoastră furîndu-le din copacii mei, pe cînd coborați în septembrie trecut pe poteca de lîngă casa noastră.

Graurii sînt prinși printr-o metodă care pe vremuri era cunoscută în Anglia sub numele de „vînătoarea cu bățul“, dar care acum cred că a dispărut acolo. Doi oameni — păsărarii — se așază la cîtiva pași depărtare unul de altul, pe una din aleile largi pe unde zboară graurii de la cuiburile lor din stejarii mereu verzi de lîngă vîrfurile muntelui. Păsărarii întind de-a lungul aleii o plasă prinsă de două bețe lungi, ținute în sus. În zori, primul stol de grauri, denumiți *tordos d'auga*, adică graurii din zori, coboară în crîngul de măslini și sînt prinși în plasă. Amîndouă bețele sînt azvîrlite simultan înainte și-n jos, după care păsărarii sucesc gîtul tuturor păsărilor care au fost prinse dedesubt. Cam pe la ora opt sosește un stol mai mic de grauri, denumiți *tordos de gran dia*, adică grauri de plină zi; pe urmă nu mai apare ni-

mic pînă la *tordos de vespera* sau graurii de seară. Vînătoarea cu bățul este unul din puținele sporturi pe care le practică localnicii. Un munte prăpăstios, de-a lungul drumului dinspre mare, nu lasă loc unui spațiu destul de larg pentru un teren de fotbal sau măcar de tenis, și din 1906, cînd un trecător a fost lovit în ochi de o piatră azvîrlită de tînărul Mateo — care îi țintise ștregărește pipa — vechea praștie din Baleare a fost oficial interzisă chiar și pentru vînătoarea de iepuri.

Oricum, meșterul Toni trase un chef în ajunul lui San Antonio și, după ce mîncă buñuelos pe săturate, se-ntoarse acasă pentru cîteva ore de somn. Pe urmă, la ora cinci, ieși să prindă *tordos d'aua* pentru cina noastră. Dar iată-l pe paracliser că apare în pardesiu și papuci, spunîndu-i că sora sa Maria-făcătoarea-de-spagheti era iar foarte bolnavă și că trebuie adus numaidecît doctorul de la Sóller. Așa că meșterul Toni se sui în vechiul lui Studebaker și, după ce doctorul o cercetă pe Maria (de 15 ani pe patul de moarte) și fu dus înapoi la Sóller, numai disprețuiții *tordos de gran dia* mai rămăseseră să fie vînați. Totuși meșterul Toni și un oarecare Sentiá Spaima-Cîinilor, un om de pripas prin sat, reușiră să prindă vreo două duzini — o vînătoare remarcabilă în acel an. Și ce gust delicios aveau !

Poate c-ar trebui să explic că Maria-făcătoarea-de-spagheti n-a făcut niciodată nici un fel de spaghetti ; o străbunică a ei se ocupase

cu asta, dar porecla rămăsese în linie femeiască. Există și-acum o strănepoată care mai păstrează numele, deși ea coase mănuși. Tot așa, fricosul și mîncăciosul Sentiá Spaima-Cîinilor își moștenise porecla de la un strămoș al său care păzea altarul catedralei din Palma de cîinii vagabonzi ce veneau să caute acolo puțină răcoare în zilele de arșiță. Sentiá e un diminutiv de la Sebastián. Sînt mult prea multe lucruri care trebuiesc explicate, dacă te-apuci să povestești întîmplări din satul nostru.

După cină, pe cînd ni se servea cafea și rachiu, mi-a fost ușor să jur că niciodată n-am mîncat așa de bine și așa de mult în toată viața mea.

— Nici chiar la Piccadily, don Roberto? mă-ntrebă viclean meșterul Toni.

— Bineînțeles că nu, te asigur.

— Ei bine, Damián Vizitiul, Sentiá Spaima-Cîinilor și cu mine am mîncat acolo destul de bine, în timpul cît am stat la *Regent Hotel*.

— De ce nu mi-ai povestit niciodată că ați fost la Londra?

— Sînt un om ocupat, și dumneata ești ocupat. Am păstrat lunga poveste a vicontesei și a fetei cu părul scurt pentru fiesta de azi.

Iată dar povestea meșterului Toni, așa cum am însemnat-o chiar în seara aceea. Respectînd greutatea lui de-a pronunța *st*, *sc*, *sp* sau *sm* la începutul unui cuvînt fără să-i adauge înainte un *e*, am pus și eu *e* la începutul cîte unui cuvînt care-l cerea. Să rămînă dar acest *e* spre dreapta amintire a povestitorului spaniol.

Viscontesa și fata cu părul scurt

Totul a-nceput într-o zi de august, cînd doi gentlemen, amîndoi în haine negre și pantaloni reiați — haine destul de nepotrivite pentru acea vreme de căldură înăbușitoare — sosiră de la Palma într-un foarte luxos taxi și se opriră în dreptul garajului meu. Șoferul, care mă cunoștea, mă întrebă dacă domnii ar putea să-mi spună cîteva cuvinte în mod particular.

— La dispoziția domnilor, am răspuns, în afară de cazul cînd vor să-mi vîndă ceva. Sînt într-o mare lipsă de bani în luna asta.

Unul dintre gentlemen, care știa puțin spaniolește, înțelese ce spusese. Aducea cu un coș gata de bătaie și avea un tic de a-și înclina capul într-o parte, întrebător, cum fac adesea păsările. După pălăria lui neagră ca o ciupercă, l-am socotit mai puțin important decît celălalt, care purta o pălărie neagră de mătase, ca un burlan de sobă.

— Atunci dă-mi voie să te felicit, don Antonio, spuse el. Prietenul meu, domnul P.P. Jonés, are să-ți îndrepte în curînd strîmtorarea financiară. Dacă-i ascuți propunerea, are să-ți umple buzunarele de *duros* de argint. Numele meu este Charley Estrutt, la dispoziția dumitale.

— Nu-mi cere să calc legea? am întrebat.

Domnul Estrutt îi traduse asta domnului Jonés, care semăna cu un jambon mare, bine conservat.

Domnul Jonés dădu din cap cu violență :

— Din contra — ceea ce am înțeles și cu, „contra“ fiind un cuvânt identic și în idiomul nostru din Majorca, cu toate că noi îl pronunțăm altfel.

I-am invitat pe amândoi să intre în casă ca să bem o cafea. Au acceptat și după ce-am golit ceștile, am așteptat să ajungă la subiect, după toate complimentele domnului Estrutt asupra frumuseții și liniștii satului nostru. Dar cum el continua să tacă, mi-am luat curajul și i-am spus :

— După lanțurile de aur ale ceasurilor dumneavoastră și rezerva care-o arătați, domnilor, cred că sînteți avocați ; iar hainele dumneavoastră negre arată că ați vent aici cu afaceri, nu în vacanță. Pe etichetele de pe valizele dumneavoastră scrie Londra. De aceea, cum satul nostru a avut onoarea de-a saluta venirea doar a unui singur compatriot al dumneavoastră în ultimele douăsprezece luni, adică de fapt era o fată tînă ră cu părul tăiat scurt ca la băieți, care a stat o săptămîină în luna mai la Hotel Bon-sol cu un străin voinic, de Dumnezeu știe unde, pot să trag concluzia că treaba dumneavoastră este oarecum în legătură cu ea ?

Fața domnului Estrutt se luminează :

— Ești foarte isteț, don Antonio ! Iată exact despre ce e vorba, cu toate că numai domnul Jonés este avocat. De fapt, el o reprezintă pe neconsolata mamă, de curînd văduvă, a fetei cu părul scurt.

L-am întrebat :

— Și profesiunea dumneavoastră, señor ? Oare n-ar fi convenabil s-o divulgați ?

Domnul Estrutt zîmbi :

— Ba cum să nu, am fost inspector de poliție la Londra. Acum, pensionat, am devenit detectiv particular, angajat de persoane cu bani pentru a conduce cercetări delicate. Și cîștig mai bine.

Am adăugat :

— După felul cum arată, domnul Jonés trebuie să fie un avocat de mare importanță ?

Domnul Estrutt fluieră :

— Nu acceptă niciodată mai puțin de cincizeci de mii de pesetas pe săptămînă pentru un caz. Fapt este că neconsolata mamă despre care e vorba e plină de bani. Tatăl ei a fost un multimilionar din Chile. Odată am lucrat pentru familia lui, cînd un fiu nelegitim al bătrînului s-a apucat să-l șantajeze.

Atunci observai :

— Aveți accent sud-american.

Se-nroși puțin :

— Da, da, voi spaniolii îi disprețuiți pe sud-americani fiindcă vorbesc vechea voastră limbă.

Cum domnul Charley Estrutt părea un om destul de simpatic, cu toată pălăria-i neagră, caraghioasă ca o ciupercă, pe care și-o așezase pe genunchi, l-am asigurat că aici, în Majorca, noi vorbim un dialect spaniol încă și mai grosolan decît cel din Chile. Discuția noastră lîncezea în modul acesta, pînă cînd domnul Jonés, care nu înțelegea o iotă, se uită la ceasul său

de aur, mare cît o ceapă, și-i atrase atenția domnului Estrutt. Era clar că venise momentul să discutăm afacerea. Mi-am spus: „Oamenii ăștia pot să plătească bine. Bineînțeles că n-am să primesc primul preț pe care mi-l oferă — orice mi-ar cere să fac.“

Domnul Estrutt spuse despre ce-i vorba. Povesti că fata cu părul scurt, care era minoră, fugise dintr-o mînaștire franțuzească unde i se făcea educația, răpită în mod brutal de un artist bulgar. Urma lor a fost găsită cu mare greutate pînă în satul nostru. Neconsolata vicontesă, mama ei, dorea să strîngă destule mărturii sub jurămînt asupra acestei tragedii, pentru a-l încarcera pe viață pe ereticul bulgar. Dar trebuia cu orice preț evitat scandalul și de aceea nu s-a apelat la ajutorul poliției spaniole. Ei bine, dacă eu și cu doi prieteni ai mei am putea să declarăm înaintea unui judecător englez că bulgarul a adus-o cu sila pe sărmana fată la Hotel Bonsol din localitatea noastră și acolo a silit-o, atunci s-ar putea dovedi în mod legal că a fost prinsă în mrejele lui și criminalul ar putea fi pedepsit.

Domnul Jonés și cu domnul Estrutt îmi spusera că știau că eu am dus perechea cu taxiul de la stăvilarul din Palma la Hotel Bonsol; că un oarecare Sebastián Vivés (adică Sentiá Spaima-Cîinilor) le-a urcat bagajele pe scări în camera numitului hotel, și că Damián Frau, adică Damián Vizitiul, proprietarul hotelului, le-a dus micul dejun la pat, pe o tavă, în dimineața

următoare. Domnul Jonés spera că vom avea amabilitatea să venim să vizităm Londra cam peste o lună, pentru a răzbuna onoarea unei nobile case engleze, și în mod deosebit pentru că neconsolata vicontesă era o foarte pioasă catolică; el auzise de zelul nostru, al majorcanilor, în ce privește sfințenia unui cămin catolic.

I-am răspuns :

— Între noi fie vorba, domnule Estrutt, fata cu părul scurt nu părea de loc să se poarte ca sub o constrângere; de fapt, tot drumul de la Palma încioace, ea l-a tot îmbrățișat și mîngîiat pe eretic — după cum nu mă puteam împiedica să văd în oglinda din fața mea — cu toată aparența unei bucurii neprefăcute.

Închipuie-ți mirarea mea cînd domnul Estrutt îmi făcu cu ochiul (dar cu ochiul care era în cealaltă parte de domnul Jonés) și răspunse :

— Don Antonio, în Anglia fetele noastre au fost complet demoralizate de emoțiile ultimului război. În plus, bieteii fete trebuie să-i fi fost teamă că dacă nu-l mîngîie în public, el o va maltrata cu toată cruzimea cînd aveau să fie singuri.

Pe scurt, ni se oferea la toți trei martorii, în schimbul declarației, o vizită la Londra, cu douăzeci de pesetas pe zi, în afară de cheltuielile de călătorie, casă, masă, vin, țigări și orice altceva am mai avea nevoie în limite raționale, fără a uita excursiile în locuri pitorești; și alți cinci sute de pesetas fiecăruia, dacă ne

depunem mărturiile astfel încît să-l convin-
gem pe judecător. De asemenea mă întrebă
dacă eram atît de bun ca să repet această ofertă
prietenilor mei, don Sebastián și don Damián !

Am dorit să știu cît timp va dura călătoria,
și domnul Estrutt fu de părere că aveam să
fim înapoi acasă în trei săptămîni. Le-am spus
că le vom da răspunsul după o noapte de gîn-
dire ; dar domnul Jonés se arătă grăbit să
semnăm un contract chiar în seara aceea. Voia
să prindă vasul de Barcelona.

Atunci i-am lăsat pe englezi la mine acasă,
și m-am dus la Hotel Bonsol, de unde l-am
luat pe Damián la o mică plimbare.

— Ești un om deștept, i-am spus, și cunoști
obiceiurile oamenilor bogați. Am fost invitat
să vizitez Londra ca martor al unui caz de ră-
pire. Ei, pentru o astfel de faptă, crezi că sînt
de ajuns douăzeci de pesetas pe zi ? Am să fiu
plecat cam trei săptămîni.

— Păi bine, omule, ar trebui să fii un prost
ca să refuzi ! Eu unul, m-aș duce bucuros și
fără plată — numai ca să scap din găoacea
asta mohorîță și să mai văd odată locuri civi-
lizate.

Damián, trebuie să înțelegi, s-a ales cu pore-
cla pe vremea cînd fusese vizitiul președintelui
republicii Argentina, și-și mai amintea încă de
acele zile glorioase. Adăugă :

— Dar ce naiba are de-a face cazul de ră-
pire cu tine ?

— Răbdare, prietene, i-am răspuns, mai întîi dă-mi un sfat în privința onorariului. În principiu este bun ?

Se gîndi puțin, pe urmă scuipă iar și spuse :

— În principiu, Toni, ar trebui să stăruie să-ți dea treizeci de pesetas pe zi. Englezii, de regulă, mai acordă încă 50% la tocmeală în afacerile cu spaniolii.

— Și cinci sute de pesetas pe deasupra !

— Frumușică sumă, pe cuvîntul meu ! Aș vrea să am norocul să cîștig și eu atîta pentru o vacanță de trei săptămîni !

— Atunci bucură-te, Damián ! Și tu ești invitat !

Luă asta ca o glumă, dar cînd îi povestii toată întîmplarea, își azvîrli pălăria în sus cu atîta putere, încît trecu de terasă în vale și căzu apoi în șuvoiul de apă care curgea pe-acolo și nu mai putu să fie găsită.

Ne-am dus împreună numaidecît să-l încu-
noștiim și pe Sentiá de norocul lui. Cum Sentiá de-abia cîștiga cinci pesetas pe zi — salariul obișnuit al unui muncitor în vremea aceea — ochii îi ieșiră din cap de lăcomie. Și totuși a trebuit să-i turnăm pe gît o groază de coniac pînă să-l hotărîm să ni se alăture. Cum nu părăsise niciodată în viața lui insula, Sentiá nutrea o spaimă cumplită să nu se scufunde vaporul dacă ne prinde o furtună pe mare. În cele din urmă, totuși, căzu de acord și după ce Damián și cu mine am obținut încă zece pesetas

pe zi de la domnul Jonés, fără nici o bătaie de cap, îl luarăm pe Sentiá la primar, care era judecătorul de pace local, și-l convinserăm să semneze ca martor noul contract, îmbunătățit. De fapt, fiecare am iscălit actul, care fusese pregătit dinainte de notarul spaniol. Sentiá își mîzgăli numele și ocupația cu o mînă tremurătoare, îngăimînd :

— Să dea Dumnezeu să nu fie certificatul meu de moarte !

Nimeni din satul nostru nu văzuse vreodată coasta Angliei și părea nemaipomenit ca noi trei să fim primii. Bineînțeles, nevestele noastre nici nu vrură să audă de aventura asta, decît dacă puteau veni și ele ; nu-i așa, Isabel ? Dar domnul Estrutt declară că o astfel de măsură ar fi foarte imprudentă, chiar dacă ne-ngrijeam să plătim din cîștigul nostru călătoria și cheltuielile suplimentare. Atunci nevasta lui Sentiá făcu scandal. Ne-a spus că sîntem proști să nu cerem cincizeci de pesetas pe zi și o mie la sfîrșit, ținînd seama că domnul Jonés fusese numaidecît de acord cu cererea noastră. Simțea, strigă ea, că eu fusesem mituit de englezi ca să fim plătiți cît mai puțin. Dar Isabel, aici de față, precum și nevasta lui Damián, Angela, i-au spus să tacă din gură că doar oferta era frumoasă și pe urmă actele fuseseră iscălite.

Ei, și cu asta basta. După ce le-am promis să scriem des și le-am făcut să ne promită că se vor purta cum trebuie cît vom lipsi și vor avea grijă de copii, am declarat cu mîna pe

inimă că niciodată n-am fi visat să părăsim satul, chiar pentru trei săptămîni, dacă n-ar fi fost în joc apărarea unui cămin catolic. Într-adevăr, femeile din insula noastră sînt cam pe-atît de zeloase pe cît sugerase domnul Estrutt; și mă-ndoiesc că vreuna din cele trei neveste ale noastre ne-ar fi lăsat să plecăm numai pentru bani. Am aflat mai tîrziu că, pe cînd eram plecați, Isabel, aici de față, și-a petrecut jumătate din timp în biserică, rugîndu-se pentru sănătatea mea și pentru mîngîierea nefericitei văduve.

Ei bine, dumneata ai făcut călătoria asta de mai multe ori, don Roberto, așa că nu e ceva nou, dar pentru mine a fost grozav după ce am trecut frontiera în Franța! Părea o minune ca, numai după o jumătate de milă, aspectul atîtor lucruri să se schimbe dintr-odată: îmbrăcămintea, limba, uniforme, stîlpii de telegraf, culoarea cutiilor poștale, forma și gustul însuși al pîinii!

Domnul Estrutt ne-a luat cu taxiul din sat pentru a ne trece prin vămi, la inspecțiile de pașapoarte și prin alte necazuri. Părea cu totul alt om o dată ieșit din umbra gravului domn Jonés: îmbrăcat acum într-un costum de gabardină crem, cu o pălărie de pai cu panglică galben-canar și purtînd un baston cu măciulia de aur. Se apucă să ne mai spună și glume de genul pe care noi îl numim „necoapte“. Ajunsesese acasă la mine puțin cam obosit, fiindcă-și petrecuse noaptea la barul Macarena. Poate-l

știi? Dacă da, atunci ai să recunoști că nu-i puțin lucru c-a scăpat cu viață de țigăncile de-acolo și a reușit chiar să-și păstreze portofelul, acul de cravată cu perla și bastonul cu măciulia de aur. Polițiștii din Londra trebuie să fie cu adevărat niște lei.

Ne-am îmbarcat pe vasul care pleca noaptea spre Barcelona, și lacrămile șiroiră pe obrajii nevestelor noastre, pe cînd ne făceau semn de rămas-bun de pe chei; și-ți mărturisesc că, o clipă, m-am întrebat dacă hotărîrea noastră fusese oare destul de prudentă. Cît despre Sentia, era într-o stare atît de jalnică, încît domnul Estrutt îl puse să înghită o pilulă care-l adormi numai decît.

De îndată ce-am ieșit din portul Palmei, domnul Estrutt ne invită, pe Damián și pe mine, să-l însoțim la bar. După ce luă un coniac, ne spuse :

— Băieți, acum am să mă duc în cabină să-mi refac somnul, dar mai întîi lăsați-mă să fiu cinstit cu voi. Toată povestea asta cu răpirea, trebuie să-nțelegeți, este închipuită. Bătrîna vicontesă și cu mine am pus-o la cale, ca un mijloc de-a vă convinge nevestele că era de datoria lor să vă lase să plecați. În plus, ne-am gîndit să nu pomenim nimic de asta domnului Jonés. Deși avocat inteligent, este un insular și deci foarte moral, și niciodată n-ar admite cea mai mică înșelătorie, chiar pentru a ajuta o cauză dreaptă.

— Păi bine, atunci, pentru numele lui Dumnezeu, spune-ne o dată adevărul, îi ceru Damián cu violență.

— Adevărul, răspunse el, este că vrăjitoarea asta bătrână care e vicontesa și-a pierdut soțul, pe viconte, acum trei luni — a căzut de pe balconul dormitorului lor de la hotel Esplendido din Cannes, și poate că a fost într-adevăr un accident — cine-ar putea spune? Dar n-are a face. Văduva este acum îndrăgostită de un ofițer în retragere din Garda Regală; și acest ofițer, a cărui profesie este de a conduce haitele de câini la vânătoarea de vulpi, posedă o mare moșie, dar prea puțini bani ca s-o-ntrețină — numai un munte de datorii la jocul de cărți. Fapt e că n-are nimic împotriva să se-nsoare cu bătrîna stridie, care nu arată prea rău la lumina lumînării, dacă așezi lumînarea cum trebuie în spatele ei și porți ochelari de soare. Singura piedică în calea unirii lor este tînăra lui soție, o actriță, care s-a căsătorit cu el nu de mult, crezînd că e bogat, dar aflînd că s-a păcălit, se consideră acum liberă de a se consola cu oricine găsește. Numai că își ascunde urmele cu grijă de cîte ori se duce la vânătoare — vânătoare de bărbați, nu de vulpi, bineînțeles. Arată bine, sînteți de acord?

Cum domnul Estrutt se referea în mod vizibil la fata cu părul scurt, Damián și cu mine spuserăm că da, era o bucătică grozavă, deși poate puțin cam slabă, iar ochii-i erau de un albastru cam spălăcit.

Domnul Estrutt continuă :

— Aşa că vedeţi, băieţi, că declaraţia voastră va fi de cea mai mare importanţă pentru vicontesă. Dacă ofiţerul-vînător-de-vulpi obţine divorţul de fata cu părul scurt, vicontesa poate să se căsătorească cu el, după ce va fi plătit toate cheltuielile procesului. Acum iată rostul meu în toată povestea asta. În luna mai care-a trecut, fata cu părul scurt a fost invitată de sora ei mai mare să stea împreună la Tossa, pe Costa Brava, dar când vicontesa m-a trimis acolo în iulie să fac cercetări, am aflat că numai după o singură dimineaţă petrecută la Tossa, fata plecase în Majorca împreună cu un artist bulgar, pe care-l întâlnise în trenul de Paris. Le-am luat urma în mod discret şi, fără să vin în satul vostru, am aflat de voi de la un prieten, caporal în paza de coastă. Cu aceste informaţii m-am întors la Londra, unde domnul Jonés a reuşit s-o determine pe vicontesă să-i plătească o sumă importantă ca să mi se alăture. Aş adăuga că există şi alte acuzaţii de adulter împotriva fetei cu părul scurt ; dar aceasta e singura pe care domnul Jonés se gîndeşte s-o producă în instanţă. Ei bine, băieţi, mă iertaţi de minciunile pe care vi le-am îndrugat ?

Am rîs :

— Haida de, domnule, pentru Damián şi pentru mine e tot una, atîta timp cît sîntem plătiţi conform contractului dintre noi.

Domnul Estrutt mă bătu pe spate și strigă :
— Îmi place că ești deștept, Toni, dacă pot să-ți spun așa ! Și tu trebuie să-mi zici mie Charley, cum face cineva care nu e de loc un oarecare ! Și-acum, altceva. Când ați cerut zece pesetas mai mult pe zi, l-am informat pe domnul Jonés că, fiind catolici devotați, sînteți net împotriva căsătoriei persoanelor divorțate, și că trebuie să vă dăm cel puțin treizeci de pesetas ca să depuneți mărturie într-o problemă care vă interesează atît de puțin. Acum am spus destul ; dar pun rămășag că o să petrecem de minune la Londra. În paranteză fie zis, nu trebuie ca bătrîna vicontesă amoretată să afle că v-am spus povestea adevărată ; și ar fi bine, desigur, să nu-i divulgați secretul nici bunului Sentiá. I-ar strica părerea pe care o are despre mine.

Pe urmă ne-am umplut din nou paharele și am închinat o sumedenie de coniacuri pentru vicontesă, pentru răposatul viconte, pentru fata cu părul scurt, pentru ofițerul care vînează vulpi, pentru domnul și doamna Jonés și pentru avocat, împreună cu multe alte persoane mai îndepărtate legate de afacerea asta. În cursul acelei nopți domnul Estrutt nu și-a refăcut de loc lipsa de somn.

În ciuda tuturor exceselor noastre, am ajuns cu bine în port. Și mai tîrziu am luat o masă bună la *Hotel Palacio* din Barcelona, cu maioneză de homari, vinuri franțuzești și tot ce poate fi mai bun. Sentiá Spaima-Cîinilor, simțindu-se stingherit în ambianța aceea elegantă, de-abia își

deschidea gura să ia din mîncare și-și ținea mîinile-i mari și roșii sub masă, cînd nu le folosea. Dar Damián se mîndrea cu scurta-i revenire în lumea bună de care avusese parte la palatul prezidențial din Buenos Aires și ne-a povestit din trecutul lui mai mult decît aș fi putut să-mi închipui, cu toate că ne cunoșteam de douăzeci de ani și poate chiar de mai mult.

După o noapte petrecută într-un tren cu paturi foarte strîmte, am ajuns la Paris și am fost duși într-un taxi la Gara de Nord. Domnul Estrutt ne spuse deodată :

— Băieți, vreți să-mi faceți o mare favoare ? Am puțină treabă-n oraș. Vă rog să mă așteptați în restaurantul de-acolo ; comandați orice mîncare sau băutură credeți de cuviință, dar vedeți să nu intrați în vorbă cu nimeni ! Vicontesa mi-a poruncit să nu vă pierd din ochi. Am să mă-ntorc la timp ca să nu pierdem trenul.

Damián întrebă :

— Dar cît valorează pentru noi marea favoare, don Charley ?

El răspunse :

— Dacă mă ajutați, Damián, vă ajut și eu pe voi. Nu-i de ajuns ?

Cum domnul Estrutt avea toți banii și biletele noastre, răspunsul lui nu putea să nu-l satisfacă pe Damián. Dar a fost neplăcut faptul că doi oameni de afaceri din Palma, pe care-i cunoșteam din vedere, intrară în restaurant și mă salutară. I-am privit cu indiferență și întorcîndu-mă spre Damián i-am spus : „Heute ist

Sonntag!“ adică tot ce știam eu în limba germană. Damián, care pricepe repede, dădu din cap și răspunse: „Donnerwetter!“ adică tot ce știa *el* în germană.

Cei doi oameni din Palma se așezară la o masă într-un colț îndepărtat și de acolo se tot zgâiau la noi. Iar noi trei n-am îndrăznit să vorbim unul cu altul pe limba noastră pînă ce nu-i văzurăm plecînd. Mîncarea, în treacăt fie zis, nu ni s-a mai părut de loc bună.

Era ora două. Trenul nostru de Calais pleca la șase; dar trecu de ora patru, și de cinci, și de cinci și jumătate și chiar de șase fără un sfert, și noi ne mai găseam acolo. La șase fără zece Damián spuse:

— Nu prea-mi place asta. Ce i s-o fi întîmplat domnului Estrutt?

— Răbdare, i-am spus, e un om de treabă și are să-și țină cuvîntul.

Dar Sentiá era din ce în ce mai nerăbdător. Începu să facă gălăgie că n-ar fi trebuit să venim, că am fost atrași la Paris pentru cine știe ce uneltire diavolească, că o să fim pînă la urmă vînduți ca sclavi maurilor. N-a avut el o presimțire neagră în ziua în care-a semnat contractul?

Nu i-am răspuns. În cele din urmă Damián se ridică:

— Hai să ne punem pardesiele și să fim gata! Domnul Estrutt fără-ndoială că are să apară matematic în ultimul moment!

Și chiar pe cînd vorbea, domnul Estrutt năvăli în restaurant, plăti mica noastră notă cu o

singură bancnotă cuprinzătoare și ne trase în goană pe peron. Am prins trenul de Calais cu treizeci de secunde înainte de-a pleca.

Dumnezeule, a fost chiar ultima clipă! exclamă domnul Estrutt infundându-se în canapea, dar oricum am găsit ceea ce voiam să găsesc!

Damián întreabă :

— A fost fragedă, puicuța ?

Domnul Estrutt nu luă în seamă gluma.

— Vai, nu, răspuse el, era o treabă serioasă, nu plăceri gastronomice. O să aflați și voi într-o zi. Dar vă mulțumesc foarte mult pentru răbdarea voastră, băieți. Și-acum, ce-ați spune de-o partidă de cărți de joc ?

Așa că am jucat cărți pînă la Calais.

Contrar tuturor celor ce auzisem, Canalul Mîneicii a fost neted ca sticla, și de partea cealaltă am găsit iarăși cu totul altă țară, verde și frumoasă ! Deși venise toamna, soarele a strălucit fără întrerupere tot timpul cît am stat acolo. Nu-mi dau seama de ce spun spaniolii că în Anglia e o climă infectă. La Dover, un uriaș Rolls-Royce ne duse pe șosea spre Londra, unde umblarăm ore-ntregi, după cum ni s-a părut, printr-un hățiș de străzi și peste Tamisa. În sfîrșit ajunserăm la Piccadilly Circus, cu firmele lui fantastice, colorate și mulțimea mișunînd încoace și-ncolo. Chiar alături se afla *Regent Hotel*, unde ne aștepta un apartament la primul etaj, complet, cu două camere de baie, o sufragerie și tot confortul din lume, in-

clusiv chelneri la dispoziția noastră și un frizer care să ne bărbierească zilnic după micul dejun.

Domnul Estrutt era un om plin de haz. În dimineata următoare ne luă, pe Damián și pe mine, la o parte și ne spuse :

— Când o să vină găina bătrână, nu uitați să-i spuneți că luați parte la durerea ei pentru soarta bieteii ei fiice. Cu cât vor fi mai multe regretele voastre, cu atât conștiința îi va fi mai neliniștită pentru născocirea cu răpirea ; și cu atât va cerceta mai puțin atent cheltuielile noastre. Pe deasupra flatați-o ! Ar fi trebuit să vă explic că ocupați acest apartament fiindcă-i e frică să nu veniți în contact cu lumea. Eu însumi i-am sugerat asta : că dacă avocatul fetei cu părul scurt ar auzi că sînteți aici, cu siguranță ar căuta să vă impresioneze, spunîndu-vă povestea cea adevărată ; și ca urmare, s-ar putea să nu mai vreți să depuneți mărturie. E-o situație foarte bună pentru noi. O să ne folosim de frica asta a ei și-o să petrecem de minune ; n-am să vă pierd niciodată (teoretic) din ochi !

De-abia termină de vorbit, și vicontesa în persoană apăru în ușă, într-o haină de blană neagră de samur, cu pălărie neagră și mănuși negre. Își mai ținea și o batistă cu marginile negre pe ochii-i negri. După ce ne ură bun venit într-o spaniolă fluentă, întreruptă de mai multe suspine, ne mulțumi din fundul inimii unei mame zdrobite pentru că eram gata să-i salvăm fiica de criminalul bulgar, pe care poliția — har Fecioarei din Guadalupa ! — avea acum să-l

aresteze ! Sentiá o plînse, de 'asemena și Damián, care o asigură că suferise și el o tragedie asemănătoare — propria lui fiică fiind o dată ademenită de un lord englez, părăsită apoi și aruncată ca o mănășă veche. După cum știi, Damián n-are copii ; și poate minți fără o singură cută pe fața-i păcătoasă, ca de lemn cioplit. Povestea asta îl impresionează chiar și pe domnul Estrutt, care-l băt看 pe spate pe Damián și-i spuse cu admirație :

— Sînt uimit, senor Frau, că inima dumitale te-a lăsat să mai ierți aristocrația engleză. Trebuie să fie guvernată de-un suflet foarte evlavios.

Pe scurt, o adevărată comédie ! Cît despre mine, i-am spus vicontesei că numai o durere atît de mare ca a ei m-ar fi putut determina să-mi părăsesc insula, nevasta și copiii, și să mă aventurez în acest oraș necunoscut, aproape înspăimîntător. Vicontesa, mereu ocupată cu batista ei, răspunse că numai un spaniol ar fi putut vorbi atît de nobil. Ea nu era o catolică mai puțin devotată ca mine, îmi spuse, iar Dumnezeu și Fecioara vor face să triumfe cauza cea dreaptă.

Am început să vorbesc ce mi-a trecut mai întîi prin minte :

— Ereticul bulgar părea un adevărat bandit, i-am spus ; să nădăjduim că-l vor spînzura cît mai sus. E oare de închipuit ca o fată binecrescută să se încredințeze unei fiare ? Și dacă a putut să facă una ca asta biata dumneavoastră fiică, trebuie să fie doar un semn al formidabi-

lei ei inocențe... Dar ceea ce mă surprinde în această tristă poveste este, cum de dumneavoastră, señora vicontesă, puteți fi mama ei — nu păreți să aveți nici pe jumătate vîrsta !

— M-am măritat foarte devreme, explică ea ștergîndu-și din nou ochii.

După ce plecă, am deschis ferestrele ca să iasă puternicul parfum de violete și lemn de santal pe care-l lăsase în urmă.

Procesul fu amînat cu două săptămîni din cauza unor complicații juridice ; trebuia să ne prelungim deci călătoria cu încă trei săptămîni cel puțin, dar nici unuia dintre noi nu-i păru rău cîtuși de puțin. După sfatul domnului Estrutt, i-am spus domnului Jonés că în absența noastră, afacerile aveau să ni se ruineze și că am avea nevoie de cincizeci de pesetas pe zi și de o mie la sfîrșit. Vicontesa a fost încîntată să ne împlinească cererea și noi am fost încîntați să semnăm un nou contract. Niciodată în viață nu mi s-a întîmplat să cîștig atîția bani pentru absolut nimic.

Domnul Estrutt, trebuie să-ți spun, avea uriașul Rolls-Royce la dispoziție, ori de cîte ori voiam să ieșim. Ne arată principalele priveliști din Londra : Turnul Londrei, și Podul Turnului, și expoziția figurilor de ceară, și muzeul de animale și păsări, și docurile, și minunata grădină botanică unde poți să intri într-o casă de palmieri ca la tropice și aproape mori de căldură ! De asemenea tribunalul, unde în curînd aveam să depunem mărturie ; și multe alte locuri ;

cu cinematografe și music-hall aproape în fiecare seară.

Domnul Estrutt ne-a dus de asemenea să-i vizităm soțiile, explicîndu-i mai întîi lui Sentiá că poligamia era obișnuită printre polițiștii metropolei. Două dintre aceste soții locuiau în două părți diferite ale Londrei — fiecare dintre ele avînd cîte o casă mică, roșie, de cărămidă, cu o grădină de flori. Noi, majorcanii, am stat în grădina însořită bînd bere și fumînd țigări, în timp ce domnul Estrutt se duse în casă spre a discuta cu soția lui probleme familiare. Fiecare soție avea de asemenea cîte un băiețel, cu care ne-am jucat, azvîrlind cu mingea pe peluze. Pe urmă am cunoscut-o pe a treia soție, care avea o casă mare lîngă Brighton. Părea foarte bogată, deși nu atît de frumoasă ca celelalte două. Cea bogată ne oferí whisky și țigări, în timp ce noi, majorcanii, ne jucam într-o poiană cu un cățel pudel. După aceea domnul Estrutt ne arată o brichetă nouă de aur, un dar de ziua lui de naștere de la această doamnă. A patra soție, care locuia la cîtiva kilometri spre nord de Londra, era bătrînă, urîtă și ursuză. După felul tăios cu care-l primi pe domnul Estrutt, trebuie să fi fost nevasta principală. Așa ne spuse Damián, care văzuse purtări asemănătoare în familiile maurilor cînd își făcuse serviciul militar la Melilla ; nevasta principală era în mod invariabil geloasă și dușmănoasă.

Într-o zi domnul Estrutt mă luă la o parte și-mi spuse :

— Toni, prietene, cred că avem nevoie de puțină schimbare. N-am de ce să mă plîng de *Regent Hotel*, dar și cel mai bun hotel devine plictisitor după trei săptămîni. Și nici nu vreau ca babornîța de vicontesă să-și închipuie că mi-am uitat importanta însărcinare pe care mi-a dat-o. De aceea fiți pregătiți să ne mutăm la miezul nopții ; dar, ca de obicei, nici un cuvînt lui Sentiá.

În noaptea aceea Sentiá se retrase pe la ora unsprezece și după puțin timp începu să sforăie. Atunci domnul Estrutt îi telefonă vicontesei, vorbind cu o voce foarte gravă. Damián și cu mine am auzit glasul speriat al vicontesei răsunînd cu putere prin aparat. Domnul Estrutt îi spuse : „Da, da, da, my lady“, de mai multe ori.

Cred că i-a spus că deși un chelner care vorbea spaniola fusese mituit de avocatul fetei cu părul scurt ca să ne spună povestea cea adevărată, din fericire apăruse el la timp, și întreprinsese conversația încă de la început. Vicontesa îl rugă pe domnul Estrutt să ne mute de urgență la un alt hotel.

Ne-am făcut bagajele și l-am trezit pe Sentiá. Damián îi spuse :

— Flăcăule, sîntem în mare primejdie ! Ereticul de bulgar ne-a descoperit. Împachetează, dacă ții la viață !

Rolls-Royce-ul aștepta la scară cînd am coborît. Vicontesa se afla înăuntru, foarte nervoasă, și purtînd o eșarfă purpurie trasă peste

față astfel încît să nu fie recunoscută. Domnul Estrutt fu de acord să nu pierdem timp și șoferul o luă din loc fără întîrziere. Gonirăm cu mare viteză, dar vicontesa era sigură că sîntem urmăriți. Îi porunca șoferului s-o ia pe neașteptate pe diferite străzi laterale, sucindu-l și răsucindu-l ca să scăpăm de urmăritori. Șoferul asculta dar, oricît ar fi fost cursa de sălbatică, ea continua să pîndească prin fereastra din spate și să strige :

— Uite-o ! Aceeași mașină !

Sentiá, transpirînd de spaimă, își făcea cruci tot timpul și întreba :

— Credeți c-au să ne ucidă ?

După o cursă nebunească de vreun ceas, am ieșit din oraș. Șoferul opri Rolls-Royce-ul pe o alee și stinse farurile. Am stat în întuneric alt ceas, în timp ce șuvoiul de mașini trecea pe-alături. Cînd, în cele din urmă, vicontesa fu sigură că i-a dejucat pe urmăritori, ne întoarserăm pe un drum ocolit și, pe la orele două dimineața, ne pomenirăm cu un nou apartament care ne aștepta la *Estrand Hotel* (la abia un kilometru depărtare de *Regent Hotel*) și unde, pentru a păstra mai bine secretul, am intrat pe ușa de serviciu. Dar bietul Sentiá muri de o sută de ori în noaptea aceea.

Scriam acasă în fiecare săptămînă, comunicînd că sîntem sănătoși, că treburile mergeau strună și că eram încredințați că totul se va termina cu bine, și adăugînd acele fraze amabile

care se învață la școală. De acasă ni se răspundea în același mod, deși parcă pe un ton mai evlavios. Nu s-a întâmplat nimic deosebit în sat în timpul absenței noastre, cu excepția unei mari furtuni care a rupt mai multe crengi în livada mea de măslini și a dărâmat zidurile a trei terase.

Într-o zi domnul Estrutt mă întrebă :

— Prietene, îți place viața asta ?

I-am răspuns :

— Grozav ! Gîndește-te doar : datorită noului contract voi ajunge să câștig bani pentru a-mi cumpăra un automobil elegant american ; și să-mi vînd vechiul meu Studebaker luat în rate. O dreaptă recompensă pentru cît am muncit ! Dar, don Charley, într-un singur punct ne-ai dezamăgit !

— Cum v-am dezamăgit ? întrebă el cu surprindere.

— Păi bine, i-am răspuns, ne-ai hrănit ca pe niște prinți, ne-ai dat paturi bune, băutură bună și havane minunate, ne-ai luat des la cinematograful, la music-hall și o dată chiar la operă, în afara faptului că ne-ai arătat priveliștile cele mai deosebite ale Londrei... Dar nu te-ai îngrijit de alte nevoi stăruitoare ale noastre. Adică după cum se spune în Majorca, e ca și cum ai duce copiii să vadă o cofetărie, dar fără să le cumperi nici o bomboană. Cu toate că toți sîntem buni catolici, întîmplător nici unul din noi nu este călugăr.

(Ce noroc, don Roberto, că la această parte anume a povestirii mele, Isabel a ieșit, cred,

să spele vasele și să dea de mâncare la găini ; altfel, aș fi fost nevoit să las de o parte întîmplarea ce urmează. Oricum, trebuie să fiu scurt.)

Ei bine, domnul Estrutt mă-nțelese mai înainte de a fi terminat de vorbit.

— Dacă-i numai atît, prietene Toni, asta poate fi ușor aranjat, spuse el ; mi-a fost doar teamă să vă propun ceva care-ar fi putut să vă jignească sensibilitatea. Cum nu sînteți membri ai poliției londoneze, mi-am spus că poate vă considerați mai puțin liberi în unele privințe decît mine. Foarte bine, am să telefonez numai-decît unui asociat al meu, care aranjează asemenea lucruri. Îți promit să nu mai ai nici un motiv de a te plînge că ai fost dezamăgit.

Se ținu de cuvînt. În seara aceea, după cafea, am auzit o bătaie ușoară în ușă și pe loc intrară trei blonde splendide și surîzătoare, îmbrăcate toate în cele mai strîmte rochii de mătase pe care le-am văzut. Domnul Estrutt făcu numaidecît prezentările, avînd grijă să ne dea nume fictive. După aceea destupă o sticlă de șampanie uriașă și umplu șapte pahare. Am pus imediat ochii pe cea mai acătării ; și Damián nu rămase în urma mea, asigurîndu-se de-a doua. Dar Sentiá, care ca de obicei nu fusese informat asupra aranjamentului, stătea perplex și paralizat, și-și holbă ochii ca un pește ce-și dă sufletul cînd le văzu pe cele două tinere pe genunchii noștri. A treia se îndreptă spre domnul Estrutt, care-o lămuri că sfiosul gentleman din colț era, de fapt, alesul inimii ei ;

cît despre el însuși, va fi doar interpretul nostru. Deși dezamăgită, ea alergă la Sentiá, lăsînd să se creadă, cu delicatețe, că era entuziasmată. Sentiá sări în sus, răsturnîndu-și scaunul, și se retrase în camera de baie ; dar hotărîtă, fata își așeză piciorul în ușă, chemîndu-l pe domnul Estrutt în ajutor. Domnul Estrutt deschise larg ușa și după ce fata intră, o închise în urma ei.

N-am să spun mai mult decît că Damián și cu mine n-am avut nevoie de interpret... Dar, Doamne, ce rușine i-a fost după aceea lui Sentiá și ce-am mai rîs de el ! De un lucru puteam să fim siguri : o dată ajunși cu bine acasă, n-avea să povestească niciodată nimic din ce făcuse, nici chiar preotului la spovedanie.

Vicontesa veni să ne viziteze în dimineata următoare cu obișnuitele ei cuvinte : cum Dumnezeu și Fecioara vor susține pe cel drept și cît de mult aprecia cavaleriasca noastră apărare a căminului ei catolic. Și apoi, observînd dintr-odată cît de stingherit părea să fie Sentiá, își așeză o mînă înmănușată în negru pe umărul lui, pentru a-l consola :

— Sărmane, se vede că-ți lipsește tare mult soția dumitale.

La asta Sentiá Spaima-Cîinilor începu să plîngă ca un copil mic. Și de teamă să nu spună vreo prostie, m-am grăbit să adaug :

— Da, my lady, lui Sebastián, pe care-l vedeți aici, îi lipsește grozav Joana lui, căci nu se aștepta să lipsească de-acasă atîtea săptămîni.

Și nu numai el suferă : don Damián și cu mine sîntem la fel de sensibili ; dar de dragul nefericitei dumneavoastră fiice, căutăm să ne stăpînim durerea.

Vicontesa promise că nu vom regreta niciodată călătoria și șterse cu milă ochii lui Sentiá cu batista ei parfumată, tivită cu dantelă neagră. Dar nici asta nu-l mîngîie !

Două zile mai tîrziu, procesul de divorț începu. Domnul Estrutt ședea lîngă noi la tribunal, explicîndu-ne în șoaptă cine era fiecare și ce se întîmpla. Vînătorul de vulpi prezentase patru sau cinci acuzații de adulter împotriva fetei cu părul scurt, dar domnul Jonés și escadronul lui de avocați aleseră dintre ele numai cele două care păreau mai ușor de dovedit : anume, întîmplarea cu artistul bulgar la hotelul lui Damián și o alta dinainte, la Paris, cu un bogat fabricant escoțian, pe nume Simon Macwilly. Domnul Macwilly era căsătorit și, fiind neplăcut surprins să fie citat ca parte acuzată în proces, se declară de acord să plătească apărarea fetei cu părul scurt, ca să scape de eventualele comentarii ale soției.

Se pare că un funcționar al ambasadei engleze din Paris i-a împrumutat domnului Macwilly apartamentul său în timpul unei absențe temporare și că fata cu părul scurt și-a petrecut noaptea acolo cu domnul Macwilly. Funcționarul ambasadei, nedorind totuși să fie acuzat că mijlocește viciile prietenului său, cînd domnul Estrutt și domnul Jonés veniră la el să facă cercetări,

își trimise numaidecât cei doi servitori la țară, pentru a-i împiedica să fie martori. Singura mărturie relevantă acum nu mai putea veni decît din partea unui șofer de taxi, care dusesese perechea cu geamantanele lor la ușa apartamentului ; dar asta se putea considera insuficient. Domnul Estrutt, cercetînd atunci calendarul, calculă că fata cu părul scurt trebuie să-și mai fi petrecut o noapte undeva în Paris, după ce părăsise apartamentul funcționarului de la ambasadă. Și de aceea, în timpul lungii noastre așteptări de la gara din Paris, el și-a convins prietenii de la poliția franceză să examineze registrele anumitor hoteluri. Găsiră, bineînțeles, un mic hotel pe malul stîng al Senei, unde domnul Macwilly se înscrisese în noaptea respectivă ca domnul și doamna Macwilly. Hotelierul francez și soția lui cerură un bacșiș, pe care domnul Jonés îl consideră excesiv, dar pe care ei refuzară să-l micșoreze ; depunerea mărturiei solicitate, spuseră ei, putea să strice renumelui localului în ceea ce privește discreția. Vicontesa, în orice caz, ar fi plătit oricît pentru mărturia asta ; și se încheie o înțelegere.

La început a fost ascultată acuzația de adulter cu domnul Macwilly. Iar nouă, în după-amiaza dinainte de proces, avocatul, un consilier regal, ne-a explicat ce întrebări aveau să ni se pună și cum să răspundem. Piesa asta am repetat-o de mai multe ori, cu ajutorul unui interpret ; dar Sentiă Spaima-Cîinilor se

arătată atît de tare de cap în a-și învăța lecția, încît avocatul strigă nerăbdător :

— Vai, omule, de-abia îndrăznesc să te chem ca martor, de teamă să nu ne distrugi procesul. Tovarășii dumitale au o mult mai mare agilitate a minții.

L-am implorat pe Sentiá să-și adune mințile, întrucît trei mii de pesetas atîrnau de felul în care îl mulțumeam pe judecător ; dar el părea un om pierdut.

— Veți fi chemați după asta, băieți ! ne preveni domnul Estrutt, în timp ce apăru primul martor și jură pe o Biblie mare, pe care o sărută. Sentiá se făcu alb ca hîrtia la cuvintele domnului Estrutt și începu să-și facă cruci ca un nebun. Și eu m-am simțit prost, deși nu prea aveam de ce, știindu-mi lecția pe de rost.

Pentru a fi scurt : hotelierii francezi o identificară pe fata cu părul scurt, care era acum îmbrăcată în negru pentru a face concurență vicontesei, și jurară că fusese în localul lor în noaptea aceea, în compania bărbatului gras și chel care semnase registrul cu numele de Simon Macwilly. Perechea ocupase două odăi cu ușă între ele, cheia ușii fiind în odaia fetei cu părul scurt.

Chemată să depună și ea mărturie, fata cu părul scurt recunoscă că petrecuse o noapte în acel hotel, dar refuză categoric să recunoască acuzația de adulter. Spuse că domnul Macwilly suferea de inimă și ea, fiind unicul lui prieten demn de încredere din Paris, voise să-i fie la

îndemînă dacă i se făcea rău în timpul nopții. Avocatul nostru declară că, fără îndoială, avu-
sesse loc între ei o purtare nepotrivită. Tînăra se
consideră ultragiată și strigă :

— Purtare nepotrivită, dar e ridicol ! Domnul
Macwilly e un bătrîn de șaizeci de ani !

Era o gravă eroare de tactică. Numaidecît
avocatul nostru se adresa judecătorului (care
purta o perucă enormă, n-am întrebât de ce).
Observînd expresia supărată a judecătorului
cînd fata cu părul scurt a dat să se-nțeleagă
că la șaizeci de ani un om e bătrîn și terminat,
el spuse cu multă istețime :

— My lord, n-am să mai chem și alți mar-
tori ; acuzația mea să se sprijine doar pe măr-
turia pe care-ați auzit-o acum.

Căci acest judecător nu numai că-și sărbă-
torise a șaizecea aniversare, dar o marcase și
printr-o a treia căsătorie !

Domnul Estrutt de-abia își putu ascunde bucu-
ria cînd auzi aceste cuvinte. Îl băt看 pe Sentiá
pe umăr și-i șopti la ureche :

— Flăcăule, ești salvat !

Și la fel ne spuse lui Damián și mie :

— Și voi sînteți salvați. N-o să mai fiți che-
mați după asta să depuneți mărturie.

Damián se-nfurie și întrebă cu voce puternică :

— Și ce se-ntîmplă cu cele o mie de pesetas
ale mele ? Sînt jefuit. De ce să nu depun
mărturie ?

Judecătorul se încruntă spre Damián și ceru
să se facă liniște.

Domnul Estrutt șopti :

— Nebunule, bineînțeleș c-ai să fii plătit !
La care, Damián se liniște, mormăind.

Ascultărăm concluzia judecătorului, și hotărîrea lui : că nu putea crede povestea spusă de această nerușinată tînără femeie și se-ndoia că oricine de față ar putea-o crede. Apoi îl lăudă pe avocatul nostru fiindcă fusese rezervat și nu stăruise în a doua acuzație, expunînd-o poate astfel pe stricata femeie să fie considerată o prostituată obișnuită — întrucît două acuzații de adulter probate — după cum probabil aflate și ea — îi dădeau după legea engleză această dizgrațioasă denumire !

Pe scurt, acordă divorțul și-i ceru fetei cu părul scurt să plătească toate taxele de judecată. Avocatul ei nu făcu apel împotriva hotărîrii, și așa se încheie procesul...

Dar acesta nu-i chiar sfîrșitul povestirii mele. După ce judecătorul și toți distinșii spectatori se împrăștiară, rămăsesem în instanță numai noi, hotelierul francez și cu nevasta lui, cîțiva avocați și secretarii lor, cîțiva ușieri, fata cu părul scurt și vicontesa. După ce cheltuielile fură achitate de avocații domnului Macwilly, vicontesa veni la noi în goană, cu ochii strălucindu-i în cap ca două stele, și ne sărută pe amîndoi obrazii pe fiecare, inclusiv pe domnul Estrutt. Strigă :

— Dumnezeu și Fecioara au ascultat rugăciunile mele !

Atunci mă amuzai să-i spun :

— Felicitări din inimă, my lady. Dar biata dumneavoastră fiică pare cu totul coplesită de

durere. Poate că se amărăște pentru soarta ereticului bulgar ? Sau i-o fi teamă că n-o veți ierta niciodată ?

— Într-adevăr, prietene ! strigă ea. Ce proastă sînt ! Trebuie să mă-mpac cu ea numai-decît !

Se-ndreptă repede spre fata cu părul scurt, urmată de domnul Estrutt, care era mult prea curios din fire. O auzi spunînd :

— Fată dragă, te-ai luptat strașnic, recunosc, și nu vreau să mă bucur de nefericirea ta, căci și eu am suferit odată un astfel de necaz. Ce-o să faci acum ?

Fata cu părul scurt îi zîmbi ușor și-i răspunse :

— Ce pot să spun ? Am pierdut totul ! Cu toate că domnul Macwilly a plătit procesul, nevasta lui nu va fi niciodată de acord să divorțeze, chiar dacă eu aș fi de acord să mă mărit cu el, ceea ce nu intenționez de loc. Boris este bărbatul pe care-l iubesc. Dar n-am nici un ban al meu, și nici el n-are.

Vicontesa o sărută pe frunte.

— Biata mea fetiță inocentă, gînguri ea ca un porumbel. Nu trebuia să-ți alegi niciodată un artist ca viitor soț — și, ia gîndește-te, n-ai fost prea imprudentă să-l tachinezi pe bătrînul judecător ? Cîți bani îți trebuie ca să te-așezi iar în rîndul lumii ?

Fata cu părul scurt se gîndi puțin. Pe urmă spuse încet :

— Cred că mi-ar fi greu s-o scot la capăt cu mai puțin de zece mii de lire. Cu atîta, cred

că Boris și cu mine am putea pune bazele vreunei afaceri.

— Lasă-mă să-ți ofer douăzeci de mii ! strigă vicontesa într-o izbucnire de compătimire, și-și scoase carnetul de cecuri și un stilou de aur. Și semnă cecul pe loc.

Noi, majorcanii, profitarăm de asemenea de generozitatea ei, căpătînd încă o mie de pesetas fiecare ; și după șase luni, aflarăm că se căsătorise cu vînătorul ei de vulpi. În aceeași zi, dar într-un alt oraș, fata cu părul scurt se mărita cu artistul bulgar. Au cumpărat o *pensión* lângă San Sebastian, care acum e foarte luxoasă și totdeauna plină de lume ; după cum m-a informat domnul Estrutt de curînd pe o ilustrată. Scria că soția lui l-a însoțit la San Sebastian în concediu și că ar fi dorit ca Damián Frau și cu mine să fi fost acolo să luăm parte la petrecere. Nu specificase care anume dintre soții ; dar poate că se căsătorise cu a cincea, necunoscută nouă, cu banii cu care l-a plătit vicontesa.

Poate că vă întrebați, ca noi toți, de ce vicontesa, oricît era ea de fabulos de bogată, a risipit atîția bani cu procesul, cînd, oferindu-i fetei cu părul scurt douăzeci de mii de lire înainte de proces, ar fi putut-o convinge să nu-și apere cauza. Ei bine, răspunsul pe care ni l-a dat domnul Estrutt a fost că domnul Jonés era împotriva acestei căi, care-ar fi însemnat o crimă numită „înțelegere secretă“, și deci în conflict cu înaltele lui principii morale. Pe urmă, de ce

să se priveze de un proces extrem de profitabil ? Și de asemenea, fata cu părul scurt se mîndrea că era atît de prudentă încît nu ar fi putut să fie dovedită niciodată o acuzație împotriva ei ; atîta doar, că nu ținuse seama de un detectiv cu experiența și perspicacitatea prietenului meu, domnul Estrutt !

CUPRINSUL

POVESTIRI ENGLEZEȘTI

Strigătul	7
Papa Johnson	40
Îngrozitorul domn Gunn	57

POVESTIRI ROMANE

Poemele epice sînt demodate	67
Locuința — o viziune a Romei imperiale	76
Myconianul	96

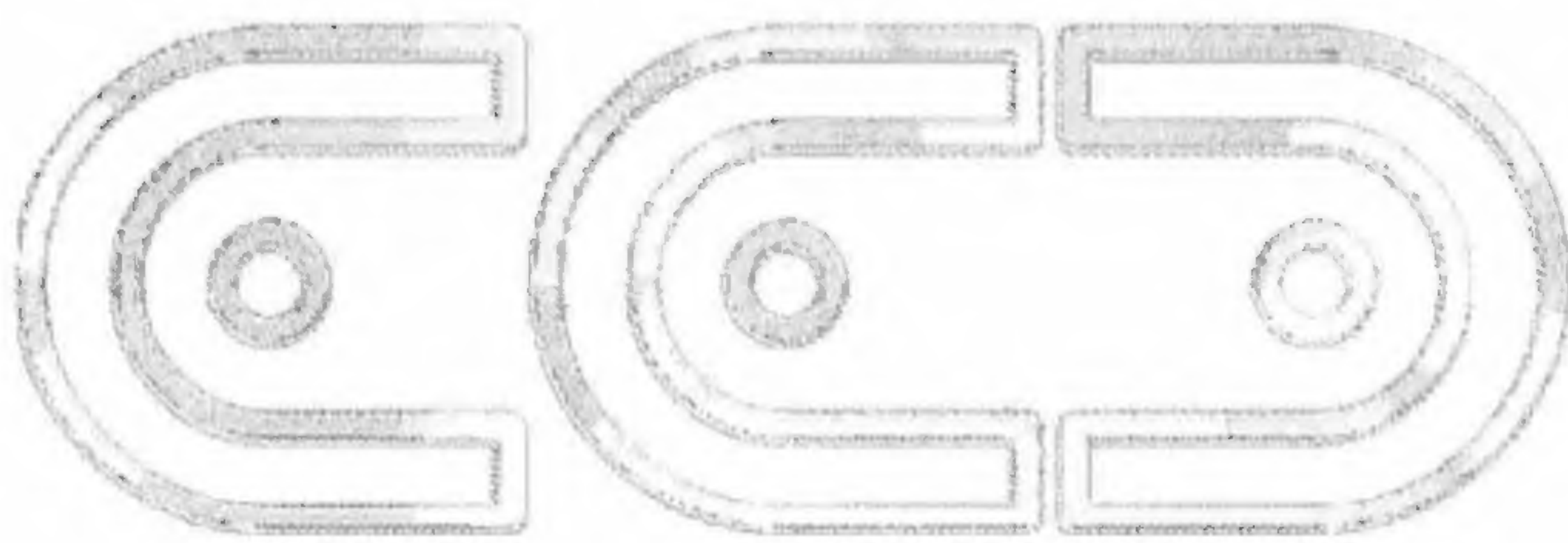
POVESTIRI MAJORCANE

6 tauri curajoși 6	129
O bicicletă în Majorca	137
Cei cinci nași	156
Dovadă de belșug	164
Vicontesa și fata cu părul scurt	183

Redactor : MARIA VANGHIZAS
Tehnoredactor : AURICA IONESCU

*Dat la cules 21.09.1968. Bun de tipar 27.01.1969.
Apărut 1969. Tiraaj 40.160 ex. broșate. Hîrtie tipar
înalt B mat de 63 g/m². Format 700×900/32.
Coll ed. 7,90. Coll tipar 7. A. nr. 13.387. C.Z.
pentru bibliotecile mari și mici 82—32=59.*

Întreprinderea Poligrafică „13 Decembrie 1918”,
Str. Grigore Alexandrescu nr. 89—97, București,
Republica Socialistă România,
Comanda nr. 2028.

Scanare și prelucrare digitală

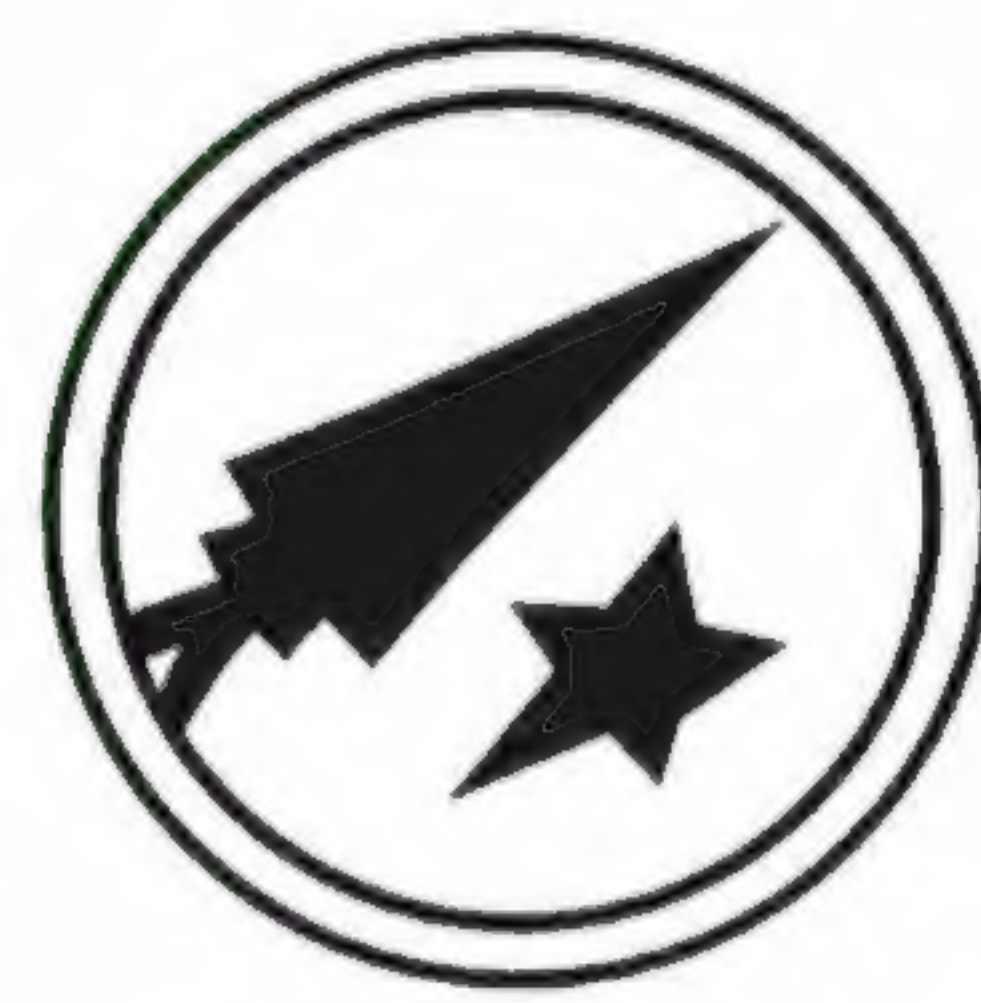
de

Anonim

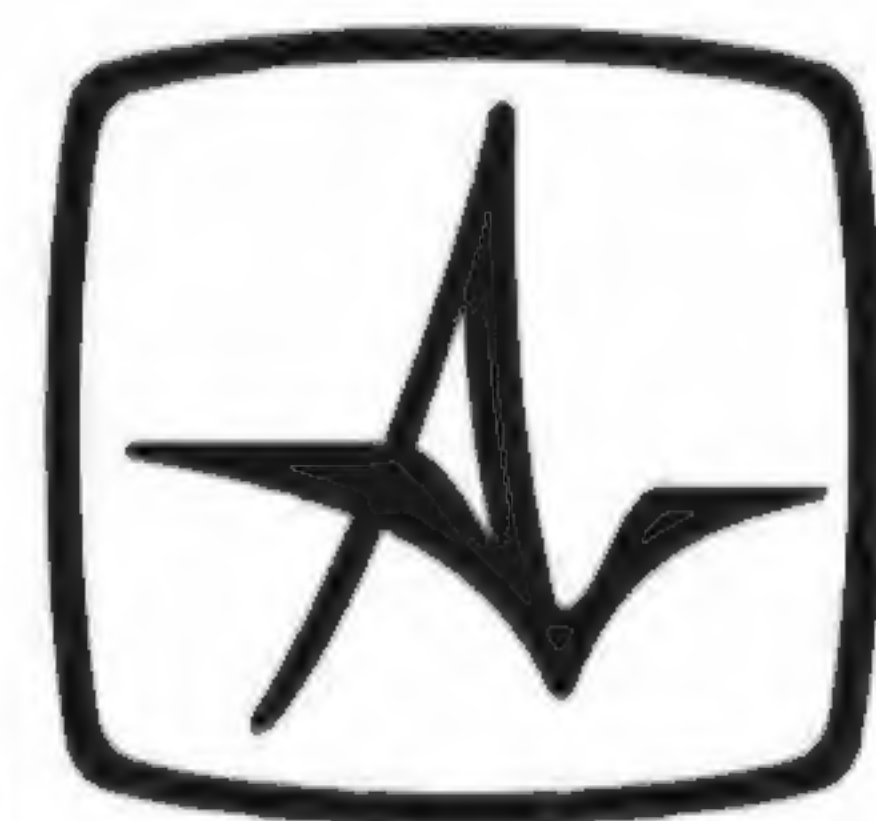

și

CAT Graur

Antwerpen

2023

